

FRM

Maandblad over vrije
radio en televisie

10^e jaargang
nummer 3
Maart 1983
Losse nummers

FL. 4,25
België BF. 85,-

FREE RADIO
MAGAZINE

DEZE MAAND:

PLL
OSCILLATOR

NIEUWE WET

STAD RADIO NIEUWE-
DIEP - DEN HELDER
CONTRA DE FISCUS

RADIO SJUUL TE
AMSTERDAM

AM- EN FM RADIO
IN AMERIKA

POSTER: "OCEAAN 7"
VAN RADIO 270

VFO/5Watt-FM zender

5 Watt FM zender uit FRM sept.1982. Aparte osc. print, met de spoel op de print geëtst en spanningsstabilisator voor minimaal verloop. Uitgerust met 2-traps buffer, 25mW breedbandversterker en potm. voor fijnafstemming.

3-traps 5 Watt versterker op dubbelzijdige print met filter na de eindtrap.

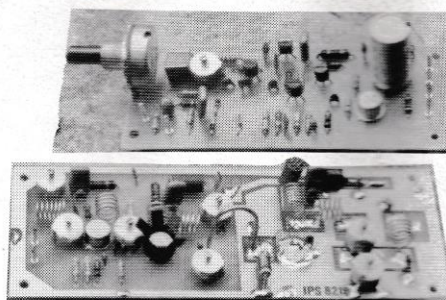
Beide printen zijn geboord en worden geleverd met bouwbeschrijving.

Osc. print best.nr. 8209 . . Fl.16,00

Stuurzender ,, ,, 8210 . . Fl.25,00

Bij gelijktijdige bestelling Fl.40,00

FRM PRINTEN

Stereocoder

Kristalgestuurde stereocoder uit FRM 1-1983 met preëmphasis, 15kc-filter, 19kc-filter en 38kc-filter. De print wordt geleverd met bouwbeschrijving. Best.nr. 8301...Fl.20,00
Idem met de 2 spoelen voor de filters Fl.22,50

Compressor/limiter

Schakeling uit FRM 2-1983. Limiter met 2 regelbare ingangen. 1 lijningang en 1 microfooningang met extra dyn. compressor.

Geboorde print met bouwbeschrijving. Best. nr. 8302 Fl. 20,00

PLL Oscillator

Kristalgestuurde PLL oscillator uit FRM 3-1983. Stabiliteit < 500 Hz. Regelbaar in freq. van 90-109,9MHz. Ingang aangepast aan stereocoder en de uitgang is gelijk aan de VFO uitgang, dus zonder meer te koppelen met de 5-Watt stuurzender.

Geboorde print met bouwbeschrijving- Best. nr. 8303 Fl. 25,00

2M/50W. Lin. voor portofoons

50 Watt lineair uit FRM 11-1982. Speciaal voor portofoons 144-148 MHz. Werkt op 12-14 volt en geeft ruim 50 Watt output bij een input van 1 Watt. Zeer compact, speciaal voor mobiel gebruik, met diodezend/ontvangschakelaar.

Geboorde print met bouwbeschrijving. Best. nr. 8212 Fl. 17,50

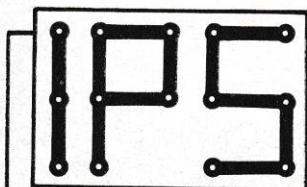
1000MC Frekwentieteller

1000 MHz. frekwentieteller uit FRM 11-1982. 2 ingangen, 10 kHz.-1000MHz. ca. 50 mV. Poorttijd-en komma-schakelaar op de print. 8-cijferig display. De print is geboord en wordt geleverd met een bouwbeschrijving. Bestelnummer: 8211 Fl. 27,50

1000MC Prescaler

1000 MHz. prescaler uit FRM 12-1982. Deze prescaler past op vrijwel elke counter en breidt het meetbereik uit tot 1000MHz. De prescaler heeft een bereik van 10MHz. tot 1000 MHz. en zet dit om naar 10 kHz. tot 1000 kHz., dus ook geen verschuiven van de komma noodzakelijk. Werkt op 12 volt gelijkspanning.

Geboorde print met bouwbeschrijving. Best. nr. 5600 Fl. 17,50

POSTBUS 10252, 1001 EG AMSTERDAM

GIRO : 909515 t.n.v. A.Debels

Inl. en postorder: Tel. **020-32 08 07**

Levering uitsluitend bij vooruitbetaling of onder rembours.

Prijzen incl. BTW en excl. evt. rembourskosten.

VERLENGING ABONNEMENT

ALS HET ABONNEMENT VERLOPEN IS, VINDT U BIJGAAND EEN ACCEPTGIROKAART.

Verlengingen dienen vóór het einde van de maand op onze girorekening te zijn bijgeschreven om te voorkomen dat men een nummer moet missen.

BELGIË:
GEEN
BANKBE-
TALING
AUB!

FRM

PRIJS ABONNEMENT: (Verschijnt 11x per jaar)

Fl. 37,50 per jaar.

Losse nummers Fl. 4,25 per stuk.

Vóóruit te voldoen op postgiro

35 38 279 t.n.v. José Herps /

Free Radio Magazine te Amsterdam

UITGEEFSTER / EINDREDAKTRICE:

José Herps

Uiterste **sluitingsdatum** inzendingen kopij:

Nr.4-1983: 11.3.1983

Nr.5-1983: 15.4.1983

Verschijningsdatum nr. 4: 1 april 1983

De inhoud van het FRM komt voor een groot gedeelte tot stand door inzendingen van de lezers. Deze niet-redactionele artikelen behoeven niet met de mening van de uitgeefster overeen te stemmen.

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud van het FRM is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeefster.

Inzendingen/Advertenties zijn voor verantwoording van de inzender c.q. adverteerder.

SUBSCRIPTION PRICE ABROAD:

People living outside Holland and Belgium have to pay DG 50,- a year for 11 issues.

Single copies DG 6,45 or 7 International Reply Coupons.

Payments can be made by International POSTAL Order or cash by registered mail.

Bankcheques can not be accepted.

Verspreider Nederland:
BETAPRESS BV - GILZE. Tel. 01615-2900

Verspreider België:
AMP - BRUSSEL. Tel. 02-5240130

Druk: Habo / Dacosta - Utrecht

**FREE RADIO
MAGAZINE**

Postbus 10252 - 1001 EG Amsterdam
TEL. 020 - 327464

INHOUD:

Pag.:

4. Vrije Radio in Nederland (o.a. wetswijziging)
8. Fiscus moest inleveren - Stads Radio Nieuwediep
12. Radio Sjuul - Amsterdam
14. Van alles en nog wat
16. Lokale en Regionale radio - deel 2
17. DX-rapporten
19. Stickers en QSO-kaarten ruilrubriek
20. Dit voortdurende hypocriete gedrag
21. Engelse zeezenders in de jaren '60
24. On- en Offshore door John Wendale
26. US-Radio: AM of FM naar keuze
28. Korte Golf
30. De 45 meterband + World Music Radio
31. Abonneties
32. PLL-OSCILLATOR
36. Spraakfilter + Nogmaals stereocoder
37. ASSH-Reakties op "hoog of laag vermogen"
38. Diverse modulatiesystemen
42. Aanvulling MG-zender FRM 2-1983

EEN JAARABONNEMENT OP HET F.R.M. IS GOEDKOPER EN
HANDIGER! VUL IN DIE BON EN STUUR HEM OP ...

**NOTEER MIJ
ALS
ABONNEE!**

naam :

adres :

woonplaats :

postcode :

abbonement met ingang van:

- Gaarne toezending stortingskaart
- Maak zelf over op giro 3538279
- (x doorhalen wat niet gewenst wordt)

DEPRESSIE, KOM NOU?

Geen voorwoord vorige maand wegens depressie, schreef ik. Inmiddels ben ik aan het nadenken, nazoeken, bestuderen enz. geweest, heb nieuwsberichten en kranten gevolgd. En tot de konklusie gekomen, dat ik me moet schamen om ook maar aan depressie gedacht te hebben.

Het wonen in zo'n prachtig landje geeft toch alle reden tot vreugde? Blijdschap zelfs?

We hebben nu zelfs een nieuwe grondwet. En wat zie ik daar in de krant staan? De vrijheid van meningsuiting geldt niet alleen meer voor de drukpers, maar ook voor radio, TV, film en toneel. Hoi, hoi, denk je dan; iedereen heeft het recht om via de gedrukte pers zijn mening tot uiting te brengen, desnoods druk je het zelf, dus zou je volgens die grondwet dan ook een eigen zender mogen exploiteren om via de ether je mening openbaar te maken.

Leuke gedachte nietwaar? Schrijf hem echter maar zeer vlot op je buik, want die hele grondwet blijkt geen barst in te houden. Dat maakte ik tenminste op uit een interview voor de televisie, tijdens een feest dat gegeven werd ter ere van de invoering van deze zelfde grondwet, waar -ten overstaan van heel bezuinigend Nederland- men al (vr)etend en zui. . . . drinkend verklaarde dat het geen enkele zin heeft je bij een wettelijk konflikt op de grondwet te beroepen, want (in tegenstelling tot Amerika) het wetboek heeft hier in Nederland voorrang.

Verder is 1983 uitgeroepen tot het jaar van de communicatie. Wiens communicatie? Die van ons in ieder geval niet.

Maar goed, ik zou blij zijn. En -als ik op een telefonisch bericht van een 2-meter amateur uit Harderwijk af mag gaan- ik mag blij zijn, dat ik dit blad verder uit kan blijven geven. Deze amateur wist te vertellen, dat er van hogerhand geopperd zou zijn om het uitgeven van het F.R.M. te verbieden vanwege de schema's, die er in geplaatst worden. Maar men had ervan afgezien omdat zulks in strijd zou zijn met de vrijheid van drukpers. Wie deze hoge heren waren, kon hij niet vertellen, maar dat is verder ook niet zo belangrijk.

Laat ik het in elk geval niet merken. Anders ga ik het Goede Doel achterna, naar België, want in dat geval zou het in Nederland wel erg benauwd worden.

En benauwd is het hier al genoeg; daar zal ik op de komende pagina's verder op ingaan. Naar aanleiding van de op handen zijnde wetswijziging zijn er al heel wat telefoontjes en brieven binnengekomen van verontruste lezers en daaruit blijkt in elk geval dat het met de kennis van de telegraaf- en telefoonwet, zoals die tot nu toe was, over het algemeen treurig gesteld is.

Ik zou daar eigenlijk graag wat aan willen doen, bijvoorbeeld door een juridische rubriek in dit blad, maar dan zou ik een medewerker moeten hebben, die op de hoogte is van dit gedeelte van de wetgeving. Ik denk daarbij aan een student in de rechten, die zich gespecialiseerd heeft op dit terrein o.i.d. Aanmeldingen zie ik graag tegemoet via de postbus.

José.

DE GROETEN VAN PETER

Transmittori te salutant. Dat, beste misdadigers, wordt het motto voor de komende tijd, als je mag afgaan op de persberichten van de afgelopen maand. Eh, voor de niet-latinisten onder ons; zij die zenden gaan, groeten u. En hebben nog net tijd hun giranummer te noemen. Er kan binnenkort een ondersteuningsfonds opgericht worden voor noodlijdende piraten. De argeloze werkloze, die dacht zich nog nuttig te kunnen maken door wat plaatjes voor zijn medemens te draaien ziet zich gekonformeerd met een boete van gulden. Een nieuwe manier om de staatschuld terug te brengen, misschien?

Ik overdrijf hier maar een beetje, maar het is een serieuze ontwikkeling in piratenland. Het aan banden leggen van de verkoop van zendapparatuur en het drastisch verhogen van de straffen op overtreding van de telegraaf- en telefoonwet, die volgens de insiders er aan staan te komen, is geen lachwekkende ontwikkeling. Natuurlijk blijft het maar afwachten hoe heet de soep wordt opgediend; het is toch voldoende om mij op de welbekende wijze te doen uitkrijten:

Ik snap dit land niet!

In bijna heel Europa zijn de lokale radiostations door de overheid toegelaten op MG en /of FM, Frankrijk en Spanje zijn hier de recentste voorbeelden van. In Nederland bestaan een handjevol lokale en regionale zendexperimenten, waar slechts een handjevol naar luistert en verder 10.000 illegale radiostations, waar 40% van de bevolking min of meer regelmatig naar luistert. Nu doet de overheid in dat land een serieuze poging die 10.000 flink uit te dunnen en dus het luisterplezier van een aanzienlijk deel van haar bevolking te vergallen.

Er zijn ook een paar positieve effecten van de maatregelen te verwachten, door het aan banden leggen van de handel zouden de verplichtingspraktijken van sommige handelaren tot het verleden kunnen behoren; de soms godgeklagde storing en mengproducten, veroorzaakt door een teveel aan slechte zenders zou kunnen verdwijnen, maar zeker is het beslist niet. De CDA-ministers geven hiermee weer eens blijk van een volledig onbegrip en onvermogen op mediagebied. Je hoeft je zeker niet onvoorwaardelijk over te geven aan de macht van het getal, maar je mag een signaal van je eigen onderdanen ook niet volledig negeren, niet er-en herkennen, zoals nu gebeurt. Het kleinzielige

verdedigen van je eigen belangen leidt tot het ontstaan van vele piraten en de oorzaken van hun aanwezigheid op FM en MG neem je nou eenmaal niet weg door de gevolgen te bestrijden. Wat er echt voor een situatie gaat ontstaan, als dit alles doorgaat is moeilijk in te schatten, maar de situatie zal er zeker niet beter op worden. Nieuwe technische foefjes om uit handen van de politie te blijven, verharde strijd en een toename van de reclame bij de groteren zitten er zeker in. De zender zal niet meer voor iedereen bereikbaar zijn, zoals ze nu is. Vraag is of de overheid dat wil bereiken en ook of wij -piraten- dat zo maar accepteren. Het is al vaker gezegd, dat er een piratenvereniging moet komen, die landelijk voor de belangen van al die 10.000 opkomt. Die in de clinch gaat met Den Haag, de pers haalt en dus ook de officiële radio en TV. Maar ja, elk van ons vindt zichzelf het beste en zolang die mentaliteit blijft bestaan, kan de piraat beter wat geld opzij gaan leggen. . .

PETER, POSTBUS 43, 1713 ZG OBDAM.

VERKOOPPUNTEN FRM:

Het Free Radio Magazine is verkrijgbaar bij ca. 1500 boek- en tijdschriftenwinkels in Nederland en enkele honderden verkooppunten in België. Wie wil weten, of er zo'n winkel in zijn/haar buurt is, kan het best even contact opnemen met de betreffende verspreider. Telefoonnummers op pag. 1.
Buiten deze verkooppunten is het F.R.M. eveneens verkrijgbaar bij de hierna vermelde elektronikazaken. Mochten er meer handelaren in communicatie- en elektronica-apparatuur interesse hebben in de verkoop van het F.R.M. in hun zaak, dan kunnen zij contact opnemen met de uitgeefster. (Tel. 020-327464).

Elcon Electronics, Etrechtsestraat 108, 1017 VS AMSTERDAM. Tel.020-279378/232552	Piratenshop Culemborg Everwijnstraat 21 A, 4104 BB CULEMBORG. Tel.03450-16767 (Gr.pl.)	Hupra, Hommelstraat 77, 6828 AJ ARNHEM. Tel.085-426716	Elkatronic, Plantage 128, 8261 BP KAMPEN. Tel.05202-11671
Asian Electronics, Papaverhoek 22, 1032 JZ AMSTERDAM. Tel. 020-327514	De Jong B.V. Korte Bosstraat 4, 4611MABERGEN OP Z. Tel.01640-36028	Fa.H.Branger, Parallelweg 1, 6866 CC HEELSUM. Tel.08373-14462	Delta Electronics, Noordweg 32, 8262 BS KAMPEN. Tel.05202-12493
Eddy's Electro Shop, De Clerqstraat 16, 1052 ND AMSTERDAM. Tel. 020-837979	Electron, Laat 38, 1811 EJ ALKMAAR. Tel. 072-113180	Hobby, Dr.H.Noodtstraat 34 A, 7001 DX DOETINCHEM. Tel.08340-23329	Leekster Elektronicahuis De Klap 16, 9351 GB LEEK. Tel.05945-15786
D.K.Elektronika, Javastraat 15, 1094 GX AMSTERDAM. Tel.020 - 935013	Electra, Haagdijk 53, 4811 TW Breda. Tel.076-135173	"B.E.", Gasthuisstraat 60 I, 7101 DW WINTERSWIJK. Tel.05430-14799	Fa.Ypma, Boven Oosterdiep 61, 9641 JN VEENDAM. Tel.05987-17458
Musitapes, Neckerdijk 1, 1441 GX PURMEREND. Tel.02290-28413	Mitchell Electronics, J.Aartestraat 70, 5017 EE TILBURG. Tel.013-360848	Altena Radio/TV, Nieuwstad 14, 7201 NP ZUTPHEN. Tel.05750-16972	Foto v.d.Tuuk, Raadhuislaan 23, 9665 JA OUDE PEKELA Tel.
Elektr.Centrum Zaanstad Warmoesstraat 15, 1521 CJ WORMERVEER. Tel.075-282941	Meys, Grotestraat 207, 5141 JS WAALWIJK. Tel.04160-32190	Radio Nijhuis, De Heurne 30-32, 7511 DS ENSCHEDE. Tel.053-315169	Loco Electronics, Rabenhauptstraat 37, 9725 CB GRONINGEN. Tel.050-257039
Musitapes, Hogendijk 147, 1506 AG ZAANDAM.	Ben van Dijk, Boschmeersingel 119, 5223 HH Den Bosch. Tel.073-216232	v.d.Sande, Hengelosestraat 176, 7521 AK ENSCHEDE. Tel.053-350396	<p>Had ik maar in het FRM geadvertiseerd</p> <p>Wees slimmer! Bel meteen: 020-327464.</p>
E.O.S. Dorpsstraat 241, 1722 EA Z-SCHARWOUDE Tel.02260-7403	Mutron, Heggestraat 7, 5664 BE GELDROP. Tel.040-863949	Explorer Electronics, Nieuwstraat 147, 7605 AD ALMELO. Tel.05490-14832	
Tieken Electronics, Bakkumerstraat 50, 1901 HM CASTRICUM. Tel.02518-54638	Rens, Grote Kerkstraat 21, 5911 CG VENLO. Tel.077-16504	H/o Haverslag, Sibculoseweg 36, 7676 PC WESTERHAAR Tel.05498-59381	
Fa.Ruco, Baanstraat 33, 1941 CE BEVERWIJK. Tel. 02510-20409	Fa.Regenboog, Brusselsestraat 99, 6211 PD Maastricht Tel.043-12257	Van Veen Electronica, Houtweg 113, 7823 PE EMMEN. Tel. 05910-28526	
Elra B.V. Zwartjansstraat 38 A, 3035 AT ROTTERDAM. Tel.010-664038	Fa.Regenboog, Akerstraat 21, 6411 GW HEERLEN. Tel.045-716829	"Het Platenhoekje", Wilhelminastraat 2, 7902 BP HOOGEVEEN.	
Smink, Smeepoortstraat 23, 3841 EG HARDERWIJK. Tel.03410-12991	Mateman, Nieuwstraat 3, 6701 DE WAGENINGEN. Tel.08370-12444	Fa.Fakkert, Th.A.Kempisstraat 126, 8022 AC ZWOLLE. Tel.05200-32357	
Van Hove Electr. Passage 52, 3901 AZ VEENENDAAL. Tel.08385-18228	Eylander B.V. Veenderweg 51, 6713 AC Ede Gld. Tel.08380-17548	Micron, Waagpassage 104, 8232 DW LELYSTAD. Tel.03200-26851	

VRIJE RADIO IN NEDERLAND

DE NIEUWE WET

Nou ja, nieuw. . . . Zo nieuw is deze -eigenlijk- wetswijziging nu ook weer niet. Al tijdens het schrikbewind van Til Gardeniers, in haar rol als minister van C.R.M. werd het wetsvoorstel ingediend, dat moest leiden tot het aan banden leggen van de verkoop van illegale zendapparatuur voor zowel de FM 3 meter band als de 27 Mc.

Dit voorstel is zo'n anderhalf jaar in de kast blijven liggen en optimisten dachten dat het allemaal zo'n vaart niet zou lopen en dat dit voorstel waarschijnlijk wel vergeten zou worden door de volgende regeringen.

Maar niets van dat al: volgens de kranten van begin dit jaar was het wetsvoorstel de Eerste Kamer al gepasseerd en onmiddellijk na het verschijnen van het februari-nummer van het F.R.M. begon de speurtocht.

WEET JE WETJE

Iedere Nederlander wordt geacht de wet te kennen, maar eer je zover bent. . . . Ik werd een eind op weg geholpen door een mevrouw van Radio Country in Den Helder, die me vertelde dat de omschrijving van de wetswijziging in de Staatscourant had gestaan en dat een aantal amateurs in Den Helder bij de Openbare Bibliotheek daarvan kopiën hadden gemaakt.

Op naar de bieb, dus. Een stapel Staatscouranten van de hele maand januari doorgeworsteld, maar niets gevonden. Op een heel klein artikeltje na, waarin stond dat de wijziging van de Telegraaf- en Telefoonwet van 1904 gepubliceerd is in het Staatsblad van 11 januari onder nr. 728.

Telefoonnummer genoteerd van de Staatsuitgeverij (070-789251 of 070-789575) en daar het betreffende Staatsblad aangevraagd.

Enkele dagen gewacht op de postbode, maar niets. Nog maar eens gebeld en daar komt de befaamde burokratie weer eens om de hoek kijken: het toezenden

van zo'n velletje papier neemt 10 tot 14 dagen in beslag. Zo lang mogelijk nog gewacht, maar de deadline is in zicht, dus zal ik de exacte inhoud van de tekst van het wetsvoorstel tot volgende maand moeten bewaren en het moeten doen met de informatie, waarover ik op dit moment beschik.

ARS AEQUI: MEDIARECHT

"Ars Aequi" is een juridisch tijdschrift, waar ik ook nog nooit van gehoord had, maar in de "Adformatie" van eind december 1982 las ik een berichtje, dat dit tijdschrift "Ars Aequi" als januari-nummer 1983 een speciaal themanummer uitbracht onder de titel "Mediarecht". En dit nummer is zeker aan iedereen aan te raden, die geïnteresseerd is in of te maken heeft met de media, want hierin vindt men artikelen van diverse hoogleraren e.d. die zich jarenlang verdiept hebben in de media -van pers tot radio en televisie- en die het er nagenoeg allemaal over eens zijn, dat het mediabeleid in Nederland niet deugt, om over het omroepbeleid maar te zwijgen. Het aardige is, dat dit themanummer mede tot stand gekomen is dankzij een subsidie van de NOS, die achteraf waarschijnlijk niet zo gelukkig is met het resultaat.

Het meest interessant echter aan dit themanummer is de bijlage, waarin de volledige Telegraaf- en Telefoonwet 1904 en de Omroepwet van 1 maart 1967 zijn opgenomen.

Ik ga die niet helemaal overnemen, alleen ga ik in op het gedeelte, wat momenteel van belang is.

Wie de hele wet in zijn/haar bezit wil hebben, kan terecht bij de uitgevers van "Ars Aequi", Postbus 1043, 6501 BA Nijmegen. Tel. 080 - 512141 en daar het januari-nummer "Mediarecht" bestellen voor f 15,- + f 4,25 verzendkosten. Ik denk dat deze uitgave ook wel in gespecialiseerde boekwinkels te koop is, zoals de Atheneum Boekhandel in Amsterdam.

TER ZAKE

De wetswijziging waar het nu om gaat, geldt voor art.3 van de T.en T. wet van 1904.

Van belang voor ons is daarvan de bepaling onder nr. 2b: Een machtiging van of vanwege de Minister wordt vereist voor:

Inrichtingen, niet zijnde al dan niet voor het openbaar verkeer bestemde telegrafische of telefonische of draadomroepinrichtingen, doch niettemin bestemd voor het door middel van lijnen of geleidingen in enigerlei vorm doorgeven of overbrengen van klanken, beelden, tekens, seinen of andere mededelingen.

In art.3 ter (ten derde) wordt hierop nader ingegaan en wordt gesteld: "Bij de algemene maatregel van bestuur, in het eerste lid bedoeld, kunnen tevens voorschriften worden gegeven met betrekking tot andere inrichtingen dan bij of krachtens deze wet zijn geregeld, welke zijn bestemd voor het met gebruikmaking van elektrische energie overbrengen van klanken, beelden, tekens, seinen enz.

Bij den algemeenen maatregel in het eerste lid bedoeld, kunnen met betrekking tot de in het eerste en tweede lid bedoelde inrichtingen onder meer bepalingen worden gesteld:

a. ten aanzien van den aanleg, en het gebruiken".

Hier wordt volgens de nieuwe wetswijziging aan toegevoegd: "en het aanwezig hebben".

Voor de piraten zal deze bepaling weinig of niets uitmaken, want het aanwezig hebben van illegale zendapparatuur was toch al verboden, omdat men nooit in het bezit kan zijn van een machtiging voor een zender, bestemd voor MG, FM of 27 Mc. Deze laatste uiteraard, als hij niet aan de wettelijke eisen voldoet.

Maar voor de handel ligt hier wel een groot verschil, want hierdoor is het afgelopen met het uitstellen (en verkopen) van illegale zendapparatuur die tot dusver gedoogd werd, mits er een bordje bijstond met de vermelding "alleen voor export".

Nu zal het voor de Nederlandse handelaar eveneens moeilijk, zo niet onmogelijk worden om een machtiging te krijgen voor de verkoop van illegale zendapparatuur. Ik neem echter niet aan, dat alle winkeliers of zenderleveranciers het er zo maar bij zullen laten zitten, ondanks de hoge boete, die in het vooruitzicht wordt gesteld. Er is onderhand een behoorlijke omzet gemoeid bij de handel in zendapparatuur, zodat te verwachten is dat de verkoop verder "onder de toonbank" zal plaatsvinden en dat zenders eventueel op bestelling gekocht zullen moeten worden. Prijsstijgingen zullen daarbij waarschijnlijk onvermijdelijk zijn, aangezien men niet meer zo openlijk zal kunnen adverteren, zoals dat vooral het laatste jaar werd gedaan.

Als de prijzen hier in Nederland de pan uit gaan rijzen, kun je echter ook nog altijd terecht in de ons omringende landen. Voor de "grote stations" blijft Duitsland als voorheen de leverancier van de Harry's en in België beginnen de prijzen van zenders met lager vermogen al aardig te zakken, omdat de concurrentie ook daar toeneemt. De rollen worden dan omgedraaid: tot nu toe kwamen de Belgische vrije radio's naar Nederland toe om hun zenders te kopen en binnenkort kunnen de Nederlanders naar België.

ONDERDELEN

Voor degenen, die kant- en klare zenders willen kopen, blijven er dus nog zat mogelijkheden over en het "kleine piraatje" hoeft helemaal niet de dupe te worden, zoals in sommige kranten stond. (Sinds wanneer maken die zich daar druk om, trouwens?)

Voor de zelfbouwers is er nog minder aan de hand, want al wordt art.3 aangevuld met de bepaling dat ook onderdelen van illegale zendapparatuur niet meer zonder machtiging aan de man mogen worden gebracht, houdt dat vrij weinig in. Want de meeste onderdelen, die bijvoorbeeld in een 3 meterzender worden gebruikt, zijn ook geschikt voor 2 meter apparatuur. Het zou natuurlijk niet kunnen, dat de legale amateurs ten gevolge van deze wetswijziging hun hobby niet meer

kunnen uitoefenen. De oplossing zal dus zijn: massaal gaan studeren, zodat je met je machtiging op zak naar de winkel kunt gaan om onderdelen te kopen of iemand je boodschappen laten doen, die al een machtiging heeft. Of dat allemaal nodig zal zijn? Kun je je voorstellen, dat de winkelier aan elke klant gaat vragen: "Hé, joh, heb jij je machtiging wel bij je?"

PRINTEN

Een vraag waar het FRM, IPS en de lezers van dit blad mee te maken zullen krijgen is, of het in de toekomst ook verboden zal worden om kant- en klare printen voor zenders te verkopen.

Met de bouwpakketten, die Asian Electronics aanbiedt, zal het in elk geval afgelopen zijn, zodra de wetswijziging van kracht wordt; A.E. gaat zich dan toeleggen op computers en toebehoren daarvoor.

Of IPS nog door kan gaan met het leveren van printmateriaal, merken we dan nog wel. Maar mocht dat onmogelijk worden -voor zover dat zendmateriaal betreft natuurlijk, een mengpaneel bijvoorbeeld zal niemand kunnen verbieden- dan zal het FRM weer overgaan op het afdrukken van de print lay-outs, zodat men deze kan gebruiken met blanco printen, die via de normale kanalen gekocht kunnen worden.

MAAR DE BOETES?

"Dat is allemaal wel leuk en aardig", zal menigeen zeggen, na het voorgaande gelezen te hebben, "maar het zal me een zorg zijn, hoe ik aan een zender kom, als ik zo'n hoge boete moet gaan betalen. Dan wordt het me toch te gortig en dan stop ik er liever mee".

Inderdaad deden er, na het bekendworden van de op handen zijnde wetswijziging, meteen de wildste verhalen de ronde: zo baauwde de politie in Zeeland (ik meen Goes) rond, dat de minimumboete voor de piraten voortaan f 15.000,- zou gaan bedragen, waarop een aantal amateurs -wit om de neus geworden- de zenders meteen maar uitgooiden.

Een station in Den Helder belde begin februari half Den Haag af, om meer te weten te komen over de verhoging van de boetes en hij kreeg -samen met zijn luisteraars- van een woordvoerder van het ministerie van Justitie te horen, dat deze verwachtte, dat degenen, die momenteel in aanmerking komen voor een boete van f 300,- in de toekomst het tienvoudige zullen moeten betalen: f 3.000,- dus.

Scheelt toch alweer f 12.000,- en hieruit blijkt, dat niemand nog weet, hoe de konsekwenties voor de piraten zullen zijn.

De kranten joegen de amateurs helemaal de stuipen op het lijf, door ze meteen maar de maximale boete in het vooruitzicht te stellen.

Het laatste woord zal ook in de toekomst nog altijd aan de rechter zijn en de rechtspraak in Nederland is gelukkig nog wel zo, dat er rekening wordt gehouden met de persoonlijke omstandigheden van een verdachte. Van een kikker kun je geen veren plukken en minderjarigen, uitkeringstrekkers, minimumloners en zelfs Jantje Modaal zullen geen straffen van duizenden guldens opgelegd krijgen.

Nogmaals: de wetswijziging is voornamelijk bedoeld om de handel aan te pakken en de maximum straf is daarop gericht. Tevens zullen de "grote" stations, waarvan aangenomen kan worden, dat ze flink verdienen aan het uitzenden van hun programma's met reclamespots, op hogere geldboetes kunnen rekenen.

En dankzij de sponsors zullen ze die boetes ook wel kunnen betalen.

OF DE LIK IN?

Wie het vertikt om een geldboete te betalen, kan altijd nog gaan "zitten". De maximale gevangenisstraf wordt 6 maanden en zoals een piraat lakoniek zei: "Dan doe ik dat wel. Gratis kost en inwoning van de staat, die er op die manier nog meer aan kwijt is dan tot nu toe het geval was".

Voor de strafbepalingen komen we terecht bij art.20 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904, dat luidt:

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden (hier wordt dus niets gewijzigd, red.) of geldboete van ten hoogste vijfduizend (wordt dus vijftigduizend, red.) wordt gestraft:

c. hij die radioelektrische zendingen, niet zijnde radiotelegrafen- of telefonen, al dan niet voor het openbaar verkeer bestemd, aanlegt of gebruikt (of voortaan ook aanwezig heeft, red.) in de gevallen waarin dit krachtens art.3 ter is verboden.

5. Indien tijdens het plegen van het misdrijf of de overtreding in dit artikel bedoeld, nog geen twee jaren zijn verlopen sedert een vroegere veroordeling van de schuldige wegens eenzelfde misdrijf of eenzelfde overtreding onherroepelijk is geworden, kunnen de in dit artikel bepaalde straffen worden verdubbeld.

6. De feiten, bij of krachtens deze wet strafbaar gesteld, worden beschouwd als overtredingen, met uitzondering van die, strafbaar gesteld bij het eerste lid van dit artikel, welke als misdrijven worden beschouwd.

MISVERSTAND

Let wel: het bovenstaande is -buiten de toevoegingen van re-dactionele zijde- de wet, zoals die tot nu toe altijd geweest is. Ik kreeg namelijk een brief van een piraat uit Gelderland, die protesteerde tegen het feit, dat MG- en FM-amateurs nu als misdadigers werden beschouwd. Je ziet dus, hoe belachelijk het ook is, dat het illegaal zenden op FM- en MG altijd al een misdrijf is geweest. Anders ligt het met de illegale 27 Mc-bakken. Sinds de MARC is ingevoerd is het illegaal zenden op de 11 meter band een overtreding geworden, waarvoor voortaan een maximale boete van f 25. 000,- zal gelden (was f 1000, --). Met een 120-kanalen of meer bak + kachel zitten blazen, is dus slechts een overtreding, terwijl je met een klein FM-zendertje een misdadiger bent.

AKTIES

We laten de wet + wijziging verder voor wat ie is. Mocht ik verder nog zwaarwegende punten tegenkomen, als het Staatsblad binnen is, dan kom ik daar volgende maand op terug. In ieder geval zal ik het betreffende artikel publiceren.

Een ander punt nu: opmerkelijk was dat na het bekendworden van de wetswijziging ineens de telefoon roodgloeiend stond: uit alle delen van het land belden amateurs, die het nu welletjes vinden en die tot aktie willen overgaan. Dat gaat dan in de trant van: "geef mij eens even een lijst met telefoonnummers van piraten in de rest van het land, want ik kan ze zelf niet bereiken".

In dit verband wil ik er meteen even op wijzen, dat het F.R.M. er geen archief op na houdt met namen, adressen en telefoonnummers van piraten en zelfs als ik dat had, dan ga ik nog niet aan Jan en alleman, die belt zulke gegevens doorgeven. Stel je voor, je weet tenslotte nooit, wie je aan de telefoon hebt; iedereen kan wel zeggen, dat hij piraat is.

EN WEL LANDELIJK

Tot nu toe hebben pogingen om de illegale zendamateurs tot elkaar te brengen in een landelijke organisaties nog nooit iets uitgethaald en mijns inziens heeft het ook niet veel zin om nu ineens allemaal op eigen houtje met akties te beginnen.

Voorheen heeft Stichting Media Communicatie in samenwerking met de L.T.RA. wel eens een oproep gedaan om tot landelijke akties te komen, maar ook dat had geen succes. Misschien dat de toch niet zo goede reputatie van S.M.C. daar ook een rol in gespeeld heeft.

Inmiddels ben ik in contact gekomen met een andere Stichting, namelijk de Stichting Vrije Legale Radio i.o. te Den Helder (zie daarvoor ook de reportage over Stads Radio Nieuwediep; héél belangrijk) en deze stichting houdt zich eveneens bezig met een bundeling van het totale "piratenbestand" in Nederland.

V.R.L. i.o.

Op zaterdag 19 februari 1983 hield de V.R.L. een informatieve bijeenkomst in Amsterdam om -volgens de uitnodiging-: te komen tot een bundeling van krachten en te komen tot één landelijke organisatie V.L.R. en dan te streven naar een legalisatie van vrije radio in Nederland.

Enkele punten van de doelstellingen van de Stichting V.R.L.:

1. Het komen tot een aantal vrije frequenties op de FM-band.
2. Zonder BUDGET aanspraken van het ministerie W.V.C. of verhoging luister- en kijkgeden.
3. Status station wordt bepaald door het aantal betalende leden.
4. Techniek goedgekeurde PTT apparaten (zie België)
5. De stichting gaat het parlement verzoeken de activiteiten van de R.C.D. te beperken tot het opsporen van stoorzenders in navolging van België.

Indien u belangstelling heeft, kunt u contact opnemen met: Mevrouw F.Bindels van de V.R.L. i.o.:
Tel. 02230 - 30391/22855/16825.

Het adres van de Stichting V.R.L. i.o. luidt:

POSTBUS 118,

1780 AC DEN HELDER.

Zo, weer een adres erbij en maar weer hopen, dat er dit keer dan toch een landelijke samenwerking tot stand kan komen.

Wat ik persoonlijk mis in de doelstellingen van de stichting is een punt, dat ik erg belangrijk vind: het weghalen van het illegaal zenden op FM en MG (en ook KG) uit de MISDAADSFEER.

Waarom kan voor de FM en MG niet hetzelfde gelden als voor de 27 Mc? Dat het zenden op die banden wordt "gereduceerd" tot een overtreding en dat men niet met een strafblad of belachelijke boetes wordt opgescheept, als men probeert de luisteraars te plezieren met het draaien van platen. Dit zou de allereerste doelstelling moeten zijn. En daar kan elk station zich mee verenigen.

EIGENBELANG

Ik zeg dit omdat keer op keer blijkt, dat het eigenbelang bij de Nederlandse amateurs toch voorop staat en zo'n gezamenlijke doelstelling is ook voor ieder apart een zaak om na te streven. Doelstellingen als vrije frequenties op de FM-band zijn natuurlijk heel lovenswaardig, maar je krijgt dan onvermijdelijk dat de stations onderling naar elkaar gaan kijken en denken: "voor wie zouden die frequenties dan zijn, als ze vrij zouden komen?"

Ook daarvan is België een goed voorbeeld en wel in nadelige zin. Laten we elkaar maar niets wijsmaken: eenheid onder de illegale zenders is nog ver te zoeken. Daar is vorig jaar al het nodige over geschreven; bij de uitzending van STAD Radio Amsterdam t.g.v. de piratendemonstratie in augustus 1982 kwam dit al tot uiting en er is nog weinig of niets veranderd. Ik heb daar zelf onlangs nog een negatieve ervaring mee gehad:

PERSOONLIJKE SMAAK

Enkele maanden geleden heb ik eens -in plaats van een DX-rapport- een ontvangstlijstje geplaatst van een inzender uit Amsterdam, die een aantal grote stations uit Amsterdam en daarbuiten opsomde en daarbij een beoordeling gaf op presentatie en signaal van de zender. Hij heeft daar uitdrukkelijk bijvermeld, dat het een persoonlijke mening betrof.

Een persoonlijke mening schijn je echter niet te mogen hebben van sommige stations, of het moet uiteraard een gunstige zijn.

Dat bleek wel uit een telefoontje dat ik afgelopen maand kreeg van een mevrouw uit Amsterdam, die werkzaam is bij één van de Amsterdamse stations, dat er qua beoordeling niet zo goed afkwam. Zij sprak uit naam van alle andere stations, die ook in het rapport voorkwamen en die eveneens niet zo'n beste beoordeling kregen van de betreffende inzender.

Waar het in principe om ging was het feit, dat haar station op de vermelde datum helemaal niet in de lucht was geweest.

Luisteraars hadden daarover ge-

beld en wegens deze vergissing van de inzender werd het hele F.R.M. maar meteen als een "leugenblad" bestempeld. Van de beoordeling deugde al helemaal niets: de presentatie is prima, gezien de reacties van de luisteraars en het signaal is perfect. Wel was het station al 9 of 10 keer uit de lucht gehaald, maar dat zullen we dan maar wijten aan de populariteit.

Dat zal mij verder ook een zorg zijn: als een station zelf vindt, dat het goed draait en dat het een goede zender heeft, vind ik dat prima.

Waar ik me kwaad om heb gemaakt (en dat gebeurt niet zo gauw), was de verdere ontwikkeling van het gesprek. Het gewraakte stuk is nu eenmaal geplaatst en al gaat zij of ga ik op haar/mijn kop staan, daar kan toch niets aan veranderd worden. Dat zij en weet ik veel hoeveel andere Amsterdamse stations hun abonnement er voor opzeggen: jammer, maar het FRM is bedoeld voor een ieder, die het leuk vindt om het te lezen en als het je niet bevalt, pech gehad. Je kunt het toch niet iedereen naar de zin maken.

In de rest van het gesprek werd me verweten, dat er nooit over Amsterdamse stations wordt geschreven in dit blad en als er wel wat geplaatst wordt, is dat over Decibel of Unique. "Je bent toch zelf ook luistermatrice?" werd er gezegd. Toen ik haar er op wees, dat ik maar een gewone luisteraarster ben, die graag een goed station hoort, wat in mijn geval neerkomt op Unique of Decibel, was het hek helemaal van de dam. "Dan kun je beter ophouden met het uitgeven van het F.R.M.", kreeg ik tot mijn grote verbazing te horen. En dat ik ervoor uitkwam dat ik niet van nederlandstalige muziek hou, was helemaal uit den boze. Het kwam erop neer, dat je als luisteraar of luisteramateur maar naar nederlandstalige stations hebt te luisteren en dat grote stations als Decibel en Unique geen piraten zijn, omdat ze zich met commercie bezighouden.

En dan kan ik behoorlijk uit m'n vel springen.

Ik zou van die mevrouw, die niet wil dat de naam van haar station nog ooit in dit blad genoemd wordt (wat ik dan ook niet meer zal doen) nog een brief krijgen, maar die is tot op heden nog niet binnengekomen. Misschien dat die alsnog komt.

In ieder geval wil ik haar en eventuele anderen, die mij en/of andere luisteraars willen voorschrijven naar wat voor stations we moeten luisteren, er op wijzen, dat zoiets nooit de bedoeling van vrije radio kan zijn. Persoonlijk heb ik altijd gestreefd naar een vrije omroepband met zoveel mogelijk keus voor de luisteraar; voor elk wat wils dus. In zekere zin bestaat die situatie al illegaal: voor de liefhebbers van het nederlandstalige lied zijn er stations en aan de andere kant ook voor de discofreaks, de rockfans en mensen, die van rustiger muziek houden. En ik gun iedereen zijn/haar eigen station, maar ga me niet voorschrijven waar ik naar te luisteren heb, want dat doet mij heel sterk denken aan Hilversum en Den Haag, waar men daartoe al genoeg pogingen doet.

Wat het niet-piraat zijn van commerciële stations betreft: ik denk dat die stations de benaming "piraat" sowieso niet op prijs stellen. Maar de benaming terzijde: jullie zijn allemaal illegaal bezig en hoe je dat doet, moet elk station voor zichzelf weten. Decibel en Unique steken in elk geval het zo hard hun nek uit voor de "vrije radio" en worden niet zo hard gepakt als een ander, waarbij hun verliezen meestal ook wel wat groter zijn. En dan is het wel handig, als je dat op kunt vangen door middel van je reclame-inkomsten.

BUMA/STEMRA

Buiten de wetswijziging werden we met nog een aantal vervelende feiten gekonfronteerd, zoals de veroordeling van Radio Barracuda uit Deventer wegens het niet betalen van BUMA/STEMRA-rechten. Wie kan hierover meer informatie geven?

José.

Fiscus moest inleveren bij

STADS RADIO NIEUWEDIEP

lezers schrijven
Commercie in de ether

Vrij de afgelopen Nieuwediep...
...van de PTT...
...de radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

Donderdag 27 Januari 1983

Radiopiraat Nieuwediep 2 het zwijgen opgelegd

De studio's van de gemeenteraad...
...de radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

Tekst: José Herps
Foto's: Alfred Debels

lezers schrijven
Naast elkaar

Commercie in de ether...
...de radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

Nieuwediep alweer in de lucht 4 'Reclame is niet vies'

De radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

De radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

De radio...
...de ether...
...de PTT...
...de radio...
...de ether...

DEN HELDER

Radio Nieuwediep
dagelijks op 101,5 MHz

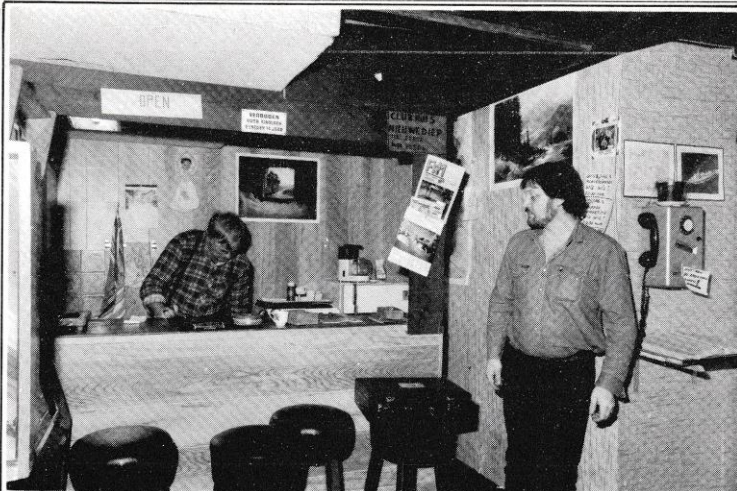
Fiscus slaat radiopiraat aan voor f 130.000

Van een onzer verslaggevers DEN HELDER, donderdag

De belastingdienst in Den Helder heeft een inwoner van die stad, van wie wordt aangenomen dat hij de eigenaar is van een radiopiraat, aangeslagen een bedrag van 130.000 gulden. Hij wordt ervan verdacht de fiscus te hebben ontduiking met inkomsten uit reclame-boodschappen.

„Dit is een uitloeijsel van een hetze die een VARA-propagandist tegen ons voert. Hij beschuldigt ons openlijk van belastingontduiking en valse concurrentie van de omroepen,” aldus de benadeelde man, die toegeeft wel iets te maken te hebben met Radio Nieuwediep, maar niet de eigenaar te zijn. De medewerkers hebben overigens aangekondigd nog deze weel weer in de lucht zullen komen.

Telegraaf 27/1/1983

Ome Arie en Peter Stuyvenberg in het clubhuis

Strengere wetten, de BUMA achter je aan Wat kan je als piraat nog meer voor ellende op je dak krijgen?

Een groot deel van zingend Nederland werd de stuipen op het lijf gejaagd door het boven afgedrukte bericht in De Telegraaf van 27 jan. j.l. en alleen diegenen onder ons, die in Den Helder e.o. wonen, zullen weten hoe de zaak nu precies in elkaar zit en hoe het allemaal afgelopen is. En gelukkig is dat dit keer eens goed

Begin februari werden we –op dezelfde middag dat de mevrouw van Radio Country had gebeld– via de telefoon benaderd door Peter Stuyvenberg en die moesten we net hebben, want hij is de man, die de aanslag van de fiscus in zijn handen geduwd kreeg, omdat men in hem de eigenaar van het station Stads Radio Nieuwediep zag. Hij bood ons aan wat krantenartikelen te sturen, die betrekking hadden op deze zaak, maar het leek mij een beter idee om zelf naar Den Helder te gaan en er meteen een reportage van te maken.

Een afspraak werd gemaakt voor de volgende dag en daar gingen we, fototas en schrijfgerei inclusief, naar de havenstad in het allernordelijkste deel van Noord-Holland. Overigens de eerste keer voor mij, dat ik in Den Helder was. Leuke plaats, alleen die dag nogal koud.

Tegen drieën die middag van de 4e februari arriveerden we bij het pand, waar de inval had plaatsgevonden. Dat geschiedde op woensdag 26 januari zo rond 14.00 uur en het was de eerste keer in het –ruim– 2-jarige bestaan van Radio Nieuwediep.

We installeerden ons in de gezellige kantine en moesten natuurlijk eerst een kijkje nemen in de daarachter gelegen studio, die een trieste aanblik bood: lege platenrekken, provisorische apparatuur afkomstig van de drive-in show, waarmee men was doorgestaan met de uitzendingen na de inval. De noodzender van 5 Watt was net genoeg om Den Helder zelf te bestrijken, maar een nieuwe zender was die middag in aantocht.

Die leegte duurde echter niet lang, want we zaten nog niet opnieuw in de kantine, of er brak een drukte van jewelste uit: medewerkers sjouwden af en aan met apparatuur, platen, onderdelen (met de labels van de belastingdienst er nog aan). Men had alles –op de zender, voeding e.d. na– teruggekregen van de belasting. De enige voorwaarde, die aan deze teruggaaf verbonden is, is dat de teruggegeven goederen in het pand blijven, wat uiteraard geen bezwaar is. Peter vertelde ons, hoe de vork nu in de steel zit.

Deel van de studio

Alle platen weer op volgorde in de bakken: een flinke klus

52 EIGENAREN

Op de achtergrond begint zich een ware feestuitzending te ontwikkelen: luisteraars bellen op om te feliciteren en een medewerker brengt een speciaal voor deze gelegenheid gecomponeerd "Radio Nieuwediep lied" voor de mikrofoon ten gehore.

Peter laat ons intussen de diverse krantenartikelen zien. "Ik ben "ambtshalve aangeslagen" als vermeende eigenaar van het station. Dat stond echter niet officieel op de aanslag en kon door de belastingdienst ook niet bewezen worden. Radio Nieuwediep telt namelijk 52 medewerkers, die allemaal een deel van de apparatuur bezitten.

Dit kon door ons aangetoond worden door middel van de koopbonnen".

Radio Nieuwediep kan gezien worden als het belangrijkste station van Den Helder, waar verder nog tientallen andere stations min of meer regelmatig in de lucht zijn. Bijvoorbeeld Radio Den Helder, ook een groot station, waarmee een goede vorm van samenwerking is bereikt. Dan nog Radio De Baanbreker met nederlandstalig repertoire en Radio Country, dat elke dag non-stop C & W muziek uitzendt en een broertje dood heeft aan alles wat met commercie te maken heeft. Ook is er nog de LOKOM (Stichting Lokale Omroep), bezig met het aanvragen van zendtijd als officieel lokaal station, waarvan de voorzitter de heer Visser is; degene die de hele zaak aan het rollen heeft gebracht door zijn ingezonden brief in de plaatselijke krant.

Radio Nieuwediep zelf brengt een gevarieerd muziekprogramma, doorspekt met regionale/lokale informatie en commercials. En dat sinds 30 oktober 1981.

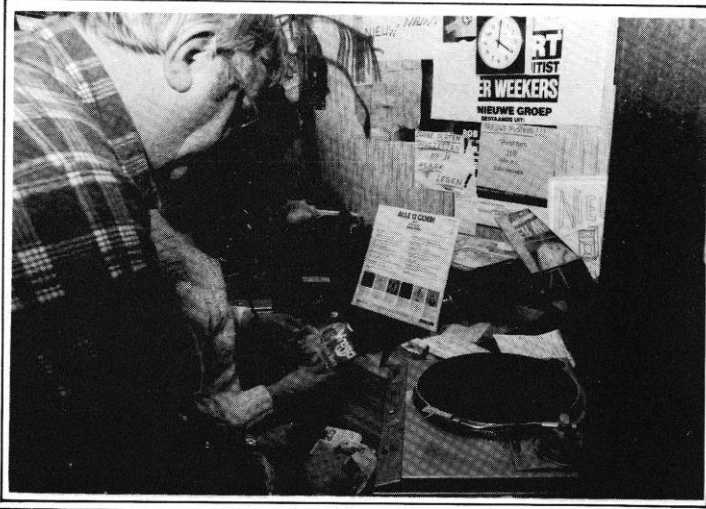
Peter wil echter weer verder praten over de aanslag en geeft meteen een goede raad voor stations, die eventueel ook in een dergelijke situatie zouden kunnen verkeren: "Als illegaal lichaam kan men niet aangeslagen worden, als particulier wel. Zorg er dus ten alle tijde voor, dat je nooit als eigenaar van een illegaal radio- of TV-station te boek staat, want ze kijken alles na. Zo werden de papieren in verband met de reclameboodschappen ook meegenomen en tevens de banden waar deze op stonden. Die zijn niet teruggeven en liggen nog bij de inspectie". Zeer verbolgen is Peter over het feit, dat hij nog een paar uur opgesloten werd ook en dat zelfs zijn auto inbeslaggenomen werd.

"Hoe is het nu eigenlijk tot die inval gekomen?", vroeg ik.

"De belasting had die woensdag om 12.00 uur al de opsporingsdienst en de politie opgeroepen. Drie dagen daarvoor wisten ze al, dat er een inval plaats zou vinden door het stukje, dat Visser van de VARA (districtsvoorzitter en lid verenigingsraad) had geschreven. Deze man is al een jaar bezig met een hetze tegen de piraten.

Dat wij werken ten nadele van de gedrukte media bijvoorbeeld is grote onzin. Nieuwediep werkt al een hele tijd goed samen met het Helder's Weekblad. Zij drukken elke week onze programmering af en we trekken gezamenlijk adverteerders aan. De middenstand heeft er dus ook profijt van. Dan organiseren we feestavonden, die voor de horeca weer interessant zijn en we vervullen tevens een sociale functie".

Van Radio Nieuwediep hoeft het allemaal niet illegaal te gebeuren. Men heeft er niets op tegen in de toekomst op legale basis te gaan werken.

VRIJE LEGALE RADIO

Peter Stuyvenberg is mede-oprichter van de Stichting Vrije Legale Omroep i.o. welke onder meer pleit voor het vrijkomen van een aantal vrije frequenties op de 3 meter band.

(Red. Zie ook pagina 6).

De avond/nacht voor ons bezoek aan Radio Nieuwediep had er een vergadering plaatsgevonden met stations uit Den Helder. Niet allemaal, want ook in zo'n kleinere gemeente blijken niet alle illegale stations het met elkaar eens te zijn.

Peter hierover: "'Een aantal kleinere stations schijnt te denken, dat zo'n groot station als het onze heel wat inhoudt.

Ergens zijn ze daar jaloers op en daarom zetten ze zich tegen ons af, wat nergens voor nodig is. Maar aan de andere kant heb je ook weer éénmansstations, die juist steun zoeken bij een groter station als wij zijn. Sommige van die kleinere stations, die het financieel niet meer zien zitten, komen bij ons werken als DJ. "Radio Delmare" is daar een voorbeeld van". Deze medewerker wordt erbij gehaald en bevestigt wat Peter ons net vertelde. Als Nieuwediep echter zou moeten verdwijnen, zou hij zelf weer de lucht ingaan, wat weer een bezette frequentie betekent in een toch al overbezette band.

Peter: "De sociale functie, die wij vervullen, bestaat hieruit dat ook werklozen, die buiten hun schuld niet meer aan het werk komen, hier terecht kunnen. Zoals bijvoorbeeld Ome Arie, die hier in het clubhuis voor koffie en eten zorgt en die zich anders thuis te pletter zou vervelen". Ome Arie grijnst -ondertussen jonglerend met een koekepan met gebakken eieren- en verklaart, dat hij zich liever hier nuttig maakt dan thuis moeder de vrouw voor de voeten te lopen.

"Het DJ bestand wisselt ook wel eens, als er bijvoorbeeld weer eentje aan het werk kan gaan. Eén van onze medewerkers bijvoorbeeld was net tijdens de inval met zijn laatste programma bezig. Hij heeft weer een baan gevonden en is dolgelukkig. Maar ja, dat is niet voor iedereen weggelegd en er zijn sociale gevallen, die hier bij ons terecht kunnen en opgenomen worden in de gemeenschap van dit station. 's Avonds zitten we hier bij elkaar in de bar, wat overigens bij de horeca niet in zo'n goede aarde valt". Er volgt nog een aandoenlijk verhaal over een medewerker, die het vóór hij bij Nieuwediep kwam, helemaal niet meer zag zitten, tot zelfmoordneigingen toe en die er inmiddels weer aardig bovenop is gekomen.

Je zou de indruk krijgen dat je bij een Belgisch station bent, als je de toekomstplannen hoort van Radio Nieuwediep: binnenkort wordt in hetzelfde pand, maar dan beneden een nieuwe studio gebouwd met een coffeeshop, waar het publiek welkom is, zodat er betere contacten komen met de luisteraars.

OP NAAR DEN HAAG

Tenslotte nog iets over de geplande acties: "Het wordt tijd, dat er landelijk iets gebeurt", aldus Peter. "We zijn hier al gestart met handtekeningacties onder de bevolking en binnenkort houden we een grote demonstratie met muziek en alles erbij. En daarna willen we zoveel mogelijk stations en luisteraars mobiliseren om gezamenlijk naar Den Haag te gaan".

Van de data worden we op de hoogte gehouden, heeft Peter beloofd en wie intussen meer informatie wil, kan altijd bellen naar tel. nr. 02230 - 22855 of 16825, voor dag en nacht iemand aan-

Bedankt en succes met alles.

RADIO SJUUL

FM 97.6

FM 97.6

amsterdam

R.S.

50 uur

ELK WEEKEND

Op nauwelijks een paar honderd meter van "grote broer" Radio Decibel in Amsterdam zit RADIO SJUUL, een station dat ook nog voorlopig in de weekenden uitzendt van vrijdag vier uur 's middags tot zondagavond twaalf uur.

Sjuul zendt uit op de 97.6 MHz. FM.

"8 Maanden geleden zijn we begonnen", aldus de eigenaar van het station, de vriendelijke "Jules" himself. Radio Sjuul werkt met 12 discjockeys, waaronder één vrouwelijke, Marion genaamd.

De zender, waarmee ze werken is ook een Harry, welke achter de studio staat opgesteld.

De antenne van Radio Sjuul prijkt 21 meter hoog de Amsterdamse hemel in; bovenin zit een rondstraler met 3 elementen.

Sjuul draait voornamelijk disco, doch de discjockeys krijgen alle gelegenheid om hun eigen smaak te kunnen draaien.

"In het prille begin hadden we een 80 Watt zender", aldus Jules, "die goed funktioneerde, doch het moest afleggen tegen een Harry, die uiteraard professioneler is".

De aandachtige luisteraar van Radio Sjuul valt beslist op: de discjockeys hebben nog weinig ervaring, doch hoe langer ze bezig zijn, hoe beter ze worden. Ze krijgen nu allemaal een opleiding in presentatie e.d. Dit wordt verzorgd door een ouwe rot in het vak, die ook de reclamewerving van het station in handen gaat nemen.

Op het moment, dat u deze regels leest, heeft het station net een krokus-marathonuitzending van 7 dagen achtereenvolgend achter zich liggen. (Red. Deze werd tijdens het weekeinde van 13/14 februari onderbroken door een inval van de RCD. Onderhand een normale zaak in Amsterdam. Ook Radio West en W.M.R. waren de klos; West was echter dezelfde dag weer in de lucht, terwijl W.M.R. de zaterdag daarop opnieuw in de ether verscheen).

De discjockeys hebben wat aparte namen:

René Ei
Marcel Kaas
Ben Pannekoek
Rob Tomaat
Rudy Zulthoofd
Leo van Veen
John
Marjan
Jules Bami
Paul Peereboom
Mr.X

Elke discjockey koopt zijn/haar eigen platen. De meesten zitten ruim in de vrije tijd, zodat men binnenkort hoopt ook overdag door de week te kunnen uitzenden.

Daar men gemerkt heeft dat rockmuziek bij de luisteraars eveneens in de smaak valt, gaat men in de naaste toekomst ook meer rock en andere muzieksoorten draaien.

De telefoon is nu ook weer aangesloten en men kan nu bellen voor verzoekjes naar:

020 - 12.40.60.

Marjon vertelt: "We krijgen ook weleens telefoontjes van mensen, die vragen om uit te kijken naar weggelopen huisdieren.

Een aktievoerder voor stoplichten in de Kinkerstraat belde ons om propaganda te maken voor dit doel, het Borgercentrum belde voor hun actie: Opvang Vogels. Zo zie je, dat je als station in een behoefte gaat voorzien".

Ook bij Radio Sjuul ziet men de noodzaak van legale vrije radio in: men is nu ook druk doende om het uur de L.T.R.A. spot uit te zenden.

Radio Sjuul zoekt in verband met de uitbreiding van de zenduren nog discjockeys: zowel vrouwelijke als mannelijke en wel in de leeftijd van 17 tot 25 jaar.

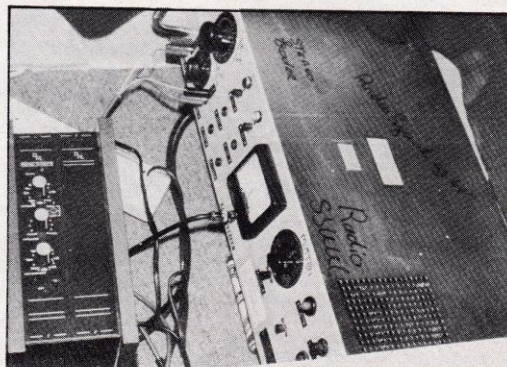
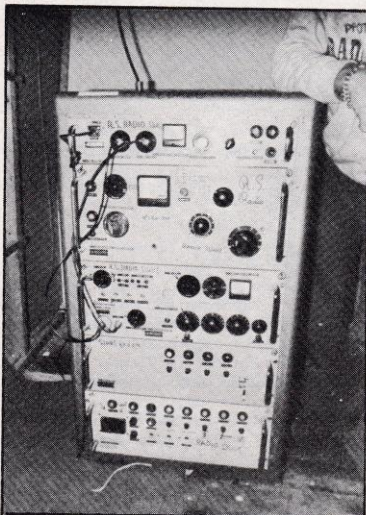
Verder is er een fanclub opgericht: voor f 5,-- per half jaar. Men krijgt dan een fanblad opgestuurd en een single van Radio Sjuul.

Binnenkort gaan ook de drive-in shows van start.

Kortgeleden was dit station zelfs tot in Gelderland te horen. Helaas staat op de stickers van Radio Sjuul nog het oude postbusnummer en een oud telefoonnummer. Een ieder, die schrijft naar Radio Sjuul krijgt een sticker toegezonden.

Het nieuwe postbusnummer van Radio Sjuul is:

POSTBUS 9883 1006 AN AMSTERDAM

Tekst en foto's: Rob Olthof (SMC)

VAN ALLES.....

OPROEP KG-STATIONS

Ik loop al geruime tijd met het volgende idee rond: als alle serieuze kortegolfstations nu eens een keer een dag bij elkaar komen en dan verschillende dingen over het wel en wee van deze hobby bespreken? We kunnen dan een aardige dag beleven, waar we misschien allemaal wat van opsteken. Het gaat toch om je eigen station, nietwaar? We kunnen praten over frequenties, het gepakt worden, de relaties met buitenlandse stations etc. Als er meer stations zijn in Nederland en België, die hierover een keer van gedachten willen wisselen, laten ze dan schrijven naar ondergetekende. Nou, ik ben benieuwd of er ook mensen zijn die hier positief over denken of willen praten.

TOM DE WIT, POSTBUS 999, ARNHEM.

ASSH/AF DEN HELDER

Zoals je in het FRM van vorige maand hebt kunnen lezen, ben ik de nieuwe medewerker van ASSH voor wat betreft de audiokant. Die audio zie ik als een heel ruim gebied; hoewel daarvan slechts een gedeelte interessant is voor de doorsnee FRM-lezer. De AF-poot van ASSH kunnen jullie dan ook raadplegen voor de volgende zaken:

- studio equipment (draaitafels, mengpanelen, recorders etc.)
- zaalversterking (de PA DUS)
- programmatechniek (het maken van goede programma's, dj-techniek etc.)
- opnametechniek (het werken met microfoons)
- akoestiek m.b.t. de studioruimte (heel erg onderschat, helaas)

Hoe wordt dit nu in de praktijk gerealiseerd? Allereerst "renoveer" ik de voorraad ASSH schema's. Alle buizenschema's gaan eruit, behalve de eindversterkers. Het geluid van een buis vind ik wat dat aangaat nog steeds onovertroffen, de befaamde derde harmonische. Daar ontstaat een geheel nieuwe bestellijst uit, die -volgens planning- rond april klaar moet zijn. Dan kan er besteld worden en zul je in het FRM de spelregels m.b.t. het bestellen vinden. In die nieuwe bestellijst zul je ook een aantal dingen vinden, die er voorheen nooit inzaten zoals: een handleiding radiomaken; het akoestisch behandelen van een ruimte etc.

In het verhaal van Jaap vorige maand zijn een paar foutjes gestopen. Ik ben géén MTS-leerling, maar een HEAO student. Je zou wel kunnen zeggen dat mijn kennis der electronica zich op MTS nivo bevindt, althans min of meer. Ook ben ik een -naar men zegt- goede DJ en vanuit die achtergrond wil ik vanaf deze plaats pleiten voor een hoger programmanivo. Het is helaas zo, dat de meeste piraten daar weinig kaas van gegeten hebben. Het is of nederlandsstalig of de dictatuur van de verzoekjes. Terwijl het zoveel anders kan. Dat kost je geen dure apparatuur, wel een beroep op je creativiteit en inventiviteit. Ik ben benieuwd of er meer mensen zijn die er zo over denken en zou daar graag eens mee corresponderen. Misschien kunnen we wel leuke ideeën uitwisselen, daar heeft

ik denk dat dit voorlopig wel voldoende zal zijn. In het volgende FRM vinden jullie een schema uit de ASSH voorraad en eventuele ontwikkelingen over ASSH-AF. Misschien dat ik uit die voorraad nog een leuke middengolfer halen kan. Iedereen die mij schrijft krijgt zo snel mogelijk antwoord terug. De wachttijd is maximaal 1 maand, vooral bij tentamenperiodes.

ERIC ASSH-AF, POSTBUS 1023, 1780 AE DEN HELDER.

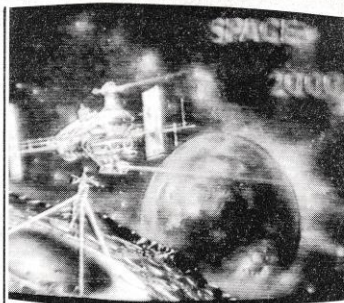
30 Januari zijn we uit de lucht gehaald door de heren RCD ism politie. Het was zondagmorgen; ik begon om 11,00 uur met mijn uitzending nonstop tot 12,00 uur. Nabij twaalfen kreeg ik bezoek van 3 heren van de controledienst in een grote blauwe Ford. Ze stonden binnen 2 tellen voor de schuur. Ze kwamen zo snel dat we de stroom niet van het net konden krijgen. Ze stapten naar binnen en ik vroeg naar de papieren, die ik te zien kreeg. Ze vonden dat we mooi draaiden en ze begonnen te zeuren over koffie met gebak. Ik zei: "dat is er wel, maar dan moet je de apparatuur maar laten staan". Deden ze niet hoor. Dus ze kregen geen koffie met gebak. (Dan moesten ze maar naar de "Raket" -restaurant). Ze vroegen mij ook nog wat andere dingen. Ik heb ze gevraagd of ik ook storing veroorzaakte of dat ze me verlinkt hadden. Verder zijn de zenders Bossa Nova en Black Arrow opgespoord. De rest hebben we telefonies kunnen bereiken. Wilt u reageren of een sticker van dit station, dan kunt u schrijven naar: A.MARTENS, SEC.OTTERMANWEG 24, 7957 BN DE WIJK Dr.

TORNADO IN NIEUWLEUSEN

Het Tornado Team draait rechtstreeks vanuit de lokatie Nieuwleusen in Overijssel. Vaste platenprogramma's van dit station zijn op zondagmiddag van 11,45 tot 1,45 uur. Gewerkt wordt met een stentor 6 Watt zender met in de eindtrap MRF237. Antenne 7 elements Stalle. Aan dit station werken mee Radio Tornado, Radio Bristol e.a. Dus op de zondag een hele dag muziek met van 9 tot 10 Boskat, van 10 tot 10,45 Radio Black Molly met de Casablanca. Al deze stations uit Nieuwleusen. Reacties: POSTBUS 87, 7710 AA NIEUWLEUSEN. (Red. Is het nou goed, Electro Arie?)

STORM IN LIMBURG

De stormen die de afgelopen maand over ons land hebben gewoed, richtten in Well te Limburg grote schade aan. De 22 meter hoge zendmast van amateurzender "De Grenspirat" was niet tegen de fikse windstoten opgewassen. Een strop van 1400 gulden en enige tijd de ether uit waren de gevolgen voor de Wellse amateur. De piratenzender werd vorig jaar door de PTT opgerold maar kwam daarna af en toe toch weer terug. POSTBUS 36, 5855 AG WELL (Limburg).

Het kon niet uitblijven KTA moest wéér voor de rechter in verband met het doorgeven van de film "For your eyes only", die uitgezonden werd door het TV-station "Space 2000". Binnenkort volgt de uitspraak. Er zullen nog wel meer processen komen, want na "Pottergeist" werd ook "Porky's pikante pretpark" op het scherm vertoond.

In de Betuwe hebben de TV piraten de vrije ether veroverd. Vrijdagsavonds de V.R.T.L. uit Leersum en op zaterdag- en zondagavond de V.T.T. uit Tiel, die zelfs op een binnenantenne te ontvangen is. De vraag naar dergelijke antennes is dan ook flink gestegen in Tiel, waar de kabel inmiddels afgestoten is voor piraten.

HUWELIJK

"Ik was weduwnaar geworden en ik had het contact met de mensen verloren. Daarom ben ik mee gaan werken aan een illegale zender. En ik ben blij, dat ik dat gedaan heb, want binnenkort tred ik opnieuw in het huwelijk. Ik heb er dus toch wat aan gehad".

Zo sprak de 46-jarige O. uit Winterswijk toen de Zutphense politierechter hem vroeg waarom hij achter de microfoon was gekropen van de welbekende FM-zender "De Witte Mazda". Dit station verzorgt al zo'n 5 jaar lang uitzendingen voor zieken en invaliden. De beide piraten, die het station exploiteren, kregen boetes van Fl. 400,- en Fl. 1.000,-, waarvan Fl. 500,- voorwaardelijk. Men werd begin vorig jaar gepakt tijdens een uitzending vanuit een garage aan de Olmenstraat. Twee in beslag genomen draaitafels zullen worden teruggegeven. Als verzachtende omstandigheid werd aangevoerd, dat de WAO-ers met hun uitzendingen de verveling trachten te verdrijven. BARETTA, POSTBUS 159, 7100 AD WINTERSWIJK.

KNUTSELEN

Doe-het-zelvende politiemannen uit Nijmegen knutselden een apparaatje in elkaar, waarmee piraten kunnen worden opgespoord. Men heeft hierbij de hulp van de RCD niet meer nodig. Het dingetje is iets groter dan een pakje sigarett en kostte maar Fl. 45,-. Zo nieuw is dit apparaatje nu ook weer niet; bij amateurs was zo iets al lang bekend, maar voor de politie schijnt het nieuw speelgoed te zijn. De politie spoorde overigens al geruime tijd op eigen houtje piraten op.

GEMINI

vzw

gemeenschappelijk en muzikaal informatief - neutrale instelling

Patrick St.-John
Leemstraat 34
B-2190 - ESSEN
Belgie

Breda, 6 januari

Beste Patrick St.-John,

Vandaag heb ik het nieuwste nummer van het Free Radio Magazine ontvangen met daarin o.a. een bijdrage van jou.

In je stukje met als titel 'Is de Belgische situatie zoveel beter?' geef je o.a. de opmerking dat er in het FRM enkel over grote, Belgische stations wordt geschreven. Ik weet natuurlijk niet wat onder 'grote' verstaat, want qua zendvermogen is bijvoorbeeld Radio Gemini helemaal geen grote. Ik kan het weten, want ik zit vanaf de oprichting op 23 dec. 1979 al bij Radio Gemini. Wat know-how betreft kun je Gemini wel tot de 'groten' rekenen. Samen met Jean-Luc Bostyn (stationrunner nu bij Radio Gemini) heb ik jarenlang het vrije radio-magazine 'Baffle' en later 'RadioVisie' uitgegeven. In die bladen hebben we zeker ruim aandacht besteed aan de Britse lokale stations (zowel kommercieel als niet-kommercieel) en hebben we een serie afgedrukt over de Amerikaanse radio, met name over de New Yorkse radio-scene onder de noemer 'Rocking the Big Apple'. Van Amerikaanse radiostations heb ik een ruim geluidsarchief in bezit in de vorm van zo'n 125 cassettes met diverse opnamen van verschillende Amerikaanse radiostations.

Inderdaad loopt Europa achter op Amerika, maar een mentaliteitsverschil valt namelijk niet te overbruggen en het is zondermeer niet zaligmakend dat wij het Amerikaanse systeem en/of de Amerikaanse manier van radiomaken klakkeloos moeten overnemen. Als je nu naar Amerikaanse radio luistert, dan valt bijvoorbeeld op dat jingles totaal uit de tijd zijn, piepjes als tijdsignaal allang antiek zijn en dat de nieuwsbulletins niet meer op het hele of het halve uur worden gegeven. De presentatie is kort en strak, sober maar efficiënt.

Gemini bestond pas-geleden 3 jaar. Ook in Kortrijk en omgeving zit de ether bomvol. Met moord en doodslag bereik je niets en daarom hebben we een verzoeningspoging op gang gebracht door op zaterdag 11 dec. jl. met vijf andere vrije radio's uit de regio een gezamenlijk programma te maken wat door al die stations ook werd gerelayeerd. Om de ontvangst voor Gemini in de regio te waarborgen hebben we door onderhandeling al heel wat kunnen bereiken. Het is nu een heel moeilijke periode en wij hopen dat een legalisatie-procedure wat meer rust en beter luistergenot zal brengen. Jij veroordeelt de hatelijke concurrentie, maar in je zelfde stukje laat je duidelijk uitkomen dat jezelf ook geen haar beter bent, door te stellen 'En het ergste van al is, dat men steeds opnieuw 'Radio Gemini' als voorbeeld stelt'.....

In Essen is Gemini niet te ontvangen... of proef ik een primitieve vorm van jaloezie. Wat is namelijk de reden van je konstatering ???

Bij Radio Gemini doe ik al ruim 2 jaar op zaterdagavond een phone-in-programma van 00.00 tot 05.30 uur. Ik rij dus elke week op en neer en hierbij dus gelijk aan jou de uitnodiging om eens mee te rijden naar Gemini. Je kan natuurlijk ook op eigen gelegenheid naar Kortrijk afzakken....

Met vriendelijke groeten,

F.A.A. Schuurbijs (Dielis Bergen)
Postbus 2192
4800 CD BREDA
Nederland

STICHTING RADIOVISIE

POSTBUS 2192
4800 CD BREDA

EN NOG WAT.....

LOCALE EN REGIONALE RADIO

DEEL 2

door Ton Monquil

EEN DRIETAL MOGELIJKHEDEN

-1-: De huidige wildgroei van piraten proberen in te dammen door een legalisatie van het F.M.zenden in de drie meter band. Er zou een vergunningstelsel moeten komen met daarin opgenomen de technische eisen waaraan men dient te voldoen om voor een vergunning in aanmerking te komen. Verder zou er een frequentietoewijzing moeten komen en een indamming van de zendvermogens. In principe zou dit eenzelfde soort regeling kunnen worden zoals die een aantal jaren geleden voor de 27 Mc is ingevoerd, zij het met enige toevoegingen.

-2-: Elke stad of dorp (bij kleine dorpen eventueel een aantal dorpen samen) krijgt zijn eigen radiostation. Je kunt hierbij denken aan legalisatie van een zeer populair station in die stad of aan legalisatie van enkele populaire stations die in die stad uitzenden. Uiteraard dient de kwaliteit van het gebodene wel goed te zijn, per slot van rekening moet je ook nog concurreren met de landelijke radiozenders. Dit alternatief staat op één lijn met de huidige situatie in België en het idee van de S.M.C. (Rob Olthof).

-3-: Het land overdekken met een fijnmazig net van regionale zenders. Een dergelijk plan met -naar ik meen- een net van 21 regionale omroepen is enkele jaren geleden geopperd door de R.O.O.S. het landelijk overlegorgaan van de huidige regionale omroepen. Het plan verdween toen, als zijnde te duur en werd in de overbekende koelkast geplaatst.

Wat betreft de praktische uitvoering van met name de ideeën 2 en 3 nog de volgende kanttekeningen:

De zenders van de lokale c.q. regionale zenders zouden bij een overkoepelend orgaan in beheer moeten zijn. Deze verhuurt ze dan weer door aan de stations.

Voordeel hiervan is dat de zenders technisch optimaal in orde zijn en door daartoe opgeleid personeel worden onderhouden, iets wat heden ten dage bij veel piraten nog heel ver te zoeken is.

- De financiering van dergelijke stations zou via sponsoring of reclamegelden kunnen geschieden. Het moet voor lokale en regionale kranten mogelijk worden gemaakt in dergelijke lokale en regionale omroepen te participeren. Koppelverkoop van advertenties gaat dan tot de mogelijkheden behoren: een bedrijf maakt reclame op het station en in de plaatselijke krant.

- Natuurlijk moeten de stations een format hebben, dat bij de luisteraars aanspreekt. Naar Engels en Belgisch voorbeeld is dit vaak het "middle of the road"/ Top 50 format met lichte informatie overdag en in de avonduren de wat meer gespecialiseerde programma's. In de dichtbevolkte of wat grotere steden c.q. regio's moet het mogelijk zijn een aantal stations met een verschillend format naast elkaar te laten bestaan.

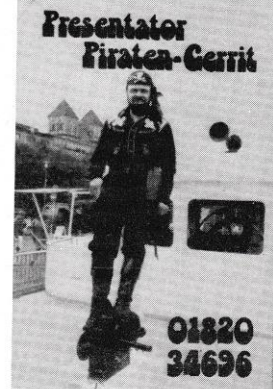
KOSTEN

Van overheidswege wordt er altijd geklaagd over de kosten, terwijl commerciële radio en regionale stations de overheid ook geld kunnen opbrengen. Men hoeft zijn blik maar in zuidelijke richting te werpen.

Bij legalisatie van piraten of omvorming daarvan tot lokale en regionale stations blijven we met een niet gering probleem in de maag zitten:

Wat gebeurt er met de stations, die niet gelegaliseerd worden?

We mogen niet aannemen dat deze dan het zenden laten voor wat het is en rustig door zullen gaan met het uitzenden van hun programma's. Het zou in principe betekenen, dat alles bij het oude blijft. Dat heeft ook een voordeel: het publiek kan zelf op haar eigen favoriete station af blijven stemmen. Men selekteert zelf wel wat men goede of slechte stations vindt en dat is toch eigenlijk maar het beste, vind ik.

GOUDA - Nee, het zit Piraten Gerrit helemaal niet lekker. Hij is een geschiedman. Op 12 januari kreeg hij via Tante Post de mededeling dat zijn medewerking aan het blad Kanaalkijk Q werd opgezegd. En dat om de simpele reden dat het fraai ogende magazine voor de Nederlandstalige muziekliefhebber is opgehouden te bestaan. De schuldenlast blijkt torenhoog geworden dus men kapte ernee.
Gerrit - monteur bij Garage Van Loom - had zijn ziel en zaligheid aan dit blad verpand. "Ik begrijp er niks van," steunt hij. "We hebben er van alles aan gedaan en de oplage steeg tot 38.000 en er waren 2.600 verkooppunten waar het magazine te verkrijgen was.
Ik heb gevochten voor dit blad. Onstelbare kilometers gereden en zelfs mijn gezin leed eronder. Er valt nu een groot gat voor artiesten en amateurzenders. De vrijwilligers hebben het blad groot gemaakt en toen de heren een veer van hun gat konden blazen hadden ze ons niet meer nodig."
Nee, Gerrit is boos en ook een beetje wraakzuchtig want hij wil best eens uitsloeken waar de centen gebleven zijn. Gerrit Maatkamp wil zijn hobby - het presenteren van avonden en verzamelen van informatie over de Nederlandse artiest - gewoon blijven beoefenen.
Hij hoopt dan ook dat men hem die informatie zal blijven toesturen en ook de nieuwe plakjes. Gerrit staat nu aan de groeve van "zijn" blad. Hij reikt echter de schouders en gaat er weer tegenaan. Zijn piratenpak zal niet met de montebal in aanraking komen. Een echte piraat gaat door tot het bittere einde.

Nabestellingen losse nummers

Het septembernummer met o.a. het schema van de 5 Watt FM-zender is nog ruim voorradig en kan besteld worden voor f 3,95 + f 1,- portokosten. Verder zijn nog in voorrad:

Oktober 1982	f 3,95
November 1982	f 3,95
December 1982	f 3,95
Januari 1983	f 4,25
Februari 1983	f 4,25

Eigen bijdrage portokosten f 1,-

Betalingen via postgiro 3538279 t.n.v. J.Herps/Free Radio Magazine, Postbus 10252, 1001 EG AMSTERDAM of d.m.v. postzegels in een gesloten enveloppe naar de postbus.

DX-rapporten

Middengolf

DATUM	TIJD	STATION	LOKATIE	SINPO	FREQ.	AFST.
03.01.83	00.30u.	JAPIE DE STOELEMATTER	SLAGHAREN	33233	1615 kc.	205
04.01.83	12.20u.	BATAVIA	COEVORDEN	32434	1614 kc.	220
	12.45u.	POOLSTER	ENKHUIZEN	44444	1563 kc.	145
	12.50u.	DELMARE	KOP N.HOLLAND	55554	1625 kc.	143
	12.55u.	't SLOPERTJE	KUINRE	23434	1565 kc.	182
	16.30u.	ZWARTE BOEKANIER	WESTERBORK	43334	1622 kc.	227
	23.45u.	ATLETICO	KOP N.HOLLAND	55445	1625 kc.	143
05.01.83	14.55u.	DE BUFFEL	VEENENDAAL	43344	1615 kc.	105
	23.20u.	DIAMANT	LELYSTAD	32222	1626 kc.	135
08.01.83	11.35u.	PIEREMENT	MARKEN	42233	1618 kc.	112
	13.00u.	ZENDSTER ANJA	BARNEVELD	53444	1606 kc.	113
	13.23u.	MEXICO	ELBURG	34333	1618 kc.	150
	13.30u.	BLONDE ZEEMAN	NUNSPEET	43333	1616 kc.	141
	13.32u.	KAREL DOORMAN	RAALTE	24333	1621 kc.	173
	13.43u.	APOLLO 815	ALKMAAR	22222	1616 kc.	120
	14.12u.	OME JAN	ELBURG	44343	1618 kc.	149
	14.16u.	VRIJE AMATEUR	BUSSUM	33233	1616 kc.	100
09.01.83	15.45u.	SJAKIE DOEDEL	STAPHORST	43334	1623	186
	15.50u.	RODE PIRAAT	LELYSTAD	43333	1624 kc.	135
	15.55u.	TOM POES	HARDERWIJK	54334	1620 kc.	127
	16.30u.	ZWARTE MEREL	COEVORDEN	32322	1613 kc.	220
10.01.83	13.35u.	GOUDSTER	ELBURG	22333	1611 kc.	149
	14.05u.	MAROKKO	ELBURG	32233	1610 kc.	149
13.01.83	16.57u.	VLIEGENDE DRENT	WESTERBORK	44323	1607 kc.	227
15.01.83	15.00u.	OME JOOP	GIETHOORN	32333	1640 kc.	186
17.01.83	17.35u.	CONCORDIA	VRIEZENVEEN	54434	1637 kc.	195
	17.40u.	KORAK	BARNEVELD	53334	1622 kc.	113
	23.50u.	NOORDZEE	VROOMSHOOP	23222	1620 kc.	197
18.01.83	08.09u.	CAROLINA	HOOGVEEN	43344	1614 kc.	208
	09.10u.	BLACK POWER	HOOGVEEN	23233	1615 kc.	208
	09.35u.	ARONA	WEZEP	23323	1618 kc.	161
	09.50u.	PAPUA	WESTERBORK	21222	1622 kc.	227
	10.50u.	WATER DEMON	LELYSTAD (?)	12211	1609 kc.	135
	11.10u.	SLOTENMAKER	ELBURG	33343	1619 kc.	149
	12.55u.	WONDERLICHT	KAMPEN	32234	1644 kc.	163
	23.45u.	VELDMUIS	SCHERPENZEEL	42222	1617 kc.	105
19.01.83	10.10u.	NOORDERSTER	STEENWIJK (?)	23232	1620 kc.	196
	10.18u.	CURACAO	OLDENZAAL	21212	1617 kc.	215
	17.21u.	DONALD DUCK	OLDENBROEK (?)	43323	1622 kc.	152
	19.05u.	GELE ROOS	OLDENBROEK	43333	1618 kc.	152
	23.10u.	ARMADA	LEMELERVELD	53223	1622 kc.	180
	23.30u.	BOSKABOUTER	UDEL	53223	1623 kc.	137
20.01.83	14.46u.	ZWARTE PAREL v/d ZUIDZEE	LELYSTAD	34444	1620 kc.	135
	15.25u.	DELTA	GIESSENBURG	54445	1638 kc.	55
22.01.83	12.15u.	INTERPOL	OLDENZAAL	24223	1626 kc.	215
	16.28u.	DE PIEPER	v/a DE VELUWE	23332	1618 kc.	125
23.01.83	15.05u.	NORMAAL	RIDDERKERK	34454	1634 kc.	35
24.01.83	22.55u.	VLIEGENDE HOLLANDER	WESTERBORK	44334	1608 kc.	227
25.01.83	08.17u.	DAYTONA	HOOGVEEN	32223	1621 kc.	208
	17.45u.	RUIMZICHT	COEVORDEN	43344	1623 kc.	220
29.01.83	12.20u.	BLONDE ZEEMAN	NUNSPEET	23344	1614 kc.	141

De tijden zijn M.E.T. (Midden Europese Tijd); de afstand in km. hemelsbreed. Ontvangen in de maand januari 1983. Amateurs, die meer willen weten kunnen altijd bellen of schrijven naar Luisteramateur Scholekster, Molendijk 79, 3255 AM Oude-Tonghe. Tel. 01874-1824. Verder verzoek ik vriendelijk de MG-amateurs die reeds een rapportje ontvangen hebben, iets van zich te laten horen. Dan blijft 't voor mij ook leuk.

STATION	LOKATIE	TIJD	SINPO	KC	DATUM
SLOTENMAKER	ELBURG?	10.41	35454	1620	19.01
STROPER	VELUWE	10.44	55554	1622	
OME PIET	?	10.49	23454	1627	
BARCELONA	VRIEZENVEEN	11.12	54555	1198	
CONCORDIA	VRIEZENVEEN	11.14	55555	1196	
ZWARTE BEVER	?	11.48	35554	1614	
EGERLAENDER	?	11.53	34554	1612	
VROLIJKE TUINMAN	?	12.01	23554	1615	
MOBY DICK	TWENTE	11.47	54555	1200	20.01
PIEREMENT	MARKEN	11.10	25454	1619	21.01
RUIMZICHT	TWENTE	11.59	55555	1624	
EDELKAMPIOEN	EMST	10.38	54555	1197	24.01
KLEINE VLINDER	?	10.46	35554	1635	25.01
ROCKING BILLY	?	11.20	54555	1569	27.01
BARETTA	?	10.31	34543	1627	28.01
SUPERMUIS	O,GRONINGEN	10.54	55554	1610	
SCANIA	?	10.57	23554	1617	
ALASAKA	EPE	11.20	34555	1194	
RODE BIZON	VROOMSHOOP	11.23	54554	1256	
BOOGSCHUTTER	TWENTE	12.04	55555	1619	

Ontvanger: Realistic DX-300 met aarde en lang draadantenne, 40 meter lang, 9 meter hoog.
C.KUIPERS, BRAMMERTSTRAAT 6, 7848 BD SCHOONOORD Dr.

STATION	LOKATIE	SINPO	G.L.	TIJD
CUPIDO	DRENTE	55555	210	14.00u.
PUK & ZWERVER	KAMPEN	53434	227	10.00u.
KORENBLOEM	NW,LEUSEN	55555	212	12.00u.
TEXAS COWBOY	NW,LEUSEN	54455	180	22.35u.

F.M. (3 METER)

			FREQ.	
WITTE ADELAAR	MEPPEL	55555	101	10.00u.
BOSSA NOVA	ECHTEM	55334	104	11.30u.
SCOOBY DOO	ECHTEM	55445	104	13.00u.
SORERO	Z.W.DRENTHE	55355	100,9	14.00u.
KOEKOEK	Z.W.DRENTHE	55555	101,5	13.30u.
HOLLANDIA	HOOGVEEEN	55455	102	14.40u.
SILVERSTER	WEZEP	54555	104,5	13.15u.
COLUMBIA	HOOGVEEEN	54343	101	20.00u.
SENNESE	HOOGVEEEN	45554	101,5	22.30u.

DE ZWALUW EN DE ZWARTE KAT, p/a A.MARTENS, SEC.OT,-
TERMANWEG 24, 7957 BN DE WIJK Dr. (Ook v.stickermail)
Red, Volgende keer ook graag de data erbij!

STATION	LOKATIE	TIJD	SINPO	KM	MHz.	DATUM
BLOWER	NIJMEGEN	02.00u.	45555	30	101.0	22.01.83
NOORDZEE	TIEL	02.02u.	44554	15	101.8	"
TIJDBREKER	HERPEN	02.04u.	34453	8	102.2	"
TELSTAR	WAMEL	02.06u.	45544	15	102.0	"
BLACK BEAUTY	OSS	02.07u.	55553	3	101.1	"
WODAN	TIEL	02.08u.	34555	16	100.2	"
HERCULES 104	VUGHT	02.11u.	34455	25	100.2	"
MAEVA	BRUSSEL	02.15u.	14433	130	103.5	"
GOUDVINK	HELMOND	02.21u.	23343	45	104.2	"
ARIANA	WAGENINGEN	02.26u.	24433	48	101.0	"
MOBY DICK	ARNHEM	02.28u.	45555	50	102.4	"
ADELAAR	OISTERWIJK	02.30u.	32343	45	102.2	"
RODEO	SCHAIJK	02.33u.	45555	10	102.0	"
KATERINA	BARNEVELD	02.45u.	34343	55	100.1	"
EAGLE	ELST	02.46u.	34434	40	101.5	"
RADIO LUXEMBURG	LUXEMBURG	03.00u.	33343	140	96.7	"
FREE	ROTTERDAM	16.50u.	34323	95	105.5	"
MAEVA	BRUSSEL	16.52u.	33434	130	103.5	"
RADIO ONE	ST.NIKLAAS	16.57u.	34344	125	103.0	"
TURKSE	ROTTERDAM	17.02u.	12323	95	106.5	"
MINERVA	BELGIE	17.16u.	12223	125	100.3	"
RADIO SEVEN	"	17.22u.	33243	130	101.8	"
RADIO VRIJ	?	17.27u.	43334	?	103.7	"
TIJDBREKER	HERPEN	23.03u.	44454	8	102.0	"
BLAUWE DUIF	ARNHEM	23.55u.	44455	50	103.7	"
TAMARA	TIEL	23.20u.	34344	15	104.2	"
RONALISA	DODEWAARD	00.08u.	34444	12	105.0	23.01.83
D.J.TON	OSS	00.10u.	55555	2	103.0	"
EPPO	DRU TEN	00.38u.	23333	18	100.2	"
TENNESSEE	DRUNEN	00.38u.	22122	40	105.5	"
ROSE PANTER	KERKDRIEL	00.40u.	43444	25	104.2	"
MAEVA	BRUSSEL	01.28u.	45555	130	103.5	"
BERMUDA	ROSMALEN	01.28u.	55454	20	103.5	"
RADIO SEVEN	LEUVEN	01.29u.	43454	125	102.0	"
BLOWER	NIJMEGEN	01.34u.	43444	30	101.5	"

Ingezonden door: MUSIK SOUND OSS, P.O.BOX 464, 5340 AL OSS Nb.
Ontvangers: Heco 2000 receiver + Grundig RTV 1040 hifi
Antennes: Kruisdipool op 14 meter + 1/8 golf op 10 meter (vertikaal) + 9 elements Fuba op 7 1/2 meter.

STICKERS EN QSL-KAARTEN

RADIOZENDER
„TEXACO”
P.B. 27 - ZEDDAM

*Ruilen!
Aanvragen!*

ADRESSEN

Radio Zilverlang,
p/a B.v.d.Berg,
Scholtenspad 2 A,
8181 PR HEERDE.

Radio C.F.M. (Zweeds FM-station)
p/a Postbus 41,
7700 AA DEDEMSVAART.

Radio de Zilvermeeuw,
Postbus 552,
4600 AN BERGEN OP ZOOM.

Covacks (Serie van 4 stickers),
Postbus 132,
7301 BN APELDOORN.

Studio La Comparsa,
p/a Jacob Catsstraat 106,
5921 XE VENLO.

VERZAMELAAR

Freddy van Schaar,
Sperwerstraat 165,
6823 DN ARNHEM.

DIT VOORTDURENDE HYPOCRIETE GEDRAG

Op een koude stormachtige avond zat ik juist van mijn zoveelste Johnny Walker (ik bedoel natuurlijk whiskey) te genieten, toen alweer de telefoon rinkelde (sommige mensen laten hem ram-melen; ik prefereer een rinkelend geluid). "Spreek ik met Tom de Munck?". "Ja", zei ik, want als ik de telefoon oppak noem ik volgens PTT voorschriften mijn naam. "U schrijft toch in Freewave en Veronica Magazine die artikelen over zeezenders en zo? Kan ik een afspraak met u maken in café Het Oude Hof?" "Hoezo?", vroeg ik vanzelfsprekend, want afspraken met vreemde mannen "Nou", zei hij, "ik wil mijn hart eens luchten over een hypocriet figuur uit de vrije radiowereld". "Dan kom ik", beloofde ik hem. Want ik vind het zalig om dat soort verhalen aan te horen.

De volgende avond zouden wij elkaar ontmoeten in dat café Het Oude Hof. Als teken van herkenning zou ik alle nummers van Freewave Magazine onder mijn arm moeten dragen. Eerst had ik daar tegenop gezien, maar ja, zo'n man wil zekerheid. Hij zou het stuurwiel van de Galaxy (het zendschip van Big L) onder zijn arm hebben. Jullie begrijpen dat hij op safe wilde gaan, want stel je voor dat ik naar de verhalen van iemand anders zou gaan luisteren.

Met een klap viel het stuurwiel op de grond toen de man mij een hand gaf. "Kees Sturf", zo stelde hij zich voor. Alle Freewave's lagen over de vloer van het café. Kees had n.l. vergeten af te spreken onder welke arm wij de attributen zouden dragen. Maar goed, Frits de ober schoot ons te hulp en "parkeerde" onze "verzamelde werken" op een veilige plek.

Kees stak meteen van wal. "Kun je mij vertellen waarom jij die artikelen schrijft". Ik legde hem uit, dat ik het net als een paar anderen (zoals Hans Knot, Ton van Draanen, John Wendale en José Herps) niet kan laten. "Ik zit zelf ook tot over mijn oren in de zeezenderwereld", zegt Kees enthousiast en -want Kees "gaat op zeker"- noemde ter onderbouwing een aantal namen uit de "branche".

"Kijk", zei hij, "Ik ben sinds 1960 betrokken bij vrije radio; ik was geen meeloper. Nee, echt een jongen, die lekker bezig was". Opnieuw schudde Kees de namen uit zijn mouwen, nu van een stuk of zes grote zeezenders. "De reden dat ik met je wil praten, is het verzoek eens iets te doen aan die enorme hypocriet, je weet wel die eh Rob Olaf?". "Olthof", hielp ik hem. "Ja, Rob Olthof", sprak Kees, nu met een bijna dichtgeknepen strot. "Kijk", zei hij na een enorme slok koffie. "Aanvankelijk heb ik moeten gillen van het lachen om dat gestuntel van hem in FRM. Die interviews met die Ellen Ketting bijvoorbeeld". "Samantha Dubois bedoel je", merkte ik beleeft op. "Nou ja, doeterniettoe", sprak hij gehaast, "waar ik eigenlijk kwaad om ben geworden is het feit dat dit figuur zo hypocriet als de pest is. Neem die Samantha nou. Je weet dat hij alsmaar om d'r heen aan het draaien is geweest. Het leuke is dat ze hem al zo vaak in de maling heeft genomen met informatie. En die Olthof maar schrijven. Samantha hier, Samantha daar. Nou, opeens als hij merkt dat hij steeds belazerd is, moet hij haar te grazen nemen in een van zijn aardige stukjes prietpraat. Je weet wel waar ik het over heb. Die kokkin, weet je wel. Maar goed, toen "die" nog over zeezenders schreef in FRM, kon je tenminste nog denken, ach laat hem maar". "Máár", zeg ik, "als ik wel eens met Olthof sprak kreeg ik de indruk dat hij wel de nodige informatiebronnen had". Kees sloeg zich op de knieën van het lachen. "Ik bedoel bijv. O'Rahilly", merkte ik op. "Hij belde altijd met O'Rahilly, zei hij vaak genoeg". Kees kwam niet meer bij. Zijn koffie vloog over het neppersje en ober Frits snelde toe met een vochtige doek. "Moet je luisteren", sprak hij, weer hersteld. "Ik heb Ronan wel eens gevraagd of hij Olthof kent". "Wie", had hij toen gezegd, "nooit van gehoord". Snap je wat ik bedoel. Nee, ik vind hem een grote schijnheil door de hele zeezenderwereld voor 90% als doodgewone schurken af te schilderen". "Maar Kees", probeerde ik voorzichtig, "je zult met mij eens zijn dat het niet allemaal zulke fraaie jongens geweest zijn". "Natuurlijk niet, er liepen een paar lekkere jongens tussen, helaas moet ik zeggen. En Ronan, nou ja, ook geen heilige natuurlijk". Opeens sloeg Kees op de tafel, opnieuw moest Frist toeschieten. "Maar als je nou weet dat die Olthof juist de jongen is die met allerlei duistere figuren belt en spreekt. Ik zal je een voorbeeld geven. Neem b.v. Paul Alexander Rusling. Hij en zijn maat Chrispian St.John zijn de grootste oplichters die er in Engeland rondlopen. Die figuren hebben zelf nog nooit één projekt van de grond getild. Ja, getild hebben ze wel. Eigenaren van schepen b.v. en Olthof natuurlijk. Want wat ze die al niet wijs hebben gemaakt, nou ja. Weet je nog, dat die kleurenfoto van het nieuwe Carolineschip op de omslag van FRM stond. Hij moest zonedig overal rondbazuinen dat het een fake was, een nepfoto dus". Opeens schoot me wat te binnen. "Toen ik Olthof eens aan de lijn had, vertelde ik hem dat ik een serie exclusieve kleurenfoto's van de Ross Revenge had. Onmiddellijk reageerde hij met "kunnen we geen deal maken en er een postertje van draaien voor de verkoop". "Dat bedoel ik nu", zei Kees met luide stem. "Zie je hoe hypocriet hij is. Aan de ene kant de zeezenderwereld door de stront halen en aan de andere kant er aan willen verdienen. Je kan dat vergelijken met een dopehandelaar die tegen zijn vrouw en kinderen alsmaar zit af te geven op de junkies en als hij de deur uit is, verkoopt hij die rotzooi aan scholieren. Voel je wat ik bedoel?" "Ja, nu voel ik waar je heen wilt. Een tijdje terug zei hij, dat hij en ik maar eens een vliegtuig moesten huren als de Ross Revenge voor de Engelse kust zou liggen.

Om foto's te nemen. Ook is hij van plan om weer trips te organiseren zodra het anker is uitgegooid". "En wat denk je van zijn offshore bijeenkomsten die hij met allerlei figuren organiseert", reageerde Kees met het schuim zowat op z'n lippen. Ik dacht dat een drankje wel zijn mond zou schoonhouden en plaatste een order bij ober Frits. "En nou nog wat", zei Kees weer. "Wat denk je van die mooie stichting van hem. Iedere maand opnieuw die advertenties. Meneer vult zijn zakken met allerlei zeezendersouvenirs". "Dat is waar", moest ik beamen. "Om maar eens wat te noemen", zei Kees en somde op: elpees met jingles, tunes, posters, boeken enz. En nota bene het Caroline fotoboek. En wat denk je over dat lulverhaal over die debiteurenadministratie. Laat me niet lachen. Jij hebt toch vroeger ook bij een platenmij, gewerkt?". "Ja, ja", zei ik, "volgens mij lagen de zaken even iets anders dan onze vriend probeert voor te schotelen. De zeezenderjongens waren daar kind aan huis. Ik herinner me nog toen R.N.I. startte: Meister en Bollier werden er onthaald als vorsten". "Laat ik maar geen woorden meer vuilmaken aan die Olaf". "Olhof", corrigeerde ik opnieuw. Toen we café Het Oude Hof uitliepen, schudde Kees mij de hand en zei: "Dat heeft me echt opgelucht". Moeten we niet allemaal de hand in eigen boezem steken?". Maar daar kom ik misschien nog wel eens op terug.

TOM DE MUNCK - FREEWAVE.

DE ENGEELSE ZEEZENDERS IN DE JAAR 70.

HERHALING UIT FREM
JAARGANG 1975

RADIO LONDON

In december 1964 kwam Englands grootste piraat in de lucht: Radio London. De uitzendingen werden gedaan vanaf een omgebouwde mijnneveger, de "Galaxy", die geregistreerd was in Liechtenstein. Eerst ging het schip voor anker in de Theemsmonding binnen de territoriale wateren, maar de eigenaars werden door O'Rahilly hierop gewezen en het schip zette koers naar een positie bij Harwich.

In Miami was de Galaxy uitgerust met een zender van 50 kW en een mast van ca. 64 meter. De mensen achter de schermen waren Amerikaanse zakenlui, hetgeen duidelijk aan de programmering te merken was. Radio London was de eerste zeezender met een Amerikaans jinglepakket en professionele DJ's.

In een mum van tijd had dit station een enorm luisterpubliek. Hoewel de zender met 50 kW kon draaien, werd in het begin op 266 meter MG slechts met 17 kW uitgezonden.

RADIO CITY

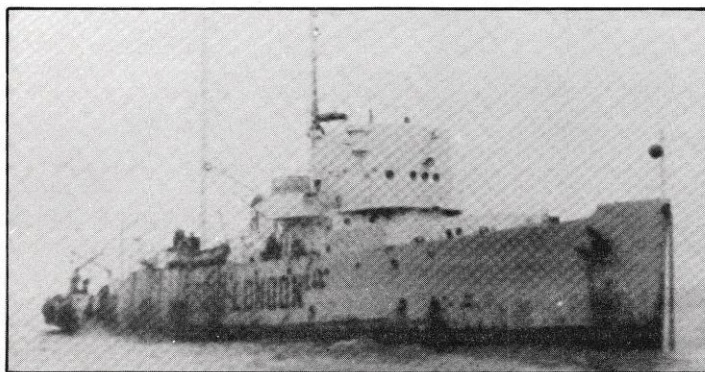
Nu volgden de ontwikkelingen elkaar ineens razend snel op: in oktober had Lord Sutch zijn naam gewijzigd in het noodlottige Radio City. Sutch verkocht de zender voor 5.000 pond aan Reg Calvert, die tot dan toe de manager van het station geweest was. Er kwam een nieuwe 1 kW zender en Radio City begon met de twee zenders op 2 verschillende frequenties uit te zenden.

Er kwamen ook allerlei kleine amateurjes, die in een bootje de zee op gingen met een paar platen en een zendertje, maar dit was snel afgelopen.

Men kwam er al snel achter, dat het exploiteren van een zeezender een dure en riskante zaak was.

REM-EILAND

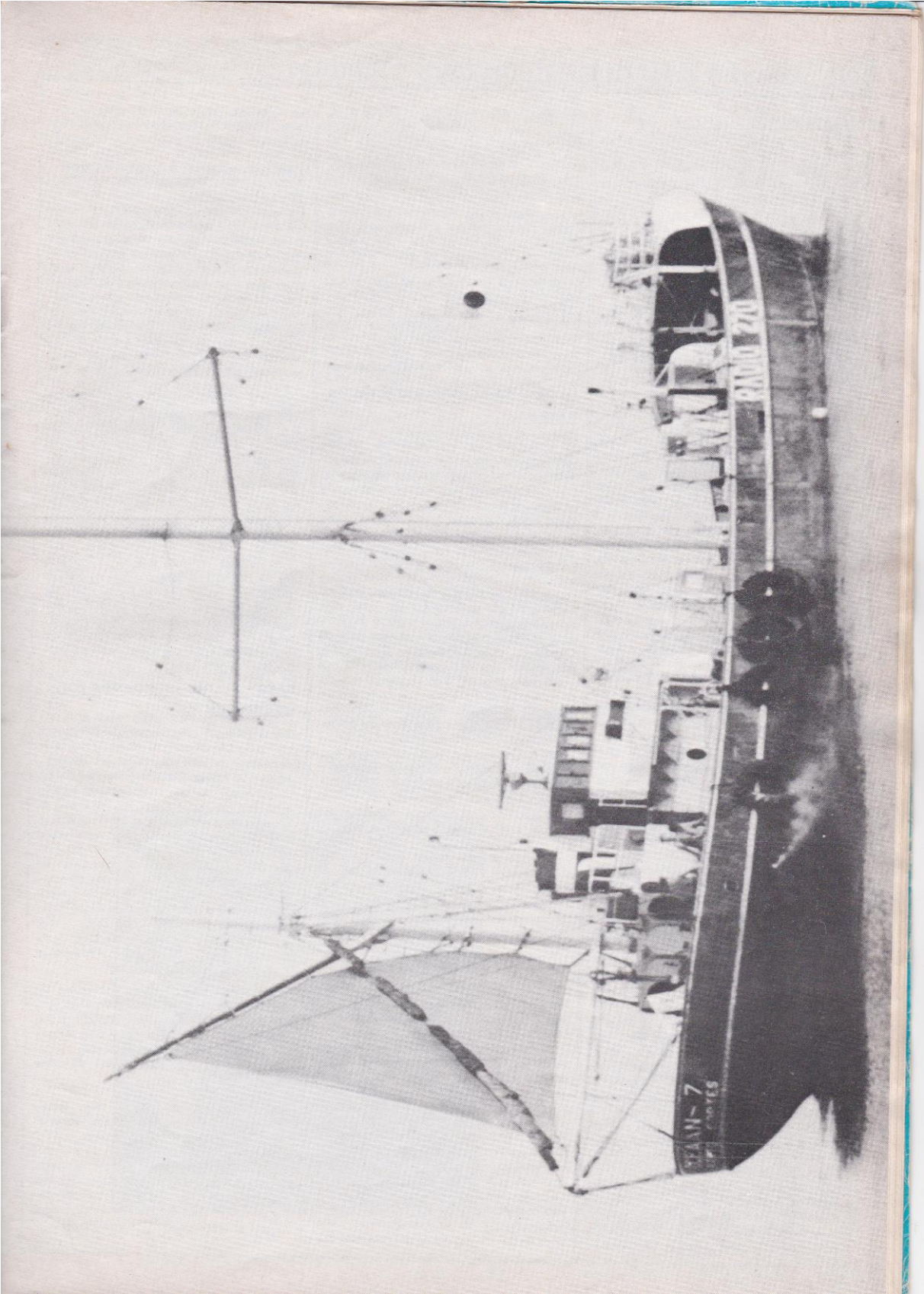
In diezelfde maand kwam er weer een nieuw station bij, ditmaal uit Nederland. Radio Noordzee, uitzendend vanaf het REM-eiland, dat ook televisieprogramma's verzorgde. REM was een afkorting van Reklame Exploitatie Maatschappij en één van de voornaamste promotors was Cornelus Verolme, de bekende Rotterdamse reder. Reklame op de TV kostte f 6.000,-- tot f 9.000,-- per minuut en hiervan werd gretig gebruik gemaakt door verschillende firma's in Nederland. Omdat de zender was geïnstalleerd op een booreiland in de Noordzee, dat wel buiten de territoriale wateren was gelegen, maar volgens de Nederlandse regering toch niet gelijkgesteld kon worden met bijvoorbeeld Radio Veronica, moest Radio Noordzee verdwijnen. Op 1 december werd dit besloten en op de 5e werd dit besluit van kracht. Men probeerde de zaak nog te redden, maar tevergeefs

Poster: 'Oceaan 7' - Radio 270
Foto: Freewave Archief
Met dank aan Hans Knot

FRM
FREE RADIO
& TV
MAGAZINE

ON- & OFFSHORE door John Wendale

PIRATEN IN PROCENTEN

Een onlangs gehouden onderzoek naar het reilen en zeilen van de Nederlandse radiopiraten t.b.v. het WWR advies aan de regering, leverde een aantal opmerkelijke cijfers op. Hierbij een paar "krenten uit de pap", die leren dat de vrije radio een niet meer weg te cijferen verschijnsel is. Toch zijn er weer vindingrijke mensen opgestaan bij Justitie, die menen nu het middel te hebben gevonden om de FM weer "schoon" te maken. Hierover verder in dit artikel meer informatie. De piraten hebben het weer gedaan. Nog niet zolang geleden werden zij nog beschuldigd van het niet branden van aquariumlampjes, storen op strijkijzers enz. Maar eerst:

Feiten en cijfers

66% van het publiek weet dat er radiopiraten in de stad zijn, 10% zegt van niet, 24% weet het niet. Vooral in het weekend wordt er geluisterd, 80% en dit gebeurt voor 71% overdag. Van de Nederlandse bevolking luistert ca. 45% regelmatig; men weet dat de stations er zijn en zoekt ze bewust op. Men luistert, niet omdat zij illegale praktijken zouden bedrijven, maar omdat er programma's worden uitgezonden die de officiële omroep niet of nauwelijks uitzendt. Het gaat dan om Nederlandse muziek, om de gouwe ouwe of om de verzoekplaten.

Toch komt de engelstalige (pop)muziek er niet slecht af; ca. 50% van de luisteraars zegt hier de voorkeur aan te geven boven het nationale produkt. Het zijn dan meestal de jongeren, die deze voorkeur uitspreken. 55% zegt, dat de radiopiraten zeker niet overbodig zijn, gezien de nationale stations niet het gewenste programma bieden. Het zijn hier de ouderen die voor een deel een tegengestelde mening hebben. Ongeveer 50% van de piratenstations is langer dan 4 jaar in de lucht. Hoofdzakelijk in het oosten en noorden wordt op de middengolf uitgezonden (12%). Het zijn dus over heel Nederland genomen de F.M.stations, waar men overwegend naar luistert. Het centrum van de zendactiviteiten ligt op de FM-band rond de 102 MHz.

Uit het onderzoek bleek dat er in 1981 ca. 6.000 stations in de lucht zijn geweest. Bij slechts 8% van de (onderzochte) stations wordt reclame uitgezonden (zo'n 500 stations dus). Hier vindt men veelal een meer professionele aanpak en is er geen sprake meer van "eenmansbedrijfjes". Maar van deze paar honderd zijn het er slechts een handvol die zich een "volwaardig" station zouden kunnen noemen. Met het verkrijgen van adverteerders blijkt men geen moeite te hebben. De commercieel werkende stations merken hierover op "dat men in de rij staat". Het rapport merkt hierover op dat dit een bevestiging is voor hun "nuttigheidsfunctie".

Een enkel station zendt 24 uur per dag uit. Opvallend is dat hoe professioneler de opzet is van het station is, hoe hoger het opleidingsniveau van de mensen, die er "werken". De meerderheid van de piraten, zo zegt het rapport, bestaat uit werklouzen!

Het ziet ernaar uit, dat het aantal actieve stations vrij stationair (gelijk in aantal) blijft. Nieuwkomers worden meestal afgeschrikt door de overvolle FM-band en door de graad van professionalisme, die door de bestaande stations is bereikt.

KABELPIRATEN

Het weren van radiopiraten van de kabel levert tal van technische problemen op, aldus officieren van justitie. Want tussen de ministeries van W.V.C., Justitie, B.Z. en Verkeer & Waterstaat bestaat nog steeds verschil van mening of -en zo ja hoe- besloten wordt een verbodsbesluit voor doorgifte van radiopiraten tot stand te brengen. Voorlopig heeft men de zaak maar weer even voor zich uitgeschoven.

IN CANADA EERSTE SATELLIETPIRATEN

De Canadese regering zal kabel- en andere organisaties, die Amerikaanse satellietsignalen voor commerciële doeleinden gebruiken zonder daarvoor toestemming te hebben, gaan vervolgen. Dit werd onlangs bekend gemaakt door de Canadese minister voor communicatie, Francis Fox. De beslissing is het resultaat van 2 jaar aandringen hiertoe door de Canadian Association of Broadcasters (CAB) en andere organisaties binnen de omroep. De CAB verklaarde dat de constante piraterij met Amerikaans materiaal een grote bedreiging vormt van economische aard voor de Canadese omroepindustrie. De hoofdschuldigen aan deze betrekkelijk nieuwe vorm van piraterij zijn de bedrijven die gemeenschappelijke antenne-inrichtingen plaatsen en beheren t.b.v. flatgebouwen, hotels en restaurants. Straffen, die op deze illegale programma's worden toegevoegd, kunnen oplopen tot 1000 dollar per dag. Grote kabelmaatschappijen kunnen zelfs boetes opgelegd krijgen van 25.000 dollar. De Amerikaanse programma's worden "gestolen" omdat er grote behoefte aan bestaat en in Canada bestaat het pay-TV systeem nog niet. De bron van dit nieuws vermeldde echter niet in welke gevallen wel toestemming wordt verleend om de Amerikaanse programma's op de kabel te zetten. Uiteraard zullen in eerste instantie auteursrechten betaald moeten worden, maar zal Canada dan ja zeggen?

DOVEN-TV PER SATELLIET

In maart begint in Amerika het "Silent Network" via satelliet uit te zenden. The Silent Network is een kabelproduktie van Sheldon Atfield, directeur producer. 2 Uur zendtijd per dag zullen worden gevuld met 14 verschillende programma's die speciaal voor de Amerikaanse gehoorstoorden zijn samengesteld. In totaal zijn er in de States 22 miljoen mensen die op de één of andere manier gehoorstoord zijn. The Silent Network wordt gratis aan de kabelmaatschappijen en a-bonnees aangeboden. Dit is mogelijk omdat (hoe kan het ook anders in Amerika?) de programma's zullen worden onderbroken door reclameboodschappen. Zowel de programma's als de commercials zullen door ondertiteling en/of gebarentaal (zo-

als nu in veel programma's van de Franstalige Belgische televisie het geval is) worden aangevuld.

OMROEP IN NIEUW ZEELAND ZIT

AAN DE GROND

De Broadcasting Corporation of New Zealand (BCNZ) heeft zich tot het publiek gericht met een campagne in de gedrukte media. De omroep zag zich tot een dergelijke actie genoodzaakt omdat men met enorme financiële tekorten te maken kreeg, als gevolg van een aanhoudend weigeren om de omroepbijdrage te verhogen. De BCNZ probeert nu de Nieuw Zeelanders duidelijk te maken hoe weinig zijn betalen voor de omroepdiensten die ze krijgen aangeboden. Het centrale thema van de campagne is dat, voor 12 dollarcent per dag, zij worden voorzien van 2 TV-kanalen, 2 radiokanalen, 30 lokale stations, één nationaal orkest en 2 stations voor speciale doelgroepen, zoals een voor Polynesiërs. Intussen heeft Ian Cross, de voorzitter van de BCNZ aangekondigd, dat de organisatie door zal gaan met de invoering van FM, ondanks dat zij de eerste 2 vergunningen, die voor die band zijn uitgegeven, hebben gemist. Hoewel beide aan commerciële stations werden verstrekt, zal de BCNZ een aanvang maken met de installatie van FM-antennes bij de zendergebouwen. Wanneer de BCNZ, ook niet door een beroepszaak, geen vergunning krijgt bij de omroepcommissie, zal men de installatie verhuizen aan een particuliere organisatie.

BARRY ALLDIS -BEROEMDE D.J.- OVERLEDEN

Barre Alldis, de discjockey, die het langst bij Radio Luxemburg heeft gewerkt, is in december, na een val overleden. Al in 1957 begon de 50-jarige Alldis bij Luxemburg, na een radioperiode in zijn land van herkomst Australië. Hij kreeg al spoedig enorm succes met zijn wekelijkse Top 20 Show, die ook in 1982 weer werd ingevoerd na een reorganisatie bij Luxemburg. In 1958 werd hij hoofd van de Britse programma's. Maar voor de verandering ging hij in 1967 bij de BBC werken; eerst op het toenmalige Light Programme en kort daarna bij BBC 1, dat ook in dat jaar startte. Weer later verhuisde hij naar BBC 2, om in 1974 terug te keren bij Radio Luxemburg.

Barry Alldis begon zijn radiocarrière bij een lokaal station in Tamworth Australië, toen hij al op 19-jarige leeftijd zijn eigen show had. In 1955 reisde hij naar Engeland. Alldis woonde tegenwoordig in Luxemburg, waar hij een vrouw en twee kinderen achterlaat.

Voor een miljoenenpubliek was Barry Alldis de stem van Radio Luxemburg. Al na een jaar werd hij de bekendste pop DJ, toen wekelijks tien miljoen luisteraars regelmatig zijn Top 20 Show volgden. Een paar generaties groeiden op met Barry -soms onder de dekens met koptelefoons of eerste portables- en luisterden naar het enige popstation van Europa.

Toen in het voorjaar van '82 Barry's le-gendarische Top 20 Show opnieuw bij Luxemburg werd ingevoerd, steeg het aantal luisteraars met sprongen.

De dag na Aldis' s dood vertelde pro-grammaleider Tony Prince: "We rillen nog allemaal van de enorme schok. Hij was een van de aardigste mensen, die ik ooit heb ontmoet. En als een radioman, wat valt daarvan te zeggen: wij zijn alle-maal met hem opgegroeid. Hij was een van de warmste presentators die ik heb gekend. Het is opmerkelijk dat hij het voor elkaar heeft gekregen om zo' n lan-ge tijd op een hoog niveau en steeds po-pulair te blijven. We zullen hem ver-schrikkelijk missen".

NIEUWE GROTE ZEEZENDER RADIO GOLDEN WAVE ZO GOED ALS KLAAR

Hadden we een maand geleden nog grote onzekerheid over de komst van een nieu-we zeezender, nu lijkt het er op dat er begin april eindelijk weer een poststation vanaf de Noordzee te beluisteren zal zijn. De Canadese directeur van het pro-ject, dat zo goed als zeker "Radio Golden Wave" zal gaan heten, Nick Delany, ver-klarde begin februari dat het schip, the MV "Charly One" sinds december 1982 in een Portugese haven ligt. Een scheeps-werf werkt hard aan de verbouwing en Delany denkt half maart te kunnen uitvaren. Nog steeds wordt de ligplaats niet bekend gemaakt, maar wel ontvin-gen wij uit Canada een foto van de Char-ly One (toen nog anders geheten), ge-maakt in de haven van Dublin. De ex-coaster is bijna 100m. lang. Het format van het station wordt "golden oldies" van 1950 tot 1970. De meeste adverteerders zijn Canadese/Amerikaanse multinationals. In ieder geval zal een van de cola-merken als grootste adverteerder ruimte hebben gekocht.

Vanuit Portugal zal worden getenderd met een eigen tenderschip, de "Charly Two" genaamd.

Eén van de discjockeys, een bekende ex-Caroliner, vertelde dat er niet life vanaf het schip zal worden uitgezonden. Alles wordt in één landstudio in Zuid-Eu-rope op band gezet.

Aan boord zullen slechts twee radiomen-sen werken, een technicus en een nieuwslezer.

In het geval dat de programmabanden niet tijdig aan boord zouden zijn, kunnen zowel de technicus als de nieuwslezer zelf programma's verzorgen of gebruik maken van een voorraad reservepro-gramma's voor 14 dagen.

Het vermogen van de middengolvenzender is 100 kiloWatt (!). Ook is een FM-zender van 35 kW aan boord. Deze zal echter pas na enige weken worden gebruikt.

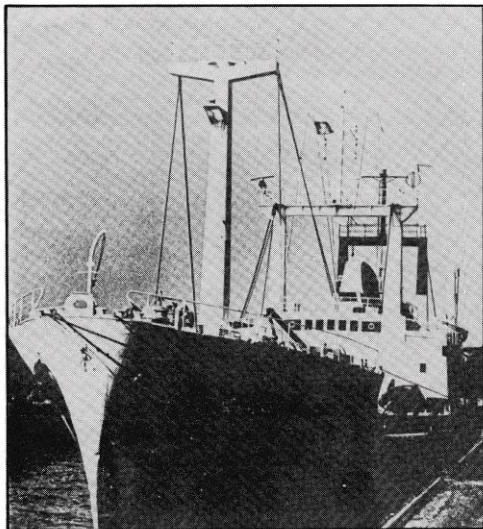
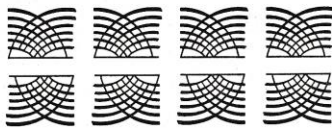
Oorspronkelijk was het de bedoeling de Charly One in Liberia te verbouwen, maar daar kon men geen geschikt bedrijf vin-den, dat de job goed zou kunnen uitvoe-ren.

Op het schip komen twee zendmasten te staan, beide geleverd door Mebo S.A. te Zürich. De hoogste mast is 80m. en be-stemd voor de MG-zender.

De andere is 63m. hoog en in tegenstelling tot de andere mast, die een "Eiffeltoren-model" heeft, heeft deze een enkele buis-frame constructie.

Deze wordt gebruikt voor de FM-zender en ontvangst van landcommunicatie (!?).

Gefluisterd wordt, dat een groep Belgen, ook bezig met de plannen voor een zee-zender, al in november overleg met de Canadezen en Amerikanen heeft gehad om zendtijd te huren. In een gesprek van een half uur werden zij weer vriendelijk naar de deur geleid.

De "Charly One" in Ierse haven

AKTIE VOOR HILVERSUM 5

Een groep Nederlandse muzikliefheb-bers, onder leiding van een ex-beroeps-muzikus -nu P.R. directeur- heeft het i-nitiatief genomen voor een nieuw Neder-lands radiostation: Hilversum 5. Onder het motto: "Geef ons de vijf", is men een aktie begonnen die zich richt tot een aantal voor de omroep verantwoordelijke instanties.

"Voorlopig", zo zegt P.R. man Wybe Bu-ma, "gaan we de mening pellen van zo-veel mogelijk Nederlanders. We waren nog niet eens echt begonnen, of vele spontane reacties kwamen al bij ons bin-nen. Hieruit blijkt duidelijk dat we het niet voor niets doen".

Het idee voor een vijfde station werd ge-boren op een aantal jazzconcerten, waar duidelijk bleek, dat het publiek een enor-me aversie heeft tegen de muziek, die nu op de 4 radiostations wordt gedraaid. "Op Hilversum 1 en 2 wordt te veel gekletst", zegt Wybe, "op H3 alleen maar pop ge-draaid en H4 is een station waar niemand naar luistert, klassieke muziek alleen maar op FM. Wij pleiten voor een zender, waarop uitsluitend kwaliteitsmuziek is te horen in de lichte sector. Het is in Neder-land, maar ook in de omliggende landen, een vergeten groep muzikliefhebbers, die alleen via platen aan zijn trekken kan komen. Door de radio worden wij niet bediend. Ik denk dat er in een markt van honderdduizenden, vooral van boven de 30 jaar, sterke behoefte is aan het door ons voorgestelde type muziek", meent Wybe Buma, die er aan toevoegt dat de initiatiefgroep geen enkel commercieel doel nastreeft.

Omroepwet

Op dit moment verdiept zich een aantal mensen in de omroepwet en bekijkt wel-ke kant zij met hun ideeën uitkijken. "Als het geen H5 wordt", zegt Wybe, "dan wellicht onze muziek op H1, waar het nu een allegaartje is. Gewoon goede lichte muziek van componisten als Cole Porter, jazz, dixieland, chansons, Sinatra en muziek uit de jaren '40 en '50. In het Nederlandse radiowereldje komt dit nu nergens aan de bak". Voorlopig zullen er diverse enquêtes en opiniepeilingen worden gehouden, waaruit moet blijken of het idee door genoeg Nederlanders wordt gedragen. Men denkt zich te bun-delen in een stichting. Ook wordt er ge-dacht sponsors aan te trekken, die o.a. de onderzoeken zouden kunnen finan-cieren. Dat de sponsoring best eens uit de hoek van de platenmaatschappijen zou kunnen komen, lijkt aannemelijk. Een radiostation als door Wybe Buma en de zijnen wordt voorgesteld, zou een welkome aanwinst zijn voor de geluids-dragersindustrie. Want ook zij kunnen momenteel het bewuste materiaal nau-welijks op de markt brengen, omdat het op de radio toch niet wordt gedraaid. Dat het idee eigenlijk zo gek nog niet is, blijkt wel uit recente ervaringen in A-merika: bijna 200 stations die de laatste jaren hun luistercijfers zagen dalen t.g.v. het rockformat, schakelden over op een ander muziekgenre, zoals boven om-schreven. Dankbare reacties waren het gevolg. Maar ja, in Amerika liggen de dingen nu eenmaal anders.....

U.S. RADIO

door John Wendale

AM OF FM NAAR KEUZE

In Amerika is radio een lokale aangelegenheid. In iedere stad is minstens één station, dat op de eigen gemeenschap is afgestemd. Zelfs de kleinste gehuchten hebben FM zenders. Dit is mogelijk omdat in de U.S.A. geen omroepwet van kracht is als, zoals in Nederland of andere Europese landen. In het land van Uncle Sam draait de radio op commerciële basis. Even wennen dus voor WVC, PTT en het Gooi, wanneer zij het onderstaande tot zich nemen.

Maar men kan over één ding gerust zijn in Holland: ook in Amerika is de omroep geregeld bij de wet. En die wet is nogal gecompliceerd. Tot nu toe nog geen verschil dus. Iedere Amerikaan heeft het recht via zijn lokale radio of TV zijn/haar mening openbaar te maken. Eigenlijk zou iedereen zijn eigen radio- of TV-station mogen bezitten. Natuurlijk zijn er wel restricties. De toegewezen frequentie mag niet storen op andere of op dezelfde, in gebruik bij een station dat ver verwijderd is. Een andere regel is, dat personen of organisaties niet zo maar een willekeurig aantal stations mogen bezitten, zodat een monopolie voorkomen kan worden. Het bijzondere is, dat het omroepstelsel al van vóór de tweede wereldoorlog stamt en er nu nog steeds stations worden opgericht. Het overheidsorgaan, de FCC (Federal Communications Commission) wijst een golfrequentie aan en geeft een zendmachtiging af. Een nieuw station beginnen is echter niet zo eenvoudig.

ALLEEN LOKAAL

Radio in Amerika is alleen lokaal; staatsradio of nationale omroepen komen niet voor. Er zijn nu dan ook 6.500 radiostations, waarvan 4.000 FM en 2.500 AM stations zijn.

De sterkte van de zenders is meestal bescheiden. Toch zijn enkele stations zo sterk dat ze ver buiten de staat, waarin ze opereren te ontvangen zijn.

TYPISCHE NAAMCODES

Ieder land in de wereld heeft voor ieder radiostation een eigen callsignaal, wat neerkomt op een codeletter. In Europa werken de radiostations hier niet mee; alleen de zendamateurs passen dit toe. Zo heeft Mexico een M, Canada een C.

In Amerika hebben alle stations ten oosten van de rivier de Mississippi een W, en ten westen daarvan de letter K voor de eigenlijke naam. Achter die eerste letter komt dan een twee- of drieletterige naamcode. Het hierna volgende staatje laat zien wat voor beeld dat geeft in een stad als Los Angeles:

AM	FM
KABC KGOE KROQ	KACE KJLH KPFK
KALI KGRB KRLA	KBCA KJOI KPOL
KBRT KHJ KTNQ	KBIG KKOP KQLH
KDAY KIEV KTYM	KBOB KLON KROQ
KEZY KIIS KWIZ	KCRWKLOS KRTH
KFAC KKRK KWKW	KCSN KLVE KSAK
KFI KKTT KWOW	KDUO KMAX KSPC
KFOX KLAC KWRM	KEZY KMET KSUL
KFWB KMPC	KFAC KNAC KSRF
KGER KNX	KFSG KNUO KUSC
KGIL KPOL	KGBS KNOB KUTE
KPPC	KGIL KNX KWIZ
	KHOF KCOM KWST
	KIIS KORJ KWVE
	KIQQ KOST KXLU
	KPCS KYMX

De stations bepalen zelf hoe zij zullen heten. De FCC moet echter wel toestemming verlenen. Soms hebben de letters een betekenis en soms ook niet, dan is het slechts een kreet, die goed in het gehoor ligt. Een naam met een betekenis daartegen wordt wel beter onthouden:

- KABC is eigendom van het netwerk van stations ABC
- KBRT noemt zichzelf 'K bright'.
- KWRM: 'warm sound of rock'
- KTNQ staat bekend als 'New 10-Q'
- KBIG identificeert zichzelf graag als 'K big'
- KCSN staat voor Cal State Northridge (een universiteit)
- KUSC is geaffilieerd aan de Universiteit of Southern California.

NIET DOOD TE KRIJGEN

Bijvoorbeeld in L.A. wordt bewezen, dat radio niet dood is te krijgen. Er zijn hier 40 radiostations die tegen elkaar moeten opboksen, maar ook nog tegen zo'n 16 TV-stations (exclusief programma's op de kabel). Je moet je daarbij indenken dat men ook nog 24 uur per dag in de lucht is. De meeste stations werken op commerciële basis. Dit houdt in dat zij een groot publiek moeten boeien en dat schijnt opberbest te lukken.

De autoradio wordt veel gebruikt voor verkeersinformatie. De noodzaak hiervan zal duidelijk zijn, wanneer je bedenkt dat de 10- of 12 baans autowegen soms verstopt raken. L.A. telt zo'n 7 miljoen inwoners en is de tweede stad in de States na New York met 11 miljoen inwoners. Afhankelijk van de omstandigheden kunnen er in Los Angeles zo'n 85 stations worden ontvangen. "Never a dull moment" voor de radioluisteraar.

Ieder station heeft een eigen identiteit (gezicht/geluid) gecreeerd. Dat is noodzakelijk, want de wijze van presentatie creëert op zijn beurt weer een image. En het image dat luisteraars hebben van een station bepaalt of er wel of niet naar wordt geluisterd. In Amerika zijn de stations dan ook zeer waakzaam over hun identiteit. Zij moeten kunnen blijven inspelend op de luisterbehoefte. Voldoen zij daaraan, dan is dit een gedegen basis om een constante doelgroep met commercials te bereiken. Je ziet, dat iedere vergelijking met Hilversum mank gaat!

FORMAT / STIJL / PROFIEL

Ieder station heeft zich een bepaalde functie toegemeten voor een bepaald publiek, want de adverteerder moet weten waar hij zijn specifieke publieksgroep kan bereiken. Er zijn stations met de volgende formats (stijlen):

AOR	- Album Oriented Rock
B	- Black
BB	- Big Band
BM	- Beautiful Music
C	- Country
CL	- Classical
D	- Dance Music
J	- Jazz
M	- Miscellaneous
N	- New
O	- Oldies
PA	- Pop Adult
MOR	- Middle of the Road
R	- Contemporary Hit Radio
RL	- Religious
S	- Spanish
T	- Talk enz.

Op deze wijze krijgt de luisteraar te horen waar hij in is geïnteresseerd. En de luisteraar mag natuurlijk niet van station veranderen, wanneer hij eenmaal is afgestemd. Gaan luisteraars switchen (en dat wordt regelmatig onderzocht) dan is er iets fout gegaan met de presentatie, het nieuws, de muziek of wat dan ook. Toch blijkt uit onderzoeken, dat de luisteraar gemiddeld per dag driemaal van frequentie verandert. Sommige stations beschikken zowel over een AM- als een FM-zender. Meestal is op beide banden hetzelfde signaal te beluisteren. Een enkele keer worden twee geheel verschillende programma's gebracht. Naast commercials heeft een aantal stations nog een andere bron van inkomsten. Er worden dan speciale programma's doorverkocht naar andere stations. Meestal door gespecialiseerde bedrijven, de z.g. "syndicated services". In principe kan een station al zijn programma's van syndicators kopen en daar 24 uur per dag mee vul(en).

COMMERCIELE US-RADIO WELVAREND

De meeste stations werken zeer profijtlijk. De inkomsten groeien nog steeds. Zo werd onlangs uitgerekend dat de totale omzet t.o.v. 1976 in 1980 was verdubbeld. De nettowinst was dit echter niet, gezien de slechte positie waarin de dollar verkeert. Toch beperkt een aantal stations nog vrijwillig het volume aan radioreklame. En dit kunnen zij zich permitteren. Ook worden er lieve sommen betaald bij de overname van stations. Met name in Californië is de vraag naar stations erg groot. Vraagprijzen rijzen dan ook naar de 5 miljoen dollar!

STATIONPROMOTIE

Veel stations plaatsen promotie-advertenties in de plaatselijke of regionale bladen om zo hun markt te vergroten! Ook wordt er druk geadverteerd in vakbladen zoals Billboard. Van posters krijgt men zeker niet genoeg. En natuurlijk wordt er op eigen station(s) -zowel radio als TV- verwoed geadverteerd. Stadsbussen dragen reclame van de stations.

Grote reclameborden langs de weg herinneren je aan het bestaan en de frequentie van de zenders.

K.L.O.S. POPULAIR IN L.A.

KLOS Radio zetelt in Culver City bij L.A. Samen met KABC zitten zij in één gebouw en zijn eigendom van het grote ABC Network uit New York. Ongeveer 170 TV-stations zijn aangesloten bij ABC of eigendom van het network. KABC is een praatstation en KLOS een popstation. Twee geheel verschillende markten dus. De zender van KLOS is zo krachtig, dat er ook luisteraars zijn in San Diego en Santa Barbara, 110 mijl verderop! Het station heeft 43 medewerkers en allen doen hun best om van de 5e plaats op de L.A.-ranglijst omhoog te schieten. Momenteel heeft KLOS zo'n miljoen luisteraars. ABC biedt KLOS veel vrijheid wat betreft de inhoud van de programma's, mits dit wel gebeurt binnen het gekozen "format". ABC biedt KLOS zo nu en dan programma's aan, die meestal ook (op aanbeveling) worden uitgezonden. Een echte uitzendverplichting hiervoor bestaat echter niet.

K.L.O.S. PROGRAMMERING

KLOS werkt met een (hoe kan het ook anders, als je succes wilt boeken?) horizontale programmering. De leeftijd van het luisterpubliek ligt tussen de 15 en 35 jaar. Om het bereik waar te maken voor de adverteerders heeft het station een uiterst zorgvuldig gekozen wijze van presentatie en een afgewogen muziekrepertoire. KLOS is een popstation en heeft (daarom) veel concurrentie van andere stations. Vandaar de noodzaak voor het eigen geluid, de eigen identiteit. Zij krijgen veel telefoontjes, vooral van de groep onder de 25 jaar. Als zij vinden, dat hun geliefde muziek niet of te weinig wordt gedraaid, bellen zij onmiddellijk op. KLOS werkt eigenlijk zeer democratisch, want dat is het marketingprincipe in feite waarop het systeem van commerciële radio is gebaseerd. KLOS probeert dan ook zoveel mogelijk aan de wensen van het publiek tegemoet te komen.

LUISTERONDERZOEK

Gegevens over het luisterpubliek, het bereik, worden verkregen door een onderzoek dat éénmaal per kwartaal wordt gehouden door een gespecialiseerd bureau, "Arbitron". Van alle stations in L.A. wordt onderzocht hoe groot de luisterdichtheid is, wat de belangstellingsfeer is van de luisteraars, welke producten zij kopen of zouden willen kopen, welke producten zij in hun bezit hebben enz. "Arbitron" heeft -vreemd genoeg- een monopoliepositie; een gevolg hiervan zijn de nogal hoge kosten die aan het onderzoek verbonden zijn.

ZORGVULDIG GEKOZEN MUZIEK

Naast muziek biedt KLOS Radio weerberichten, nieuwsberichten, community informatie en natuurlijk commercials. Maar muziek is de levensbron van KLOS. De aanhang van het station is juist zo groot en groeiende vanwege de zorgvuldig gekozen muziek.

KLOS is een popstation met hitmuziek, golden oldies en LP-tracks. KLOS werkt niet met hitlijsten, want die zijn alleen goed voor de tienertjes, een categorie die niet of nauwelijks tot de luisteraars wordt

gerekend. werkt men met interne hitlijsten voor eigen gebruik t.b.v. de programmering. KLOS draait overwegend "veilige hits", die al op de hitlijsten voorkomen, dus geen "tipsters".

Het motto is dan ook: "we only play established music, singers and groups". Veel gedraaid worden: The Beatles, Stones, Bob Dylan (vooral zijn melodieuze nummers), Electric Light Orchestra, Chicago, Peter Frampton, Santana, Stevie Wonder, Cat Stevens, Led Zeppelin (niet de ruigste nummers) en Paul McCartney/Wings. De keuze van de platen wordt bepaald door de programme director, music director en de relevante DJ. Elke dag worden zeker 10 oude Beatlenummers gedraaid. Als luisteraar wordt je niet teleurgesteld. KLOS heeft geen opgewonden DJ's; zij proberen ook niet gewild geestig te zijn. Muziek wordt nooit onderbroken en om de 2 à 3 platen worden deze op een relaxte manier zonder veel drukte afgekondigd.

Vier keer per uur zijn er weerberichten. Eigenlijk een beetje vreemd wanneer je bedenkt dat het in die streek van Amerika bijna altijd mooi weer is. Maar, de luisteraars willen dit

KORT NIEUWS

Maximaal twee keer per uur zijn er zeer korte nieuwsberichten met uitsluitend binnenlands nieuws te beluisteren. Het nieuws zit niet vastgeprikt "on top" of "bottom of the hour".

KLOS vindt, dat wanneer luisteraars uitgebreid nieuws willen horen maar op een station als KWFB moeten afstemmen, dat uitsluitend nieuwsberichten uitzendt.

REKLAME

Alle Amerikaanse radiostations zijn door de FCC qua reclamezendtijd vastgepijnd op maximaal 18 minuten commercials per uur.

KLOS heeft zich zelfs al een beperking opgelegd door niet meer dan 10 minuten commercials uit te zenden. Hoewel de vraag groter is, KLOS heeft dit gedaan om de luisteraars niet al teveel te belasten met mededelingen.

Men is bang, dat men op den duur luisteraars naar andere stations zal verdrijven. De meeste commercials zijn 30 of 60 seconden lang.

De in Nederland gebruikelijke 15 secondenspots komen er nauwelijks voor. Hier kiest men voor die korte spots, omdat de toegewezen reclamezendtijd per adverteerder zeer beperkt is. Om toch tot de nodige regelmaat te komen, kiezen veel Nederlandse adverteerders voor veel korte spots i.p.v. een paar lange.

Bij KLOS liggen de uitzendkosten tussen de 70 en 150 dollar per seconde. Natuurlijk is de hoogte van het bedrag afhankelijk van het aantal seconden, tijdstip en dag, aantal uitzendingen per dag en de lengte van het contract.

De kosten per 1000 luisteraars liggen gemiddeld op 3,40 dollar. Er worden geen politieke, godsdienstige of gelijksoortige commercials geaccepteerd.

Ook worden sommige producten geweerd, zoals condoms. Dit heeft echter geen enkele invloed op de omzet, wel op het aantal luisteraars!

INFORMATIE

Tussen de platen door geeft KLOS ook alerhande informatie over de meest uiteenlopende onderwerpen. KLOS vraagt de luisteraars b.v. om op het milieu te letten. En als je wilt weten wat voor feesten en evenementen er al zo in de L.A. agglomeratie zijn, zet je radio dan op 95,5 MHz. en luister naar KLOS, als je in de buurt bent.

(Bronnen: Advertising Age, Adformatie, Ariadne, Billboard en natuurlijk KLOS).

WORDT STEREO DE REDDING VAN DE MIDDENGOLF?

EERSTE EXPERIMENT IN DE USA VAN START

On derzoekers van luistercijfers vragen altijd: "Naar welke radiostations heeft u de afgelopen week geluisterd?". Jaren geleden beantwoordde men die vraag in Amerika met: "Bedoelt u ook FM-stations?" In een aantal jaren is er veel veranderd, want nu antwoordt de ondervraagde: "Bedoelt u ook AM (middengolf)?"

Door de enorme toename van (lokale) FM stations, proberen veel omroepen de luisteraar ervan te overtuigen, dat er ook op de middengolf nog radiostations zijn te beluisteren. Nu echter, zou die "AM" uit het slop geholpen kunnen worden door het middel waar de FM groot mee is geworden: stereo. Maar de vraag is: hoe en wanneer?

AM-stereo is een techniek, die bij vele eigenaren van middengolfstations de hoop heeft gewekt opnieuw voldoende luisteraars te krijgen. Want alleen dan kan een station recht van bestaan hebben, omdat de inkomsten van de Amerikaanse radio voor 100% worden opgebracht door de adverteerders en wie adverteert er nu eigenlijk bij een station zonder luisteraars? In de radiowereld gelooft men dat de AM-muziekstations bij invoering van stereo enorm geholpen zullen zijn, vooral die met jonge luisteraars. Het waren met name de jongeren die hun hart verpanden aan de FM-stereo popstations. Veel AM-stations waren daardoor genoodzaakt hun format aan te passen aan de oudere luisteraar en trachten die markt verder voor zich te winnen. Voorbeelden hiervan zijn KHJ in Los Angeles, een top 40 station en WFIL in Philadelphia, dat een format hanteerde dat was gebaseerd op het "betere" popwerk. In 1980 en 1981 switchten zij naar country, WOKY in Milwaukee had tot 1975 een luisterdichtheid die zeer goed was (10,8). In 1981 was dit echter teruggelopen tot praktisch nihil (2,7). Zodoende was men ook daar genoodzaakt een format te brengen dat de oudere luisteraar zou aanspreken, Big Band. WABC, ook wel de leerschool voor popprogrammamakers genoemd, is een beroemd voorbeeld. Tot 1979 een zeer goed beluisterd station, maar al twee jaar later was er van de luisterschare niets meer over (2,7). WABC (Double U, A, B, C.) veranderde het format in nieuws- en praatshows.

Wordt vervolgd

Door: Luisterstation
VICTORIA,
POSTBUS 2308,
3500 GH UTRECHT.

KORTE GOLF

Vorige maand stond er keurig vermeld, dat mensen, die adressen van korte golfstations wilden hebben, mochten schrijven. Dat klopt, maar zo werd het niet bedoeld. De postbus lag vol met mensen, die complete adressenlijsten wilden hebben en slechts een enkeling stuurde een retourzegel. Iedereen zal inmiddels wel antwoord hebben gehad, maar doe mij een lol, vraag slechts het adres van een station, waar je wel de naam van weet, maar het adres niet van kon horen. En vergeet a.u.b. die retourzegel niet, want ik heb helemaal geen zin om kapitalen aan postzegels uit te geven. De mensen die informatie sturen voor deze rubriek en antwoord willen, hoeven zich van het bovenstaande natuurlijk niets aan te trekken.

Waar zullen we deze maand eens mee beginnen? Wat algemeen nieuws maar? O.K. daar gaan we:

FREE RADIO SERVICE HOLLAND keerde terug in de ether. We weten dat het station in januari uit de lucht werd gehaald, maar op de 5e zondag was Peter Verbruggen weer present. Op 7315 kHz. en met een signaal om te zoenen. Meteen een briefje gestuurd. Neem ons niet in de maling. Peter vertelde tijdens deze uitzending dat een station uit Engeland het programma uitzond, maar dat was gewoon onmogelijk want er komt er nooit eentje zo mooi en hard binnen. Peter lachen. Het was inderdaad een Engels station geweest en Peter had niet alleen pret om die opmerking, maar ook om het feit, dat de ontvangst zo goed was. FRS-H blijft naar alle waarschijnlijkheid wel bestaan, al zullen de programma's via andere stations uitgezonden worden. En dan die postbus. Die blijft open en hoe meer zielen, hoe meer vreugd: POSTBUS 41, 7700 AA Dedemsvaart, Nederland.

RADIO APOLLO werd niet uit de lucht gehaald, vertelde Dave Scott ons. De zender had het begeven. Kan gebeuren, maar in deze tijd van het jaar, tijdens een epidemische ziekte voor RCD- mannetjes, die plotseling overactief raken, is het toch wel schrikken, als je ineens niets meer hoort. Dave gaat ook door met het Apollo Relay Network. De nieuwe zender, die hij kocht, werkt werkelijk spijkerhard op 7400 kHz. dus probeer het daar ook maar eens. Radio Apollo, P.O.Box 319, Edenbridge, Kent, U.K.

BRITAIN RADIO INT. is waarschijnlijk wel uit de lucht genomen. Een lelijke tegenvaller, want dit station leverde toch altijd lekkere programma's. He-las hebben we Roger Davis niet aan de telefoon kunnen krijgen dus is het nog even afwachten. BRI had de laatste tijd wel af en toe een beetje last van Radio Milano. Zoals bekend zit dit station op 6220 kHz. en is zo'n beetje dagelijks te beluisteren. Het adres van BRI is 32, Victoria Road, Salisbury, Wilts SP1 3NF, U.K.

Nieuw en toch oud was BRITAINS BETTER MUSIC STATION. Het station gebruikt de naam van een voormalige zeezender. Men wil in de toekomst re-

gelmatiger gaan uitzenden op de eerste zondag van de maand, hoewel ze ook op zaterdag te horen waren, de afgelopen maand.

Men kiest voor 7315, 7332 of 7340 kHz. In sept. 1970 werd het station al opgericht. De medewerkers zijn dan ook al op leeftijd, als je dat tenminste van iemand in de dertig mag zeggen. Onlangs werd een kleine wijziging in het adres aangebracht. Dat is nu: 145, Fleet Street, London EC4, U.K.

RADIO DELMARE heeft pech. In oktober vorig jaar werd het station uit de lucht gehaald, maar keerde spoedig weer terug op 6203 kHz. Echter Radio Vaticaan, het legale station met de vele kerkdiensten veranderde kortgeleden van frequentie. Nu zendt men uit op 6205 kHz. wat tot gevolg had, dat Radio Delmare niet meer te beluisteren was. Uiteraard zal Johan Rood daar wat op weten. Een nieuwe frequentie is nog niet bekend, maar die komt er. Het is in ieder geval wel te hopen dat men daar eerst de band even grondig naloopt voordat men tot uitzenden overgaat. Tenslotte zaten er verschillende stations op 6200 kHz. voordat Delmare daar verscheen en e.e.a. had tot gevolg dat Radio Apollo naar een andere plek moest gaan uitkijken. Dat station werkt nu eenmaal niet met zo'n groot vermogen. Delmare: Postbus 37, B-2050 Antwerpen, België.

Nog even Radio Apollo: Het Relay Network breidt zich steeds meer uit. Radio CBN, 1 Browns Lane, North Sydney, NSW 2060, Australia komt er misschien binnenkort bij. Tevens zullen er programma's komen van Radio Galactica, Postbus 6, B- 2510 Mortsel, België. Dit station heeft aangekondigd zelf ook een zender te willen bouwen, die dienst moet gaan doen in de 26 mb. Verder zal er al een programma geweest zijn van de VOICE OF THE FREEDOM FIGHTERS, een vreemd station. De naam is een stuk langer, maar dat wordt me teveel.

Verder noemde Dave Scott nog enkele stations w.o. Radio Enterprise. Dit is een nieuw station uit Nederland. Het station zal in het Nederlands, Engels en Duits gaan uitzenden en dat alles in een programma, dat maar een half uur duurt, want meer kan niet bij ARN. Inmiddels is de QSL- kaart binnen:

Een pracht exemplaar. Tevens werd er een infosheet in de envelop gevonden. Dus volgende maand meer over dit station; ze moeten eerst maar uitgezonden hebben.

Adres: Postbus 2006, 3500 GH Utrecht.

Tenslotte: er kwamen na zondag 6 februari weer boze brieven binnen. Niet op dit artikel, maar over het gedrag van enkele NEDERLANDSE piraten. Het was inderdaad om te huilen. R.H.A. en naar in de brieven stond Radio Holland Int. gingen met elkaar in conclaaf nadat R.H.A. eerst een programma van Radio Titanic had uitgezonden. Men daalde vervolgens een stuk in frequentie en Radio Apollo was niet meer te horen. Radio Holland was terug na een lange afwezigheid. Het fatsoen is echter ver te zoeken bij mensen, die rustig de band overfietsen. Dat is bijzonder irritant voor de luisteraar. Deze laatste kiest op die manier mooi een keer de zijde van de RCD, als er zo'n lastpost uit de lucht wordt gehaald. Heren, pas toch op

Tijd voor de ontvangsten en dan starten we op:

16 Januari

Radio 101 of Radio Milano (deze twee namen worden gebruikt) was wederom te beluisteren op 6220 kHz. Ik ga dit station niet meer vermelden, daar men dagelijks in de lucht is. Sinpo: 25333. FRS-H zat op 7311 kHz. en krijgt sinpo 45344. Na deze uitzending is het station inbeslaggenomen. Radio Mi Amigo is een Nederlands station op 6225 kHz. Adres is Postbus 627 in Hengelo en de sinpo voor deze uitzending was 35444. Radio Kosmos werd deze dag ook uit de lucht gehaald vermoedelijk, terwijl zij uitzonden op 6330 kHz. De sinpo was 25122. Er was veel herrie op deze frequentie, wat de reden was voor de slechte ontvangst. Adres: Postbus 354 in Drachten. Op 6240 kHz. zat een station dat door veel interferentie niet of nauwelijks te ontvangen was. Op 6278 kHz. zat West Side Radio. Sinpo 25212. Adres onbekend. Radio Atlantis is het opmerkelijke Duitse station, dat geen adres doorgeeft. Men is daar klaarblijkelijk niet benieuwd naar ontvangsten. Op 6250 kHz. was de sinpo 45444. Radio Freedom Int. hoorden wij op 6230 kHz. met sinpo 35233. Het adres van dit Schotse station is Department R, 67 Elm Row, Edinburgh, Scotland. Tot zover deze zondag.

23 Januari

Radio Daytona is een Nederlands station, dat ook via de MG te beluisteren is. Op KG zendt het station uit op 6275 kHz. De muziekkeus is hoofdzakelijk hardrock. Sinpo was vandaag 35233. Postbus 10 in Vlagtwedde is het adres.

Op 7290 wordt enige tijd nonstop gedraaid. De sinpo was 45544. Later bleek dat dit Radio Delta was. Het adres: Postbus 41, 8080 AA Elburg. Delmare kon aardig wat doen op deze 6203 kHz. frequentie. Sinpo 35233. Enkele weken later zou dat wel moeilijker worden.

Het Schotse Radio Linda was te horen op 6260 kHz. Sinpo 35333 met Postbus 16, Falkirk, Scotland als adres.

BRI zou vandaag uit de lucht gehaald zijn. Zij waren nog wel te beluisteren op 6225 kHz. en krijgen sinpo 45233.

Radio Krypton tenslotte is een gebruikelijke terugkomer. Zij zaten zoals altijd op 6265 kHz. en krijgen sinpo 45344. Hun adres is: 134 Eastworth Road, Chertsey KT16 8DT, U.K.

29 Januari

Het is zaterdag en dan zit er soms toch wel eentje in, naast R.Milano dan. Proberen en ja hoor: Britains Better Music Station op 7315 kHz. met sinpo 25333.

30 Januari

Drukte alom. Hou je vast, daar gaan we. Free Radio Service keerde terug via een Engels station. Op 7315 kHz. nog wel en met een krachtig signaal. Sinpo 55444. Op 11.462 kHz. vinden we Radio Dublin (?) met sinpo 35323. Süd West Radio was er op 2665 kHz. voordat Krypton komt en soms zijn zij er nog niet uit als Krypton inschakelt. Je weet wat je dan hoort. Sinpo 45223 voor SWR met Postfach 1471, D-6690 St.Wendel, Duitsland. Verder Radio Hexagon op 6240 kHz. met sinpo 15111 en als adres: 32, Victoria Road enz. Radio Europa zat op 6290 kHz. en de sinpo voor hen is 15331. Adres onbekend. Op 7330 kHz. Radio Freedom uit Nieuw Zeeland via Apollo. Hun adres is P.O.Box 1437, Hastings. Radio Apollo zat op dezelfde frequentie, alleen enkele kwartiertjes later. De sinpo is 45344. Op 6250 kHz. vinden we U.K.Radio en die krijgen sinpo 15121. P.O.Box 144 in Wolverhampton, UK is het adres. Delmare kwam wat beter door, hoewel de modulatie zwak blijft. Dit hoorde ik ook al uit Groningen. Op 6205 kHz. was de sinpo 35133.

Nadat Apollo Radio de ether had verlaten werd er weer een station gehoord, maar er werd geen call doorgegeven. De sinpo was 45344. Later werd dezelfde muziek -E.L.O.- ook gehoord op 7400 kHz. rond. Knalhard was dat signaal en het bleek dat Dave Scott van Radio Apollo een nieuwe zender aan het testen was. Sinpo 55455. SWR verliet de ether en toen werd het voor Radio Krypton ook aantrekkelijker. Sinpo 35433 op 6265 kHz. KLA Radio zat op 6315 kHz. Slim, want normaal zit daar Radio Caroline en daar heeft de GPO behoorlijk de pik op. Ze bekijken het maar. De sinpo was 15211. Het adres is 35, Fairoak Lane, Chessington, Surrey, U.K. Op 7307 zat Radio Freedom uit de UK. Alweer één. Adres onbekend en mijns inziens kunnen ze beter naar een andere plek uitkijken, want de ontvangst was miserabel. Sinpo 15211. West Side Radio zat op 6280 kHz. en kreeg sinpo 15111.

6 Februari

Radio Freedom zat vandaag op 6230 kHz. en krijgt sinpo 35333. Op 7349 kHz. zat een unid. Sinpo 25121. Later werd dit station volledig weggedrukt door Radio Titanic, dat via RHA een testuitzending verzorgde. Hun adres is Postbus 41, Dedemsvaart. De sinpo was 45444. Radio Apollo met een prima DX-show op 7330 kHz. Sinpo 35444. Later kwamen 2 Nederlandse stations de pret bederven. He-las, maar daar hebben we het al over gehad. RHA was ook te horen op 7350 kHz. Sinpo 35344. Radio Holland Int. was er weer. Op 7335 kHz. kreeg men sinpo 35333. Op 6260 kHz. werd wel een station gehoord, maar dat was van slechte kwaliteit. De ontvangst dus.

Een call kregen we niet mee. Radio Stella, Postbus 16, Falkirk, Schotland was te horen op 7315 kHz. en krijgt sinpo 15222. KLA Radio op 6315 kHz. kreeg sinpo 45344.

Maar ik hou mijn hart vast met al die akties van politie en RCD. Suggesties, aanmerkingen e.d. zijn altijd van harte welkom. Rest ons nog Cees Swaagman, Peter Verbruggen en Charles van Driest te bedanken voor hun nuttige bijdragen van deze maand. VICTORIA, POSTBUS 2308, 3500 GH UTRECHT.

Zo, dat was het weer voor deze maand. Ik hoop naar ieders tevredenheid. Wat de toekomst gaat brengen, weet ik niet

DE 45 METER BAND

Over de 41- en 48 meterband wordt de laatste tijd gelukkig meer geschreven. Mijn dank gaat hierbij voornamelijk uit naar Pim van der Horst en overigens het hele Victorioteam uit Utrecht. M'n activiteiten zijn zondags wat deze banden betreft ook bijzonder groot aangaande het beluisteren.

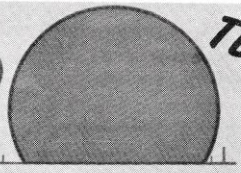
Maar over de 45 meterband wordt niets geschreven. De 45 meterband is een band, die alleen gebruikt wordt voor QSO's in SSB en AM door piraten en officiële diensten (o.a. luchtvaart en scheepvaart).

Toch hebben vooral de piraten hier de overhand.

Volgens mij wordt het hier ook al drukker op deze soort "Citizen Band". Ook hier is een aanroepkanaal voor de SSB-ers en wel 6.645 MHz. De AM stations hebben ook een vast kanaal. Bekende AM-stations zijn: A2, WS19, W126, KB66, RA29, X1, TR6 etc. etc. (allen Engels). Ook Nederlandse stations heb ik veel gehoord de laatste tijd (in SSB). Gehoord zijn: PA45, PA25, 151, PA309, PA9J en PAo. Graag zou ik een reactie ontvangen van iemand omtrent deze band, bijvoorbeeld van een piraat zelf. Mijn adres is: JOHAN MUNSTRA, VERL.VISSERSTRAAT 13, 9718 JA GRONINGEN.

World Music Radio

P.O.Box 4078 - Amsterdam - Holland

TERUG IN DE ETHER

World Music Radio zond uit via de kortegolfzenders van RADIO ANDORRA tot 31 maart 1981. Het mini-staatje Andorra had twee radiostations: RADIO ANDORRA en SUD RADIO. Hun licenties liepen af op bovengenoemde datum. Ondanks intensieve onderhandelingen, verhinderden financiële, wettelijke en politieke problemen de verlenging van de zendmachtigingen. Beide stations werden gesloten door de regering van Andorra op 1 april 1981. SUD RADIO zendt nu uit vanuit Toulouse in Frankrijk. RADIO ANDORRA verkeerde in een zwakkere positie en pogingen om opnieuw in de lucht te komen, zijn tot nu toe mislukt. Na maanden van onzekerheid werd het duidelijk dat, als WMR weer de uitzendingen wilde hervatten, er naar een andere mogelijkheid moest worden uitgekeken.

De laatste ontwikkelingen in Italië

Op 14 augustus 1982 kwamen RMI en WMR tot een overeenkomst om gezamenlijk een particulier internationaal station op te richten (in het Italiaans als RMI en in het Engels als WMR). Als aanvulling op de huidige stereozenders op FM en de relaisstations in de omgeving van Milaan, werd een aantal middengolf- en kortegolfzenders geïnstalleerd en getest op een ideale lokatie buiten Milaan. Terwijl wij dit schrijven zijn de frequenties: 1485 kHz. MG voor Noord-Italië en op KG: 6221 kHz. voor Europa en 11.569 kHz. (25m) voor de rest van de wereld. Over een frequentie op de 16m. moet nog beslist worden.

De zender op 6221 kHz. is al in gebruik met beperkt vermogen en de ontvangst van een serie testuitzendingen door WMR in het Engels in het najaar van 1982 werd bevestigd uit heel Europa en zelfs uit Nieuw-Zeeland.

In principe zendt RMI in Europa tijdens de dag uit en WMR tijdens de nacht. Voor commerciële en religieuze sponsors is het mogelijk van deze nieuwe benadering van "cross-frontier" uitzendingen gebruik te maken. Ook de WMR-Club bestaat nog steeds en ook het blad "World of WMR" zal opnieuw worden uitgebracht. In samenwerking met de uitgevers van het World Radio & TV Handbook komen er speciale DX-programma's in het Engels, verzorgd door Andy Sennitt (hoofdredakteur WRTH) en in het Italiaans door Dario Monferini. De presentatoren van de programma's, Lee Alvin en Paul Dane, hebben er een collega bijgekregen in de persoon van Oscar Hansen. Onze pionier, Theo Verstraten, zal ook terugkeren in de ether, met bandprogramma's, opgenomen in Nieuw-Zeeland, waar hij momenteel woont.

Voor verdere inlichtingen over World Music Radio kan men altijd schrijven naar POSTBUS 4078, 1009 AB AMSTERDAM, NEDERLAND.

Abonnenties

Prijs: f 2,- per regel van 50 letters, spaties of leestekens. Getypte tekst of blokletters. Abonnementies moeten vóór de 10e v.d. maand binnen zijn.

Betaling: Vooruitbetaling op giro 3538279 t.n.v. Free Radio Magazine, Postbus 10252, 1001 EG Amsterdam of bijsluiting in postzegels van het verschuldigde bedrag naar: FRM, Postbus 10252, 1001 EG Amsterdam.

Abonnenties kunnen alléén geplaatst worden door PARTICULIEREN. Band-/cass. opnames, stickers, schema's etc. worden geaccepteerd. HANDELAREN kunnen onze advertentietarieven aanvragen.

TE KOOP AANGEBODEN

Losse V.T. voeding (1700V) één geheel Fl. 600,-; losse V.T. + voeding (600/1200 V) Fl. 600,-; dubbel 807 dumpzender + voeding (1600V) Fl. 700,-; V.T. kist + voeding (1500V) Fl. 750,-; V.T. kist + voeding (1900V) Fl. 850,-; 3 x versterker 35 Watt á Fl. 75,-. Bel: 02230-24506.

FM-ZENDER 4-traps, transistor, ook wel ruilen tegen microfoon (sterke). POSTBUS 36, 9074 ZL HALLUM.

Wegens beëindiging hobby: zeer goede 3m FM stuurzender incl. stereoc./pre-emf./toonr./VFO/filter 4 1/2 W. in nette kast Fl. 450,-; filter Fl. 25,-; lin. 40W. Fl. 150,-; lin. 80W. Fl. 275,-; voed. 6A Fl. 200,-. Alles in één koop Fl. 975,-. POSTBUS 30092, 6803 AD ARNHEM.

Zeer prof. FM-ZENDER met BLY87A, ca. 8Watt, eindtrap ca. 40 Watt MRF238. Frequentie 102.5 MHz. met: Papst blower, SWR-meter, 7 el. ant. 5 Amp. voeding en pré-emphase Fl. 749,-. Inlichtingen: schrijf naar: BILDERDIJKLAAN 18, 3743 HS BAARN o.v.v. Eric.

5 Traps 3m. ZENDER 35 Watt, 2 kasten MRF238, 4 traps 3m. zender 5 Watt. P.no.t.k. Tel. 023-31.51.77.

Technics DRAAITAFELS (2x) met kwik disk syst. type SL-D2, Technics cass.deck RSM-B, Phonic 5 kan. mengpaneel, microphone met standaard, Akai tapedeck 4000 DS MK II (met echo); ca. 350 singles v.n. top 40 tussen '80 en '83, met kabels e.d. Alles in prima staat, in één koop! Ieder bod wordt in overweging genomen. Prof. voeding regelb. 10-16, 35 Amp. met meters en ingebouwde koeling. Nieuw! Fl. 700,-; FM stuurzender VFO 5W. Fl. 75,- (in kast); FM stuurzender kristal 5 W. met lineair (BLY 88a) Fl. 150,- (in kast). Tel. 01131-3436.

27 Diverse artikelen in verband met zee- en landpiraten, zoals: LP's, singles, administratieve dossiers, boeken, T-shirts, stickers, sweat-shirts enz. Voor diegene, die de 27 zaken ineens neemt, zijn er speciale waarden. Vraag de gratis lijsten aan bij P.O.BOX 57, B-9700 OUDENAARDE, BELGIE.

9 Dubb.LP's + 16 LP's v. Frankie Yankovic, Polka's: 10 LP's Frankie Yankovic, 10 LP's Johnny Pecon, 10 LP's Frankie Zeits + 15.000 piratenstickers. Int. 05960-24016.

NIEUW OP TE RICHTEN COMMERCIEEL RADIOSTATION IN AMSTERDAM ZOEKT: SEMI-PROFESSIONELE RADIODISCJOCKEYS LEEFTIJD VANAF 19 JAAR. ERVARING EN REPERTOIREKENNIS IS VEREIST.

♦ HONORARIUM OP LATER TIJDSTIP MOGELIJK. ♦♦♦♦

UITVOERIGE BRIEVEN OVER ERVARING, MET PROEFBANDJE RICHTEN AAN:

ROBBIN VAN VLIET,

POSTBUS 6708, 1005 ES AMSTERDAM.

STICHTING MEDIA COMMUNICATIE:

S.M.C. bestaat dit jaar 5 jaar. Deze zomer of misschien nog dit voorjaar hopen we dit feestelijk te vieren met een grandioze drive-in show, films, dia's, uitrusting van alle op het gebied van radio aanwezige radiobladen, misschien een band, medewerking van lokale radiostations etc. etc.

Degenen, die een leuk idee hebben, kunnen zich schriftelijk melden. Het feest hopen we te geven in Amsterdam of Den Haag. Wat wij nu o.a. nog zoeken is de nodige belangstelling van de vrije radio zenders om gezamenlijk iets te doen.

PAS UIT EN NU REEDS EEN SUCCES:

Single: "Man of Action" van Les Reed (Thema/tune van Radio Noordzee). Keerzijde: Thema 2001 - "Also sprach Zarathustra". Fl. 7,50 (Op voorraad leverbaar).

2) Zeezenders 1978-1979. De beroemde documentaire van Hudson en De Wit over Caroline, Mi Amigo, Delmare. Hoor de S.O.S. berichten van René de Leeuw, de jingles van Caroline en Mi Amigo op studiokwaliteit. Een interview met een meisje aan boord van de Caroline enz. enz. De opening met Pasen enz. enz. Prijs Fl. 19,50

3) Nog steeds leverbaar: Zeezenderjingles meer dan 200 op LP. O.a. Atlantis, Mi Amigo, Caroline, Voice of Peace, Condor, Capital Radio Fl. 19,50. Voor beide LP's tegelijk betaalt u Fl. 32,50.

4) In maart verkrijgbaar (eindelijk dan toch): de dubbel LP "Pirate Memories" met Radio Paradijs, de Noordzee jingles, Atlantis, Mi Amigo, Caroline etc. Fl. 35,-. Door technische fouten in de studio is de release van de dubbel LP aanzienlijk vertraagd.

5) Discjockeycursus op cassette Fl. 22,50.

6) Posters: Radio Paradijs Fl. 7,50, Capital Radio op strand Fl. 5,-; Radio Caroline dubbel poster met vele historische foto's Fl. 10,-

7) Mi Amigo souvenirs/Delmare tune en Sweet Caroline Fl. 5,-; Caroline Farewell (de laatste nacht van Caroline met vele historische jingles) Fl. 6,-; 3 Singles in één pakket Fl. 10,-

8) Het beroemde 54 pagina's tellende Caroline fotoboek Fl. 20,-.

9) Nieuw! SMC produceert uw jingles voor uw radiostation.

ALLE PRIJZEN INCL. VERZENDKOSTEN. Voor info bel:

020-721141 (Ná 18.00 uur)

Adres: POSTBUS 53121, 1007 RC AMSTERDAM. Giro: 406.57.00.

GROOTSTE PIRATEN HAPPENING OIT IN NEDERLAND GEHOUDEN

Jubileum - 4 jaar R.A.L. in de Ether

PIRATO '83

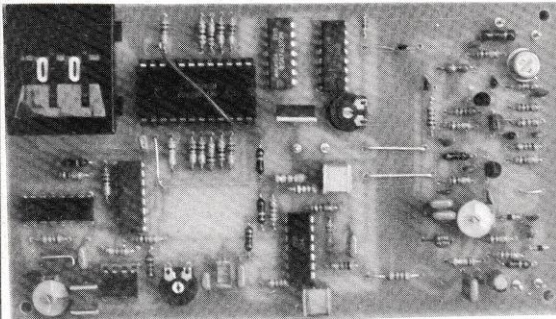
maandag 2e paasdag 4 april van 10.00 tot 16.00 uur.

De Piratobeurs is een beurs en etherevenement, wordt zondermeer het grootste internationale evenement op dit gebied ooit in Nederland gehouden met o.a. een uitgebreide ruil en occasions, schema's, stickertentoonstelling, ruiling en verkoop, platen (75000 stuks), electronica's enz. enz. Artiestenparade **ENTREE VRIJ.**

Tot ziens in het Gemeenschapshuis Heksenberg, Hei Grindelweg 84 - Heerlen. **m.m.v. Orkest Trio Piet Droomers**

Inlichtingen: Postbus 120, 6430 AC HOENSBROEK.
Tel. 045-317086/045-214697

PLL OSCILLATOR

Om een zo stabiel mogelijk osc. signaal te krijgen gebruiken we bij voorkeur een kristalosc. Rechtstreekse Freq. Modulatie is echter niet mogelijk, daar een kristal niet voldoende in freq. gevarieerd kan worden; vandaar een oplossing met een fasevergelijker. We nemen zowel een x-tal osc. als een VFO en stoppen beide signalen in een fasevergelijker. Zolang beide signalen gelijk zijn gebeurt er niets, maar zodra de VFO verloopt krijgen we een ongelijke freq. wat tot gevolg heeft dat de fasevergelijker een signaal afgeeft, waarmee de VFO met een afstemdiode wordt bijgeregeld tot de beide frequenties weer gelijk zijn. (zie afb. 1).

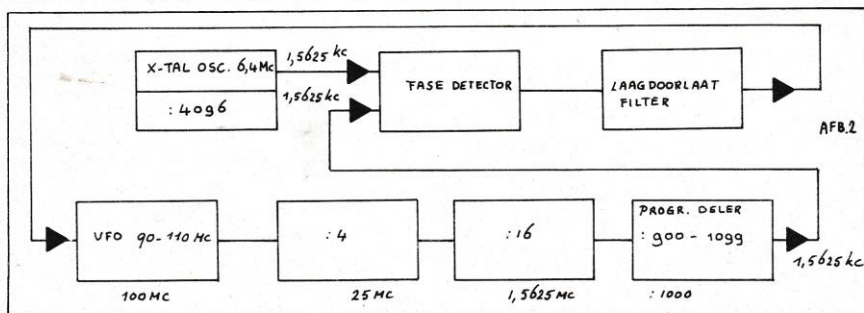
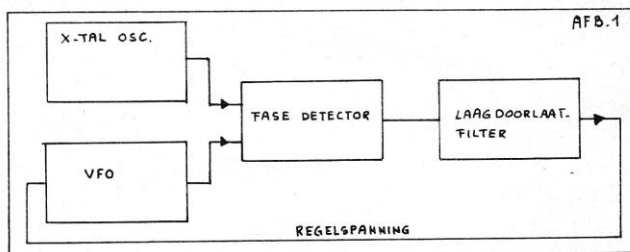
Het verloop van de osc. is dan ook nooit groter dan de afwijking van de x-tal osc. en deze is zeer gering. Onder normale omstandigheden niet meer dan 500 Hz. Daar het freq. bereik van de 4046 beperkt is, moet het VFO signaal eerst worden gedeeld, om in het werkgebied van de 4046 te komen. Nu zijn we er nog niet, want we willen ook nog van freq. kunnen veranderen, zonder elke keer een ander kristal te gebruiken.

Daarom het gebruik van een programmeerbare deler (CD4059). Dit is niet de goedkoopste oplossing, maar wel de eenvoudigste en de kleinste. Bij gebruik van losse instelbare delers heb je al gauw een stuk of zeven IC's nodig en daardoor een grotere print. De instelling van de progr. deler is trouwens ook minder kritisch.

Dit was dan wel zeer beknopt de werking van de PLL, en wie hierover meer wil weten, kan ik verwijzen naar de volgende boeken: "Transistorhandboek Deel 4" waarin div. schakelingen met PLL-IC's en progr. delers; en "The Radio Amateurs Handbook 1982" waarin een complete 2-meter PLL zender staat met dezelfde CD4046.

De hier beschreven PLL osc. werkt als volgt (zie schema):

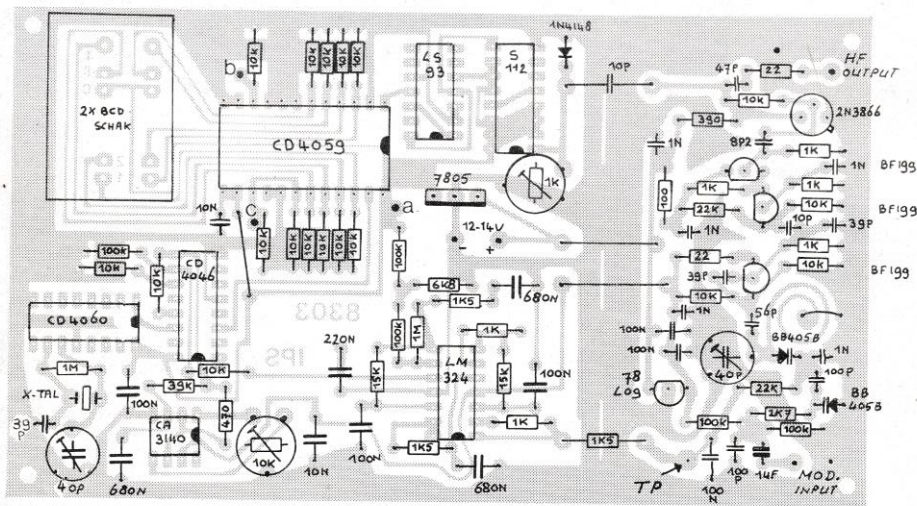
De VFO is bijna gelijk aan de VFO uit FRM Sept. 1982. De ingang is aangepast aan gebruik met een stereocoder en de uitgang heeft een extra aftakking naar de eerste deler; de 74S112. Deze deelt het signaal door 4 en hierna volgt nog een 16-deler en de programmeerbare deler. Wanneer we met de BCD-schakelaars een freq. instellen van 100 MHz, krijgen we bij een osc. signaal van 100 Mc de volgende freq: $100 \text{ Mc} : 4 : 16 : 1000 = 1,5625 \text{ kHz}$. Dit signaal gaat naar de fasevergelijker en wordt vergeleken met een x-tal osc. signaal. Hiervoor gebruiken we de CD4060 met een kristal van 6,4 MHz. en de uitgang: 4096, wat ook weer gelijk is aan 1,5625 kHz., zodat de lus nu rond is. (zie afb. 2).

Bij ongelijkheid van de signalen geeft de 4046 een regelspanning af, waarmee we een varicapdiode in de VFO besturen, die ervoor zorgt, dat de VFO weer op de goede freq. wordt gezet. Het enige moeilijke aan de hele schakeling is het verwerken van het regelsignaal. Dit signaal moet worden versterkt om een zo groot mogelijk regelbereik te krijgen, en het regelsignaal zelf moet worden uitgefilterd, omdat dit anders hoorbaar is.

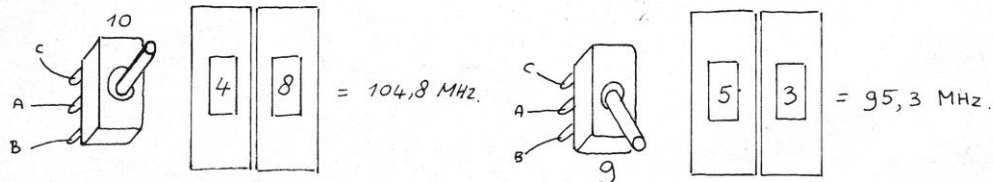
Verder moet dit regelsignaal ook nog worden vertraagd, daar anders de modulatie ook bijgeregeld wordt, wat tot gevolg heeft, dat deze niet meer hoorbaar is. Voor dit alles gebruiken we 4 opamps (LM324). De regelspanning heeft een bereik van 0 tot 8 volt waarmee we de capaciteit van de varicap-diode veranderen. Wanneer we een freq. instellen met de BCD schakelaars, kan met de trimmer van de VFO de regelspanning op punt TP ingesteld worden op ca. 4 volt. Nu kan met de BCD schakelaars zonder verdere afregeling de VFO ca. 10 MHz. in freq. veranderd worden (ca. 5 Mc. omhoog en omlaag). Wanneer een groter regelbereik nodig is, kunnen 2 of 3 varicaps parallel worden geschakeld; het bereik wordt dan ca. 25 MHz.

Aan de 4046 hangt nog een opamp, de CA3140, die bij ongelijke signalen het hele bereik afzoekt naar de juiste instelling. Dit gebeurt zo snel (binnen 1/2 sec.) dat geen extra schakeling nodig is, die de stuurzender uitschakelt zolang de PLL niet op freq. staat.

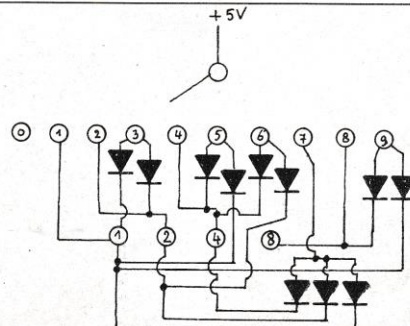

AFREGELLEN:

Punt "a" doorverbinden met punt "b" geeft een freq. bereik van 100,0 tot 109,9 MHz. En punt "a" doorverbinden met punt "c" geeft een freq. bereik van 90,0 tot 99,9 MHz. Eventueel kan hiervoor een 1 x om schakelaar worden gebruikt, zodat het hele bereik van 90,0 tot 109,9 dan kan worden ingesteld. Met de beide BCD schakelaar kan nu de freq. worden ingesteld. De linker schakelaar bedient de 1Mc standen en de rechter schakelaar de 100kc standen. Bij gebruik van een extra schakelaar ziet dat er als volgt uit:

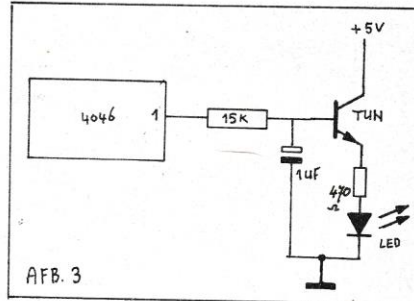

De frekwentiestelling is mogelijk met gewone 10-standen draaischakelaars. Zie voor de aansluiting hiervan het schema hiernaast.

Vervolgens de 60 pF trimmer van de x-tal osc. in de middenstand zetten, of met een counter precies op 6,4 Mc afregelen. De beide instelpotmeters ook in de middenstand zetten. Meestal staat de 1k potm. dan goed; evt. controleren met een frekwentieteller op de uitgang van de 74S112 (pen 9). Nu een oscilloscoop of een hoogohmige universeelmeter aansluiten op punt TP en met de trimmer van de VFO hier een DC spanning van ca. 4 volt instellen. De PLL staat nu vast op een freq. en is ca \pm 5 MHz. regelbaar met de duimwielchakelaars. Met de 10K instelpotm. kunnen evt. "piepjes" geheel weggedraaid worden. Uiteraard moet de gehele print in een metalen behuizing ondergebracht worden.

Verder heeft de CD 4046 nog een aansluiting voor een "lockindicator" (zie afb. 3). De led gaat branden als de osc. op op z'n freq. gelocked staat. Zo niet, dan gaat de led uit. Deze schakeling staat niet op de print. Wel is op de print bij pen 1 van de 4046 een aansluiting voor deze schakeling.

ONDERDELENLIJST

- 1 x CD4059
- 1 x CD4060 ²³
- 1 x CD4046 ³
- 1 x CA3140 ²
- 1 x LM324 ²
- 1 x 74LS93 ²
- 1 x 74S112 ²
- 1 x 78L09 ⁸
- 1 x 7805UC ²
- 2 x BB405B ¹
- 3 x BF199 ¹
- 1 x 2N3866 ²
- 1 x 1N4148 ²

1 x X-TAL 6,4MC

- 2 x 22E
- 1 x 100E
- 1 x 390E
- 1 x 470E
- 5 x 1K
- 3 x 1K5
- 1 x 2K7
- 1 x 6K8
- 18x 10K
- 2 x 15K
- 2 x 22K
- 1 x 39K
- 5 x 100K
- 2 x 1M
- 1 x 1K instel
- 1 x 10K ,,

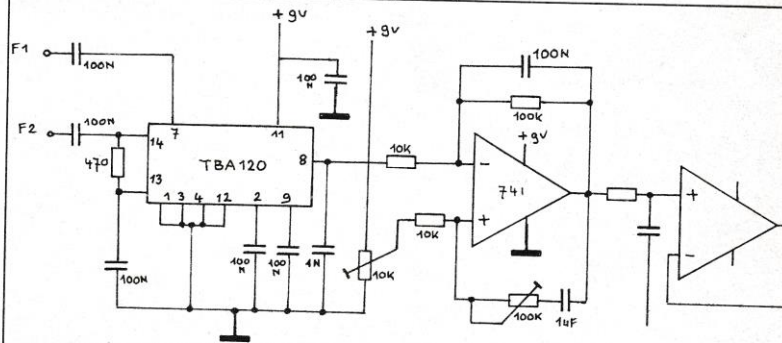
- 1 x 8p2 ker.
- 2 x 10pF ker.
- 1 x 22pF ,,
- 2 x 39pF ,,
- 1 x 47pF ,,
- 1 x 56pF ,,
- 2 x 100pF ,,
- 5 x 1nF ,,
- 1 x 10nF ,,
- 6 x 100nF
- 1 x 220nF ,,
- 3 x 680nF ,,
- 1 x 1uF/16V

- 1 x 40 pF folietrimmer
- 1 x 60 pF ,, ,,
- 2 x BCD schakelaar

Voor wie zelf nog verder wil experimenteren hierbij nog een PLL schakeling rond de fasevergelijker TBA120. Deze schakeling werkt zeer goed en is iets eenvoudiger te bouwen, daar de TBA120 wat minder piepjes en rommeltjes afgeeft dan de CD4046. Hierdoor is de hele filterschakeling ook iets eenvoudiger te realiseren; het afregelen daaraantegen is iets minder eenvoudig.

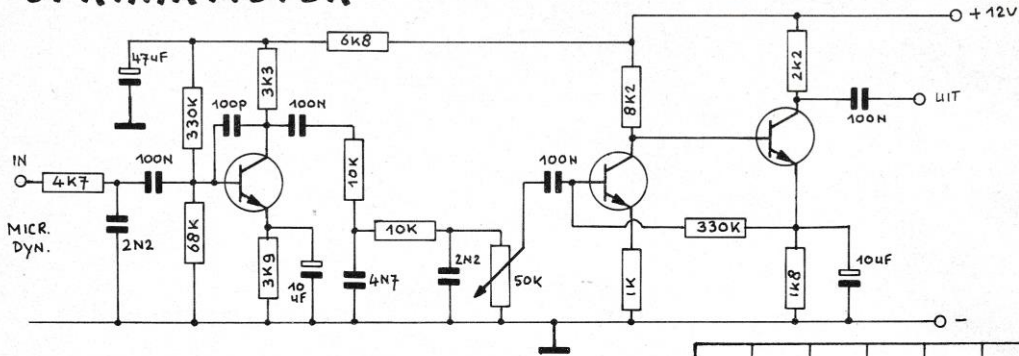
Verder is de PLL zoals op de voorgaande pagina's geplaatst zonder meer te combineren met de 5-watt stuurzender uit sept. 1982.

Succes met het bouwen. Alfred.

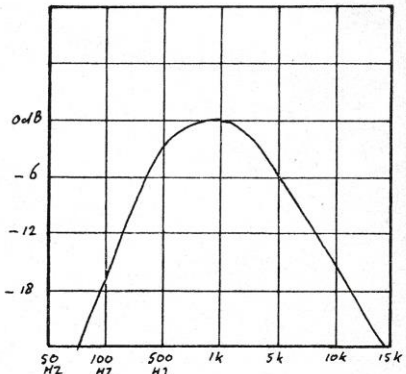

Van deze schakeling is een voorgeboorde print verkrijgbaar door overmaking van Fl. 25,00 op Giro: 909515 t.n.v. A. Debels, Postbus 10252, 1001 EG Amsterdam. Levering onder Rembours is ook mogelijk; dit kost echter Fl. 8,50 extra aan Rembourskosten. Tevens is een onderdelenpakket verkrijgbaar bij ASIAN ELECTRONICS. Zie advertentie elders in dit blad.

SPRAAKFILTER

Naar aanleiding van de opm. over een spraakfilter in het ontwerp van vorige maand op verzoek hierbij het schema van een microfoonversterker met een spraakfilter. Gebruik als transistor in deze schakeling de ruisarme BC414 of BC550. Dyn. micr. kunnen direct op de ingang aangesloten worden.

Nogmaals: STEREOCODER

Kanaalscheiding

Van de Heer v.d. Oever ontving ik 7 kantjes formules en berekeningen waaruit zou moeten blijken dat de stereocoder uit FRM 1-1983 slechts een kanaalscheiding van max. 18,4 dB kan halen. Jammer dat hij zoveel tijd heeft gespendeerd met z'n calculator, en niet de moeite heeft genomen om de coder te bouwen en te testen. Ik heb er nogmaals een in elkaar gezet en geef dan hierbij de gegevens; gemeten op de audio-uitgang van een tuner (1 kHz, sinus 775 mV). Gemeten met een scoop en een dig. universeelmeter en krijg als kanaalscheiding 39,7 dB. Dit is 8 mV signaal op het niet aangesloten kanaal tegen 775 mV. op het aangesloten kanaal. Toch krijg ik wel meer vragen over de kanaalscheiding.

De lage kanaalscheiding ligt echter niet aan de coder (mits goed gebouwd) maar aan de rest van de apparatuur. Ik heb gemeten op een tuner met een kanaalscheiding van 50 dB, maar dat is wel een vrij hoge waarde. Ik heb n.l. een stapel specificaties van div. merken doorgeworsteld (zie b.v. HiFi-koopgids) en daaruit komt het volgende naar voren: Voor tuners en tuner/versterkers ligt de kanaalscheiding tussen 30 dB en 50 dB. Bij gecombineerde apparaten ligt deze waarde al aanmerkelijk lager, gem. rond 30 dB. Pick up elementen hebben een kanaalscheiding rond 25 dB en bij cassette-recorders is 30 dB een heel normale waarde. De kanaalscheiding van de ontvanger is uiteraard doorslaggevend. Als de ontvanger een kanaalscheiding heeft van 30 dB dan zal een coder van 50 dB uiteindelijk toch bij de luisteraar een resultaat geven van 30 dB. En dat alles ook nog bij frequenties rond 1 kHz. Bij hogere en lagere frekw. worden de waarden al behoorlijk slechter. Gebruik bij de beoordeling van de coder nooit platen. Elementen hebben een lage kanaalscheiding; 20-25 dB bij 1 kHz, en rond 15 dB bij hogere en lagere frequenties. Hopelijk is hiermee de discussie over dit onderwerp gesloten.

Van Jack Raats heb ik nog een brief gekregen met wat opmerkingen die wel bruikbaar zijn.

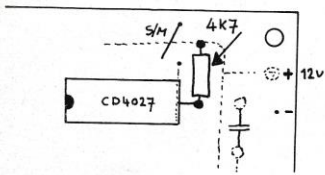
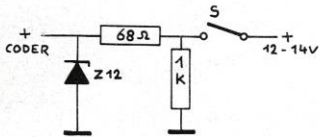
Voor de voeding van de TTL ic's kan op eenvoudige wijze een 78L05 spanningsstabilisator gebruikt worden door de 390E weerstand te verwijderen en een extra gaatje te boren in de massa onder deze weerstand. De 78L05 kan dan zonder meer hierin geplaatst worden. Bij Jack was de kanaalscheiding het beste, als de 10K instelpotm. was verwijderd. Dit gaat echter niet altijd op, dus dat is een kwestie van proberen. *KWALITEIT. LINKS wordt slechter*

Zeker belangrijk is de opmerking over de ruis. Deze is uiteraard te verminderen door ruisarme Op-amps te gebruiken i.p.v. de uA741's (b.v. LF356, TL071, CA3140).

Metaalfilm weerstanden i.p.v. koolfilm scheelt ook nog iets. Dan geeft hij ook nog een verbetering voor het 15kc filter op de uitgang van de Op-amps. Hij heeft gelijk, maar in de praktijk geeft het vergroten van de weerstand van 390E ook een verhoging van het stroomniveau, doordat dan 19- en 38-Kc componenten op het signaal komen te staan. Dit zal dus anders opgelost moeten worden, en daarvoor is op de print geen plaats. Al met al is de onderdrukking van het filter wel voldoende.

Bedankt voor je brief, Jack.

Dan gaan er hier en daar ook nog wel eens enkele exemplaren van de CD4066 en de CD4027 ter ziele. Dit ligt meestal aan de gebruikte voeding. Deze mag in de eerste plaats absoluut niet boven de 15 Volt komen, en verder hebben sommige voeding de schadelijke gewoonte bij in- en uitschakelen een behoorlijke spanningspiek te geven, waar deze IC's niet tegen kunnen. Vandaar nog de onderstaande oplossing, die een en ander moet voorkomen, waarbij het de voorkeur verdient eerst de voeding in te schakelen, en dan pas de coder aan te zetten.

Dan is er nog de mogelijkheid dat de CD4027 letterlijk in rook op gaat bij gebruik van de stereo/mono schakelaar, vooral wanneer deze met lange draden aan de print is verbonden. Dit komt niet vaak voor maar om alle problemen te voorkomen kan dit worden opgelost door een weerstand van 4K7 tussen het IC en de plus aan te sluiten. Dit kan zeer eenvoudig door op de print 2 extra gaatjes te boren, of de weerstand aan de onderzijde van de print te solderen. Wanneer de coder alleen in stereo wordt gebruikt is dit niet nodig, daar de punten van het IC dan konstant aan massa liggen.

Succes, Alfred.

Hoog- of laag-vermogen? Bloemlezing uit reacties

Weet je nog van de "knuppel in het hoenderhok" met mijn stukje over laag vermogen? Welnu, daar zijn tal van reacties op gekomen. Negatief, positief, aandoenlijk etc. Een bloemlezing hieruit:

Een reactie van een amateur uit 't Oosten des lands. Jullie kunt nu wel denke da-je de wiesheid in pacht heb met je mooie schemaburo. Ik denk da jullie zelf nooit ene keer piraat ben geweest want dan zouwe jullie wel anders lulle. Hier in het oosten is het zo, da-je wel met flink vermogen aan de band mot kome, want anders hore ze je niet. Ze hebbe hier toch allemaal een fiks vermogen. Met een piepert van een bakje kom je niet an de bak. Daarom zeg ik, dat jullie nooit piraat ben geweest. Anders hadde jullie dat wel gewete en zou je niet zo stom zegge, dat jullie niet meewerkt om goeie schema's te leverre voor wat vermogen. Blijft jullie maar uut met je piepers van zenders. De echte piraat weet wel an vermoge te komme en die heeft jullie niet nodig.

Een Veluwnaar: Je stukje in het FRM over groot of klein vermogen is me uit 't hart gegrepen. Ik geloof inderdaad, dat het geduvel met grote vermogens alleen maar meer geduvel uitlokt. De band is al zo vol. Bovendien, ik heb hier doordat de een de ander van de band blies hele veldslagen uitgevochten zien worden tussen de betrokken amateurs. Dat is een weinig verheffend gezicht moet ik zeggen en geeft aan buitenstaanders de indruk dat de piratenwereld een wereld is van misdadigers die het dan ook nog niet met elkaar eens kunnen worden. Het geeft de wereld een slechte naam. En dat moeten we nu net zien te voorkomen.

Nog een Veluwnaar: Jullie praten wel zo makkelijk over groot vermogen dat niet nodig is, maar in de praktijk gaat dat wel anders. Je weet wel: ik ga uitzenden. Er komt een piraat met meer vermogen, dus wat doe ik? Ik sleep nog wat meer vermogen aan. Dat zint die ander niet, dus wat doet die? Hij pakt een nog zwaarder linear Etc, Etc.

Een Roermonder: Jullie hebben met jullie 5-Wattzender gewoon geluk gehad. Heel toevallig waren er misschien zeer goede condities. Dat komt echter zelden voor en dat weten jullie, die zeggen wat van techniek af te weten, ook. Jullie voorbeeld kun je niet als maatstaf nemen. Dat klopt niet met de praktijk van alledag.

Een Achterhoekse piraat: Ik wil al helemaal niet praten over jullie ideeën over klein en groot vermogen. Jullie zeggen schema's te leveren. Doe dat dan ook en zit niet te zeiken over het vermogen waarom wordt gevraagd. Anders kun je beter met je buro ophouden.

Een Drenthse: Ik begrijp niet waarom mensen, die een hobby hebben; te zenden, elkaar hun hobby niet gunnen. Ik begrijp er geen snars van, dat deze mensen het nodig vinden om elkaar het plezier te vergallen. Nederland is een hypocriet land; sommige groepen Nederlanders zijn opvallend hypocriet, anderen ergerniswekkend hypocriet. Tot die laatste groep reken ik al diegenen die het elkaar onmogelijk maken hun hobby op een teuke manier uit te oefenen. Zolang het in het wereldje van de vrije radio in Nederland nog zo toegaat, zullen al diegenen vroeger of later gedwongen worden met hun hobby op te houden. Door de RCD, maar vooral ook, door elkaar.

Van iemand die mij kent: Pittig stukje Kobus, maar laat ik je zeggen dat je daarmee alleen weinig bereikt. Zolang de vrije radio- en TV-wereld nog zo in elkaar steekt zoals nu, dan zal het tot in eeuwigheid rommelen blijven in de marge. Er komt nooit iets goeds, iets blijvends tot stand.

Een Zuidelijk Limburger: Als de piraten in Nederland ook maar iets gemeen zouden hebben met de Belse piraten, dan hadden we nu al een legio aan keuzes tussen alle stations van formaat, die het aanhoren werkelijk waard zijn.

Be langrijker dan de reacties van een aantal vrije radiomensen zijn die reacties van de luisteraars die ASSH schreven. Het waren er helaas niet zo veel, maar hun brieven spreken wel voor zich:

Een mevrouw uit Groningen meldde: Wat heb ik er als luisteraar nu voor belang bij of de dames en heren piraten met groot vermogen uitzenden? Op mijn radio merk ik daar weinig van. Ik zet 'm harder of zachter. Ik merk wel, als mijn programma wordt

verstoord door voor..... En ik zet de radio uit als 't me te bar wordt. Het Noordwesten van het land schijnt erger. De brieven van luisteraars daarvandaan waren dan ook in de meerderheid. Tuitjenhorn meldde: Het is gewoon oerweldigend als ik luister naar (een bekende in deze omgeving met vrij goede programma's) en er komt er een doorheen fluiten omdat die ook zo nodig moet. Dat verpest 't wel voor mij. Ik zoek dan maar weer een van de Hilversums op

Zelfs Schoorl -met de bekende Radio vlak in de buurt- meldde de ergernis die het (zo noemde deze mevrouw dat) onregelde gedonderjaag van één of andere 12-jarige blaag met een wrak van een zender bij haar oproep. "Deze lieden moesten keer op keer gepakt worden", zegt ze. Maar wie werd het slachtoffer? Niet die blaag, maar wel een andere vrije radio.

Tenslotte: In het Oosten des lands en ook op de Veluwe schijnt het nogal eens voor te komen, getuige enkele brieven van luisteraars, dat de praat met duidelijk teveel op achter het microfoontje van zijn of haar zender kruipt. Volgens deze luisteraars is het niet om aan te horen, dat er met dubbele tong een tot mislukken gedoemde poging tot presentatie wordt ondernomen. In deze gevallen wordt ook vaak, totaal zonder rekening te houden met aan de gang zijnde uitzendingen, ingeschakeld en vaak met groot vermogen ook. De meeste radio's gaan dan uit. De lol is eraf.

Het blijkt in het vrije radiowereldje nog niet koek en ei, om van rozegeur en maneschijn maar te zwijgen. Op zijn hoogst kunnen we over de geur van dampend isolatiemateriaal van overbelaste bakjes praten en over een blauwe schijn van vankoverslag... Ook wel mooi om te zien op z' n tijd, maar niet te vaak.

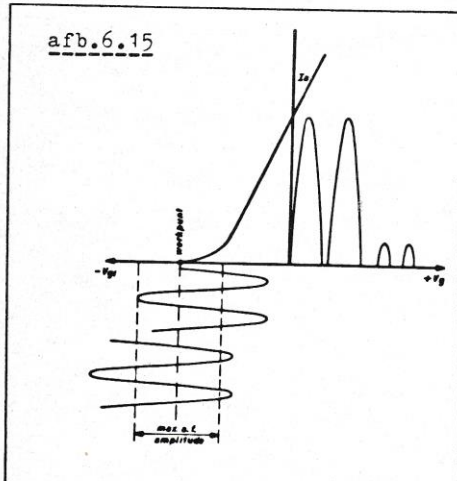
Uit de reacties op mijn stukje, waarvan hier maar een kleine bloemlezing, is men het er niet over eens met welk vermogen er moet worden uitgezonden om een bepaald gebied te bestrijken. Men blaast elkaar nog steeds van de band. Eigenbelang staat nog steeds voorop. Dit is ook niet zo erg, want een hobby heb je immers voor jezelf? Pretendeer echter niet, dat het je gaat om een of ander belang buiten jezelf. Houdt rekening met elkaar en respecteer elkaar. De luisteraars laten dit weten en die hebben ook een eigen belang en wel bij een goede ongestoorde uitzending. Het moet toch mogelijk zijn om ieder zijn hobby te laten hebben, zijn gebiedje met zijn radio- of TV zender te laten bereiken, maar ook niet meer dan dat. Al dat meer gaat ten koste van de mede-hobbyist. Zo werd dit stukje, waarvan oorspronkelijk de opzet was, dat het met een "humor-jus" overgoten werd, toch nog behoorlijk serieus. Ik stop er nu maar mee, de groeten van

JAAP.

ZENDERTECHNIEK VOOR DE AMATEUR

DIVERSE MODULATIE-SYSTEMEN

DIVERSE AM-METHODES

Wir können auf elk von de electronen von een buis de instelling variieren. Op het rooster, op de kathode, op het schermrooster en het remrooster en tenslotte ook op de anode.

Modulieren können wir in principe zowel in de eindtrap als in een voortrap van een zender.

Een eerste vereiste in modulieren is, dat de z.g. modulatie-kromme recht is, dus linear vertoopt. In dit geval wil dat zeggen, dat het uitgezonden AF-spectrum hetzelfde is als wat er wordt ingestuurd en dat de onderlinge amplituden behouden blijven. Er mogen, in een lineaire versterker, door bijv. intermodulatie geen nieuwe frequenties worden toegevoegd. Eigenlijk eenzelfde eis als aan een goede AF-versterker worden gesteld.

Als ik nu de soorten AM in vogelvlucht laat passeren, dan is het bij roostermodulatie zo, dat de werkpuntsinstelling van de buis wordt verschoven in het AF-ritme.

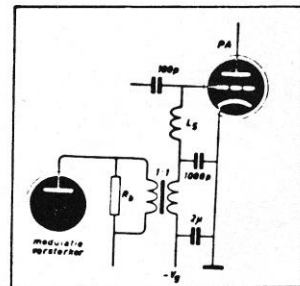
Modulieren wir in het remrooster dan variieren wir de steilheid van de buis in AF-ritme. Bij anode- en schermroostermodulatie wordt de gehele buiskarakteristiek naar links en rechts verschoven in het AF-ritme.

MODULEREN IN VOORTRAPPEN

Ook het modulieren in één der voortrappen geschiedt op één van de hierboven genoemde wijzen. De aldus gemoduleerde AF-trillingen moeten dan op de PA overgedragen worden. Het is echter een eis, dat de versterking linear moet zijn, want anders krijgen we problemen. Vanuit deze eis is het zo, dat alle trappen na de gemoduleerde trap strikt linear dienen te versterken. Dit is echter iets waaraan moeilijk kan worden voldaan. Het is hierom zo, dat in een amateurzender zelden in een voortrap AM zal worden toegepast.

MODULEREN IN DE EINDTRAP

Bij het modulieren van een penthode als PA kunnen we bij roostermodulatie op een keurige lineaire versterking rekenen. Ook bij modulatie op de anode en op het schermrooster levert deze lineariteit geen problemen op, met dien verstande, dat bij anodemodulatie van een schermroosterbuis ook het schermrooster meegenomen moet worden in de modulatie.

Ein kenmerk von AM is, dat bij 100% modulatie, de amplitude van de RF-draaggolf varieert van nul tot aan 2 x de waarde van de draaggolfamplitude. Dit bracht ik al eerder naar voren en vertelde hier ook bij, dat die 100% modulatie nooit gehaald zal kunnen worden. We mogen al heel tevreden zijn bij 80% modulatie diepte.

High Power EN Low Power MODULATIE

Bij de -theoretische- 100% modulatie met één toon ontstaat links en rechts van de draaggolf een zijgolf. De zijgolf ligt overeenkomstig ver van de draaggolf af als zijn frequentie. De amplitude van deze zijgolf oftewel zijband -bij veel "gewone" modulatiesoorten 2 stuks- is half zo groot als de amplitude van de draaggolf en het opgenomen vermogen van elk van deze zijbanden. Als er echter meer dan een AF-frequentie betrokken is, bedraagt de energie van de zijband ongeveer 25% van de draaggolfenergie.

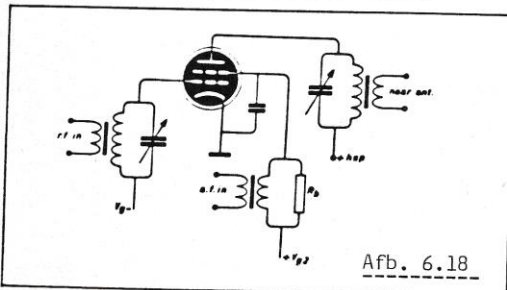
Bij 100% modulatie neemt hierdoor het door de antenne uitgestraalde vermogen met $2 \times 25 = 50\%$ toe. Dit vraagt nogal wat energie en die moet ergens vandaan komen.

Welnu, naar de herkomst van deze energie noemt men een modulatiesysteem High- of Low-power. Bij het H.P. systeem wordt deze extra energie van buitenaf toegevoerd in de vorm van AF-energie. Hiervoor wordt dan een AF-versterker toegepast met een eigen PSA.

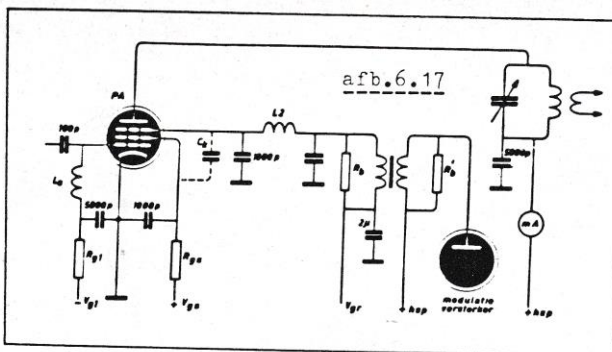
Het vermogen van zo'n AF-eenheid is ong. de helft van het vermogen RF dat de zender kan opwekken. Bij L.P.-systemen wordt de energie voor de AF-modulator betrokken uit de PSA die ook de RF-eenheid van energie voorziet. Het zal logisch klinken, dat dit ten koste moet gaan van het RF-vermogen.

Nog even terugkomende op de theoretisch bereikbare 100% modulatie. Hierin bereiken we dus de toestand dat de amplitude van de draaggolf gemoduleerd tot $2 \times$ het vermogen ongemoduleerd bereikt. Gaan we nu L.P. toepassen, dan moeten we het PA in nietgemoduleerde toestand zodanig instellen, dat de RF-amplitude in de antenne ongeveer op 25 à 30% komt te staan van de waarde, die we bij bijv. telegrafie zouden instellen. De energie bedraagt dan ongeveer $1/4$ van de nominale. Zo'n toestand kunnen we bereiken door de toegevoerde RF-sturing op het rooster terug te nemen. Gaan we nu in het remrooster of in het schermrooster moduleren, dan kan dat met weinig AF-energie gedaan worden. Dit geeft een besparing, maar wat blijft is dat het toch ten koste zal gaan van het maximaal uit te stralen vermogen. Een PA levert slechts zijn 100% vermogen indien de modulatie ook 100% is. Met het L.P. systeem is een maximale modulatie diepte van 80% van de bereikbare waarde mogelijk. Het is een kwestie van kiezen. L.P. is -gezien het lagere kostenaspect- een aantrekkelijke mogelijkheid.

DE STUURROOSTERMODULATIE

In afb. 6.18 is het prinsieschema gegeven van deze modulatiemethode. Zowel de AF- als de RF spanningen liggen bij deze methode aan het stuurrooster van meestal de eindbuis. Bij een PA in B- of C instelling is deze methode zeer goed mogelijk omdat we met de roosterwisselspanningen de anodewisselspanning zo goed in de hand hebben via de instelling van het werkpunt. Het voor modulatie beschikbare deel van de karakteristiek is echter maar voor een klein deel recht en dit komt ons in deze juist goed van pas. Vergeleken met de amplitude van de RF-input is de benodigde AF-amplitude maar klein. De AF-amplitude is dus een variërende aanvulling op de al aanwezige roosterspanning. Al naar de momentele AF-waarde is, wordt het vaste negatief vergroot of verkleind, waardoor het werkpunt naar links of rechts wordt verschoven en waardoor de RF-pieken meer of minder ver in het roosterstroomgebied zullen doordringen. De AF-versterker echter wordt zo schoksgewijs belast door de RF-pulsen. Niet zo "lekker" voor het ding en het lijkt dan ook erg verstandig om voor een constante belasting te zorgen. Hiertoe nu, geeft men deze AF-versterker

een Ohmse belasting in de vorm van een weerstand over de primaire van de koppeltransformator met de roosterkring.

De waarde van deze Ohmse belasting dient gelijk te zijn aan de voorgeschreven belastingsweerstand in het AF-versterkerbuisje. In feite moet het AF-vermogen, dat door de weerstand R_b gaat, enige malen groter zijn dan de AF-buis daarvan opneemt.

Dit maakt echter wel, dat het AF-versterkertje groter moet zijn dan aanvankelijk werd gedacht. Energie behoeft het versterkertje niet zoveel te leveren. We moeten er nog op wijzen, dat de weerstand R_b echt in staat moet zijn om het gehele AF-vermogen van het AF-eindbuisje op te nemen. Denk dus maar aan een ruime belastingsweerstand. Zeker verschillende Watts groot.

Het grote voordeel van deze methode is, een gering AF-vermogen en een eveneens geringe RF-sturing. Het vermogen dat uiteindelijk wordt uitgestraald loopt echter wel behoorlijk terug, vergeleken met het vermogen dat een telegrafie-instelling bijvoorbeeld zou kunnen opleveren.

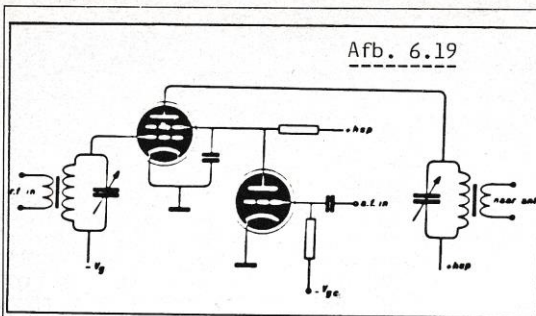
REMROOSTERMODULATIE

In fig. 6.17 staat een schema afgebeeld van deze wijze van moduleren. Het Rem- of vangrooster van een penthode-PA wordt vaak gebruikt om met een gering AF-vermogen en ook met weinig RF-insturing een zender te moduleren. De PA moet uitgevoerd zijn met een remrooster, dat inwendig is doorverbonden met de kathode (EL84 en 807 bijv.)

De instelling van het stuurrooster, waarop op normale wijze de RF-sturing blijft binnenkomen blijft op maximale amplitude staan. De negatieve rustspanning op het vangrooster brengen we echter zover terug, dat we uiteindelijk in ongemoduleerde toestand een anodestroom van 50% van de maximale waarde verkrijgen. Als AF-eindbuis is zoiets als een EL80 ruim voldoende. De voornaamste belasting gaat weer in de weerstanden R_b zitten en meestal wordt een 1:1 transformator toegepast om deze AF-spanning op het remrooster over te dragen. Het enige, waar we heel goed voor op moeten passen, is dat er geen positieve AF-pieken op het remrooster komen. We dienen er voorts zorg voor te dragen dat we een buis uitzoeken met een schermrooster dat tegen een stootje kan en dat een behoorlijk vermogen verdraagt. Dit omdat het vangrooster zwaar wordt belast als de anodestroom terug zou lopen onder invloed van het vangrooster als dit ver negatief gemaakt zou worden. Het verdient aanbeveling om het schermrooster via een serie weerstand te voeden, zodat bij toenemende stroom de spanning er op daalt.

SCHERMROOSTERMODULATIE

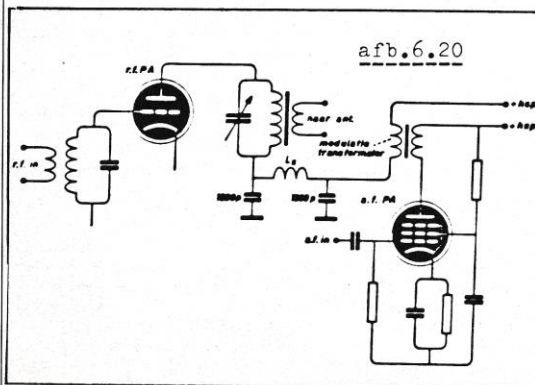
In afb. 6.18 zien we het prinsieschema van deze modulatiemethode. Ofschoon het op zichzelf helemaal niet zo aanbevelenswaardig is om slechts op een schermrooster te moduleren, wordt deze methode toch wel graag toegepast. De afhankelijkheid van de anodewisselspanningen van de schermroosterspanning is namelijk niet voldoende om een lineaire, dus vervormingsvrije modulatie te verkrijgen. Wat echter de doorslag geeft is ook hier de geringe benodigde AF-energie. Deze energie bedraagt namelijk maar de helft van de normale gelijkstroomenergie, die het schermrooster bij de telegrafie-instelling opneemt. De rustinstelling voor de PA verkrijgen we weer door de schermroosterspanning zodanig in te stellen, dat de anodestroom de halve waarde van de telegrafie-instelling krijgt. De AF-topwaarde mag dan niet meer dan de helft van de schermroosterspanning bij telegrafie-instelling bedragen. Ook hier wordt de voornaamste belasting van de AF-eindbuis gevormd door de weerstand R_b , maar ditmaal moeten we er bij de dimensionering goed om denken, dat door deze weerstand de rustschermroosterstroom loopt.

Een handige schermroostermodulatiemethode, die veel wordt toegepast, is die welke gebruik maakt van de z.g. clamber-tube. Zie hiervoor afb. 6.19. Deze clamber-tube is eigenlijk niets anders dan een AF-eindbuis. In het anodecircuit bevindt zich een weerstand die heel wat "Wattjes" moet kunnen verdragen. Bij de modulatie gaat de anode van de clamber-tube op en neer en het met de anode doorverbonden schermrooster van de RF-PA volgt deze bewegingen. Ook hier gaat de RF-bypass condensator naar de kathode van de RF-PA. Met de clamber-tube kunnen we ook een mooie beveiligingsschakeling maken van de RF-PA. Valt namelijk bij deze PA de spanning weg (de negatieve voorspanning op het rooster) dan komt aan het leven van de PA-buis vrij abrupt een einde. Nu moet uit de aard van de zaak ook de clamber-tube zijn negatieve roosterspanning ergens vandaan krijgen, hetgeen met een weerstand in zijn kathode zou kunnen. Als we nu de negatieve roosterspanning van de clamber-tube krijgen door een deel van de RF-sturing op de PA gelijk te richten, dan zal bij het wegvallen van deze sturing, ook de negatieve roosterspanning van de clamber-tube wegvallen. Het gevolg is, dat deze tube veel stroom gaat trekken en dat de spanning op de anode zakt. Tevens echter de spanning op het schermrooster van de RF-PA zodat ook hier de anodespanning in elkaar zakt.

We kunnen ons natuurlijk afvragen wat het lot zal zijn van onze clamber-tube nu die zonder negatief is komen te zitten. Hij zal het waarschijnlijk niet overleven, maar feit blijft dat deze buis aanmerkelijk goedkoper zal zijn dan de buis, die we nu in de PA toepasten. We kunnen onze clamber-tube ook wel voor het ergste behoeden door een deel van de negatieve roosterspanning vast te maken en een ander deel afhankelijk te laten van de RF-sturing.

We zijn hiermee trouwens nog niet aan het einde gekomen van de mogelijkheden van de schermroostermodulatie. Wanneer we nu niet alle negatieve roosterspanning van de clamber-tube uit de RF-sturing gaan halen, maar hem zelf zijn AF laten gelijkrichten via een rooster-C en een lekweerstand, dan kunnen we de RF-draaggolf uiteindelijk afhankelijk maken van, of liever gezegd evenredig aan de amplitude van de AF-modulatie. We spreken in dit geval van de Controlled Carrier Modulatie. Het voordeel hiervan is, dat de PA gedurende de langste tijd maar gering wordt belast zodat we hem gerust zwaarder mogen belasten zo nu en dan. De gemiddelde belasting zal dan toch beneden het toegestane blijven.

DE ANODEMODULATIE

In afb. 6.20 zien we het prinsieschema van deze modulatiemethode. Deze methode is de oudste toegepaste methode en wordt ook vaak, naar zijn uitvinder, de HEISSING-Modulatie genoemd. Ook bij trioden werd deze methode toegepast. Te weten dat men eerder slechts over dit type electronenbuis beschikte, is het dus meteen duidelijk waarom dit de oudste methode van moduleren is.

Heel kort kunnen we zeggen, dat bij Heissing-modulatie de PA niet wordt gevoed uit een zuivere gelijkstroombron, maar uit een gelijkstroombron met een fikse rimpel er op. Die rimpel nu is de modulatie.

We houden het even op de triode PA en stellen de buis in op de telegrafie-instelling. We weten dat voor de zijbanden een AF-energie moet worden opgebracht die 50% van het door de RF-PA in telegrafie-instelling opgenomen vermogen uitmaakt. Deze energie moet door een AF-versterker worden opgebracht en dat is lang niet mis. Als onze RF-PA bijv. op 50 Watt gelijkstroomvermogen berekend is, dan wordt dat 35 Watt RF-energie bij een rendement van ca. 70%. Dit vereist dan 50% = 17,5 Watt AF-energie. We dienen dus een stevige class-B versterker te gebruiken.

Hoe krijgen we nu de AF-rimpel op de gelijkstroomvoeding van de RF-PA? Door de RF-PA en de AF-PA uit één gemeenschappelijke PSA te voeden via een AF-smoorspoel, de modulator-smoorspoel. De anodespanning van de RF-PA krijgt nu anodespanningen, die in AF-ritme variëren van nul tot de dubbele waarde, gerekend vanaf de normale anodegelijkspanning. Dit betekent akelig hoge spanningspieken op de RF-PA, waarop ook reeds de RF-wisselspanning staat. Dezelfde pieken staan trouwens ook op de modulatiesmoorspoel en op de AF-eindbuis.

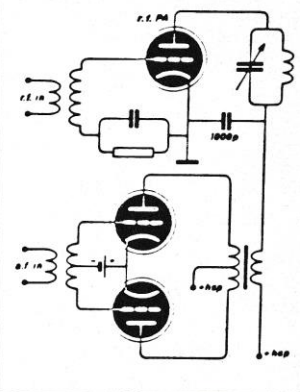
Nu is de laatstgenoemde toestand te verbeteren door een modulatietrafo toe te passen in plaats van een smoorspoel.

Trouwens, bij een class-B versterker is het sowieso nodig om zo'n trafo toe te passen. Een B-class versterker is n.l. een balansindrapversterker. De verhouding tussen elk van de balanshelften van deze trafo is 1:1. Dit gerekend tot de secundaire wikkeling.

Bij deze schakeling kunnen we bovendien de voedingsbronnen van zender en modulator scheiden.

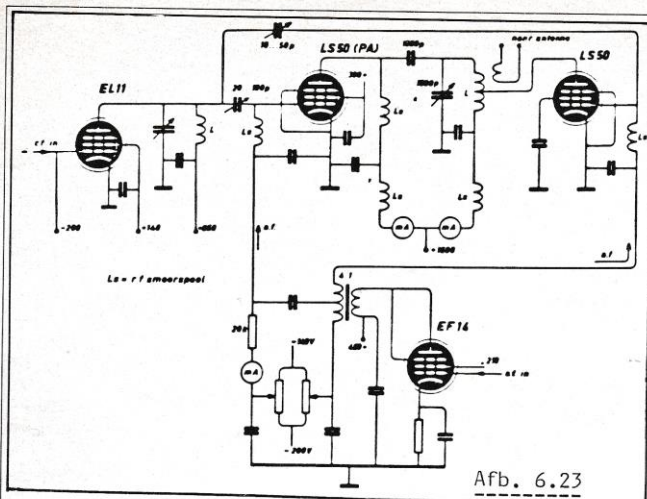
De onderkant van de RF-tankkring is voor RF geshunt door een c. van circa 1000 pF. Een te hoge waarde levert een verlies aan hoge tonen op. In het schakelschemaatje in afb. 6.21 ziet men nog eens die Heissingmodulatie, maar nu dan gemoduleerd door een class-B versterker.

afb. 6.21

GECOMBINEERDE ANODE-SCHERM-ROOSTERMODULATIE

In het algemeen wordt er in een RF-eindtrap een penthode toegepast. Dit met het oog op het te behalen rendement. De moeilijkheid die zich echter voordoet is, dat de spanning op de anode nooit lager mag komen, dan de spanning op het schermrooster. Waarom? Welnu, anders gaat het schermrooster de functie van de anode overnemen en met de buis is het dan gauw gedaan. Eerder liet ik al even zien, dat bij de anodemodulatie de spanningen op de anode hoge pieken en diepe dalen vertonen en hierdoor is het gevaar reed dat de anode eens minder spanning voert dan het schermrooster. Dit gevaar is echter te ondervangen door via de modulatietrafo de AF-modulatie aan zowel het schermrooster als aan de anode toe te voeren. Dit dan in dezelfde verhoudingen als waarin de normale rustspanning staat de anoderustspanning.

Het schermrooster krijgt dus z'n AF, maar in mindere mate als de anode dat AF krijgt toegevoerd. Dit bereiken we via een serie weerstand van enige duizenden Ohms. Voor RF blijft het schermrooster doorverbonden via de 1000 pF condensator. Bij deze methode van modulatie, de gecombineerde anodeschermroostermodulatie genoemd, wordt de gehele buiskarakteristiek heen en weer geschoven. Het RF-rendement van een zender, aldus amplitude gemoduleerd, is erg hoog. Rekenen we echter voor de AF-benodigde gelijkstroomenergie bij de voor de RF-benodigde gelijkstroomenergie, dan valt het rendement toch nog wat tegen. Het bereik van deze modulatiemethode in modulatie diepte is 100%. Is de AF-amplitude te hoog, dan loopt men de reële kans dat de RF-trilling telkens even wordt onderbroken. Het bekende "overmoduleren" wat in het gehoor overkomt als een telkens even uitvallende zender. Is de modulatie diepte minder dan 100%, dan is het opgenomen vermogen vrij veel minder. Is namelijk de ware modulatie diepte uitgedrukt in procenten, dan is het in de zijbanden opgenomen vermogen gelijk aan:

$$P = 1/2 \times \frac{(n)^2}{100} \times P_{\max.}$$

Bij een diepte van 60% krijgen we:

$$P = 1/2 \times \frac{(60)^2}{100} = 1/2 \times \frac{3600}{10,000} = 1/2 \times \frac{36}{100} = \frac{36}{2} = 18\%$$

In het schema in afb. 6.22 van een gecombineerde anodeschermroostermodulatie is de RF-PA een penthode, waarbij het scherm via een serie weerstand R_s gevoerd wordt. De RF-tankkring in het anodecircuit van de RF-PA is hier uitgevoerd als een z.g. PI-filter, omdat het in het schema de gedaante heeft van het teken π .

DE TAYLOR-MODULATIE

Nu komen we dan op heel interessante vormen van modulatie. Eén van deze vormen is de z.g. Taylormethode, welke we zien afgebeeld in fig. 6.23. Het is namelijk mogelijk om het zijbandvermogen niet op te brengen in de vorm van AF-energie, maar in de vorm van RF-energie uit een afzonderlijke RF-buis. De energie wordt toegevoerd zoals in afb. 6.23 aangegeven is. Een betrekkelijk gering AF-vermogen wordt via een smoorspoel gebracht op het rooster van een hulpbuis, die van dezelfde grootte is als de eigenlijke PA. Een deel van deze RF-spanning wordt op het rooster van de RF-PA gebracht. De roosterkring van de hulpbuis ontvangt via een klein koppelcondensator type RF-energie van dezelfde driver als waaruit de PA zijn RF-sturing krijgt. De hulpbuis is echter op een aftakking van de tankkring aangesloten. De instelling van de RF-PA en ook van de hulpbuis geschiedt met een potmeter van 20 kOhm, welke is geschakeld tussen -140 V. en -280 V.

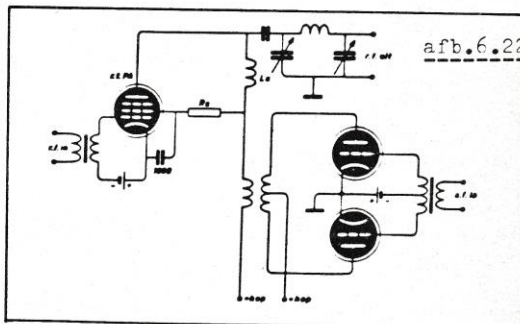
We hebben met deze Taylormodulatie met een vorm van modulatie op het stuurrooster te maken, maar de instelling van de beide buizen verschilt zodanig, dat alleen bij toenemende modulatie de hulpbuis in aktie komt. Deze brengt dan in feite de zijbandenergie op. Bij deze Taylor of "Doherty" modulatie, behoort een modulatie tot 100% tot de mogelijkheden.

Het grote voordeel is dat we een lummel van een AF-versterker besparen, maar de gelijkstroombron moet daarentegen voldoende gedimensioneerd zijn om ook de RF-hulpbuis te kunnen voeden. Het is noodzakelijk deze voeding met zijn wisselende belasting goed te stabiliseren.

ZIJBANDONDERDRUKKING

Het "toverwoord" van de 100% modulatie. Het is al vele malen gevallen. Dit komt omdat het iets als een referentie is. Ook in deze is het weer de referentie. Bij een uitzending met spraak en/of muziek varieert de geluidssterkte nogal belangrijk. Men spreekt in dit verband van de dynamiek van het geluid. Van spraak zijn de verhoudingen in de geluidssterkte niet zo uiteenlopend. Van muziek echter wel, want zo nu en dan komt er -bijv. door een slag op een trommel- een uitschieter. Met zoiets benaderen we dan die 100% geluids/modulatie diepte. Gedurende het grootste deel van een uitzending echter zal het modulatiepercentage aanmerkelijk geringer zijn. Misschien een 30%. We kunnen nu zeggen, dat we een bepaald groot zendervermogen nodig hebben om deze zware geluidsreun toch uit te kunnen zenden.

Maar feitelijk is deze gedachte wel erg on-economisch. De zacht weergegeven geluidspassages lopen hiermee de kans zo zwak uitgezonden te worden, dat ze aan ontvangerszijde bijna in de ruis verdwijnen.

In de praktijk heeft men hiervoor een oplossing gevonden door aan de zenderzijde de "harde" passages moedwillig te verzakken. Dit noemt men compressie. Meestal vinden we dit aan ontvangerszijde niet erg, maar als we zouden willen, kunnen we natuurlijk aan deze kant weer expansie toepassen. Expansie echter wordt in de huiskamer als erg onrustig aangevoeld en hierom veelal achterwege gelaten.

Als we aan zenderzijde niet gingen comprimeren, dan is de kans op overmodulatie erg reëel. Omdat de AF-amplitude dan groter kan zijn dan de RF-amplitude krijgen we telkens korte onderbrekingen in de uitzending. De zender valt even weg; ik sprak hier al eerder over.

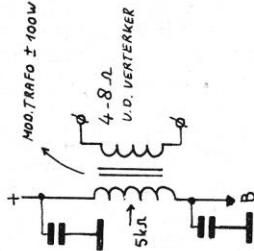
Intussen is wel duidelijk geworden bij de beschouwing van de draaggolf en de zijbanden, dat de eigenlijke draaggolf zo'n beetje voor "de kat zijn vloot" wordt uitgezonden. Wanneer het er om gaat energie te besparen of nuttiger aan te wenden is het heel wel te overwegen om één der zijbanden weg te laten vallen en ook om eventueel de draaggolf te onderdrukken. Het bespaart bovendien een enorme ruimte in de "lucht". In de omroep denkt men hier in het geheel maar niet aan omdat er aan ontvangerszijde dan zoveel haken en ogen ontstaan. Dit is al zo in dubbel-zijbanduitzendingen met onderdrukte draaggolf. Aan de ontvangerszijde moeten hierbij noodzakelijke voorzieningen getroffen worden. Zo moet deze ontvanger in staat zijn om de onderdrukte drager (draaggolf) weer zelf op te wekken in een speciaal hiervoor bestemde oscillator. Een oscillator waarbij zowel de frequentie als de fase nauwkeurig moet overeenstemmen met de zender. Reeds een verloop van 10 Hz. (slechts 10 sinusstopjes per seconde) maakt de uitzending ongenietbaar.

Een ander bezwaar van een dubbel-zijbanduitzending met onderdrukte draaggolf zijn de sterke, niet-lineaire vervormingen, die optreden bij de z.g. selectieve lading. Hierover de volgende keer meer.

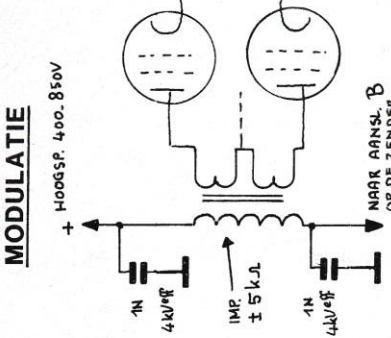
GEERT.

AANVULLING MG-ZENDER uit FRM 2-'83

Bij gebruik transistor/buizenversterker met 4/8 Ohm uitgang een modulatie- trafo van 4/8 Ohm naar 5 kOhm secundair plaatsen

Balanseindtrap met bv 2 x EL34, 2 x 807 v/d versterker (ca. 40 - 60 W.)

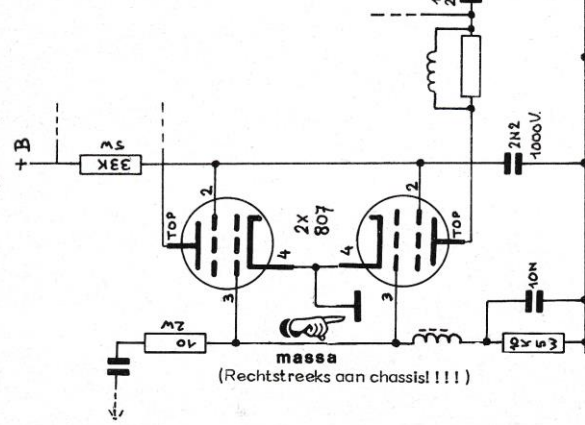

MODULATIE

Modulatie soort: anode/schermerrooster- duitie (Zie ook pag. 40)

(Hierin zat een grove tekenfout: stuurooster niet aangesloten)

EINDTRAP

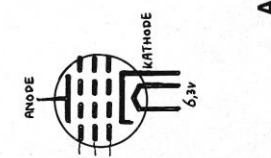
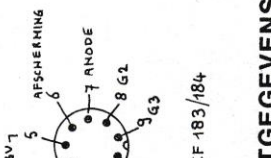
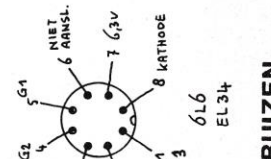
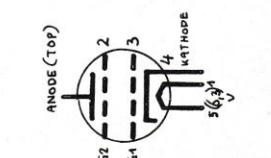
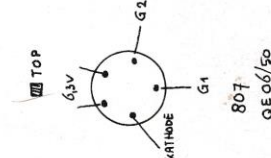

PI filter eindtrap
 BUFFERTRAP: Spool L2; de afkapping op deze spoel naar de eindtrap (via C - 100 pF) hoeven we niet variabel te maken en we kunnen deze ook op ca. 15-25 wdg. v/d "koude kant" van L2 zetten.

ENIGE BEDRIJFSWAARDEN:

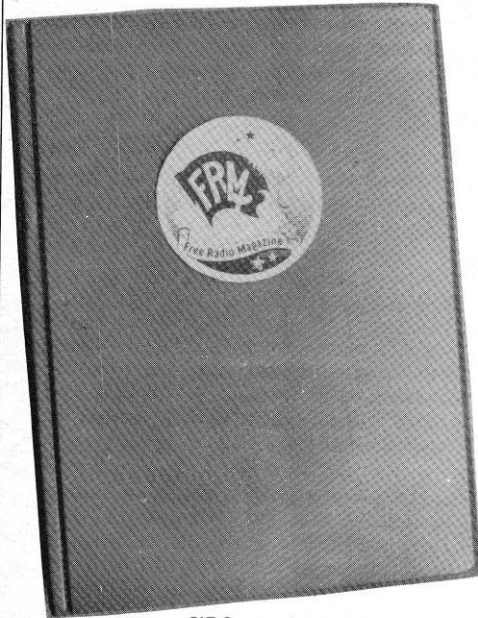
- Osc. Anode EF 183 → 8,3 mA bij $U_a = 165$ V, DC
- Buffer: I → 6L6 GMB → 40 mA bij $U_a = 330$ V, DC
- Punt C bij optimale compassing bufferttrap op eindtrap
- - 105 V (500 V → + U_b eindtrap)
- - 95 V (800 V → + U_b eindtrap)
- Voedingsspanning eindtrap 8
- I anode eindtrap van 2 x 807; 225 mA; Ig2 (schermerrooster) eindtrap van 2 x 807; 21 mA, Schermerroosterspanning 385 V, Pop = 800 V x 225 mA → 180 W, → 20,6 = Po ≈ 110 Watt.
- Pd iss anode 180 - 110 W, = 70 W, = 35 %, per buis, keramisch
- Condens. 1000V/poly ester, tenzij anders vermeld, Koppelc's 100 pF

De weerstanden in HF-leidingen liefst van het type koolfilmw eerstand nemen!

AANSLUITGEGEVENS VAN DE BUIZEN

BEWAARBAND F.R.M.

Bewaar je F.R.M.'s netjes in deze stevige bewaarband van groene kunststof. Uniek opbergsysteem d.m.v. strips, waar het blad achter geschoven wordt en zonder uit te zakken blijft zitten.

Eén band is voldoende voor een hele jaargang. De banden zijn ook geschikt voor de 2 voorgaande jaargangen. Op de rug transparant vakje, waarin een kaartje kan worden geschoven voor vermelding van jaargang en andere gegevens.

PRIJS: Fl. 19,95

De prijs is inclusief verzend- en verpakkingskosten. Bij verzending onder rembours f 6,-- extra rembourskosten.

Bespaar guldens!

Spaar nu portokosten. . . . Bij gelijktijdige bestelling van de bewaarband + oude nummers van het F.R.M. (zie pagina 2) vervallen de portokosten van de bestelde F.R.M.'s.

GIRO : 3538279 t.n.v. FREE RADIO MAGAZINE, POSTBUS 10252, 1001 EG
* * * * * AMSTERDAM.

stickers*t-shirts*stempels*tegels*

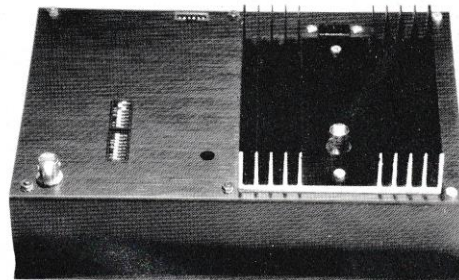
onze stickers worden geleverd in alle mogelijke maten, aantallen, vormen en mooie kleuren....

INFORMEER EENS naar alle mogelijkheden en onze snelle levertijden.....!

West.Havendijk 14 Postb.1123-4700 BC
☎ 01650-419 49 ROSENDAAL

MODULES

PLL op fundamentele frequentie van 87,5 tot 108Mhz per 10Khz zonder regeling
Stabiliteit : beter dan 400Hz
Ingang gevoeligheid : +6db lin of met 50µS preëmphasis op 10KΩ
Regelbare uitgangsvermogen van 1 watt (EXC 01) of van 20 watt (EXC 20)

Uitgang voor frequentiemeter en lock indicator

Voeding : 12 Vcc

Prijs : EXC 01 : 12 500 FB en EXC 20 : 18 500 FB (speciale prijzen vanaf 3 stukken)

Onze modules zijn 100 % geregeld en getest geleverd

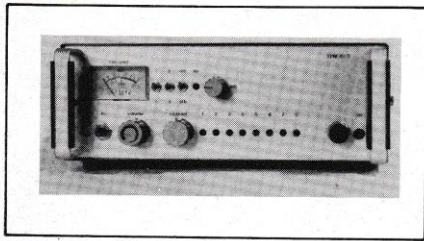
We hebben ook versterkers, antennes, enz....

We zoeken verdelers voor Holland en noord België

HITEC

71, Woestelaan, 1090 Brussel

Tel. : 02/428 74 94

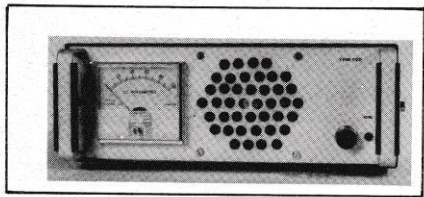

T.P.M. 405

FM-GEMODULEERDE ZENDER MET EEN FREQUENTIEBE-
REIK VAN 100 - 104 MHz. IN 8 STAPPEN VAN 500kHz.

met een output van 30 Watts r.f.
met een spannings- input van 15 Volt bij 5 Ampère
met een overmodulatie-indikator
met een standby-schakelaar
met een ingebouwde s.w.r.- powermeter
met ingebouwde stereo- coder/preëmphasis

Prijs Bfrs. 16.900,--

T.P.M. 100

FM-EINDVERSTERKER VOOR DE FREQUENTIE VAN 100 -
104 MHz.

met een output van 100 Watts bij een input van 15 Watts
met een output- powermeter
met een spanningsinput van 15 Volt bij 10 Ampère
met geforceerde koeling op 220 Volt

Prijs Bfrs. 16.900,--

**Voor informatie: T.P.M. Nederland,
Postbus 6278, Haarlem, Nederland.
Tel.: 023-356412**

15 watt	398,-
40 watt	449,-
50 watt	498,-
65 watt	549,-
100 watt	1050,-

SUPER SHOP TOPPERS

Voeding BRS 35-13,8V-10A continu	
Bromvrij-Kortsluitvast-int.regelb.	225,-
Trafo voor BLX 15 11,2A 36V.	50,-
Dummyload 100 watt 50 ohm	79,-
Fuba UK8 8 element richtant.	129,-
Op frequentie gepiekte rondstraler	40,-
Complete rotor {alleen in maart}	149,-
BLY 87	27,50
BLY 88	37,50
BLY 89	52,50
Folietrimmers geel 65 pF 10 voor	7,50
Bremie BRI 8150 frequentie teller	
150 Mhz. 6 cijfers	249,-

Wilt U regelmatig informatie
en aanbiedingen van Super-
Shop ontvangen stuur dan een
kaartje met Uw adres of bel
even, dan ontvangt U voor-
taan ook onze folders.

TELEFONISCH BESTELLEN:

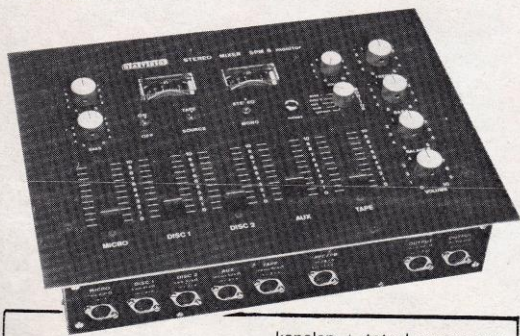
Voor 3 uur besteld, volgende morgen in
huis, bij verzending per post.
Verzendkosten tot 10 kg. Fl. 9,50.

's Maandags gesloten

Super Shop markt 13 5451bs mill
tel. 08859-2580

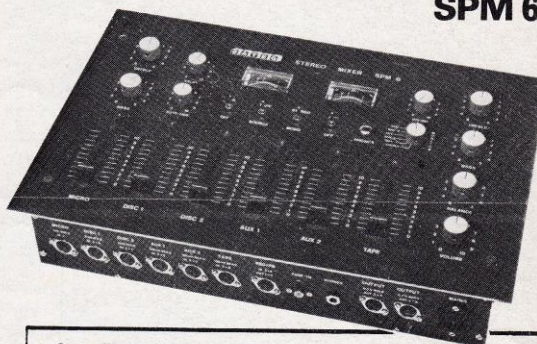
2 * DATEQ PIRATENKRAKERS!

SPM 5

- 5 onafhankelijk mengbare stereo-ingangen
- overzichtelijke bediening
- microfoon-ingang met 2-voudige toonregeling
- voorafluistering op alle kanalen + totaal programma
- monitor-uitgang stereo ca. 1.5 W output
- tape/source schakelaar, t.b.v. nabandcontrole
- verlichte vu-meters
- f 985,-

SPM 6

- 6 onafhankelijk mengbare stereo-ingangen
- voorafluistering op alle kanalen + totaal programma
- monitor kanaal-keuze aangegeven d.m.v. led's
- microfoonkanaal met 2-voudige toonregeling
- auto-fade inspreeksysteem met led-indicatie
- tape/source schakelaar, t.b.v. nabandcontrole
- verlichte vu-meters
- f 1425,-

* Er zijn natuurlijk méér DATEQ-produkten.

INFORMATIE: **DATEQ** DE STEIGER 193, 1351 AV ALMERE TEL. 03240-12376

SPECIALE AANBIEDING:
 MRF603 10W/100MHz f. 19,90
 MRF238 30W/100MHz f. 34,50
 BLY90c 45W/100MHz f. 69,-

40 & 100 WATT

De V40A en V100 zijn VHF vermogensversterkers ontworpen voor de 88-108MHz band en voor FM-gebruik.
 De V40A is d.m.v. een automatische staandegolf-beveiliging beschermd tegen misaanpassing.
 De V100 waarschuwt d.m.v. een auditief signaal bij een slechte staandegolf-verhouding.

Meer features zijn:

- Vrij van spurious oscillaties
- Zeer hoge versterking
- Hoge onderdrukking van harmonischen
- 12-15 Volt voedingsspanning
- SO239 connectors aan in- en uitgang
- Inclusief voedingskabels en connectors

**V&V
Systems**

Postbus 3 6596 ZG Milsbeek
tel. 08851 - 3659

type	P _{in}	P _{uit}	U	I	f	afmeting	prijs
V40A	1W	15W	13,8V	2,5A	88-108MHz	128x144 x84 mm	f. 299,- incl. btw
	2W	25W	13,8V	3,2A			
	5W	40W	13,8V	4,4A			
V100	2W	60W	13,8V	5A	88-108MHz	228x144 x84 mm	f. 579,- incl. btw
	4W	75W	13,8V	6A			
	8W	100W	13,8V	8A			

Zo kunt u bestellen: • Schriftelijk • Via storting op gironummer 414200 • Telefonisch

ASIAN ELECTRONICS

AFDELING POSTORDERS
 TEL: 020-327514 ★
 Winkel Verkoop ★
 papaverhoek 22 ★
 AMSTERDAM NOORD ★
 geopend van ★
 dinsdag tot en met
 vrijdag 10 tot 6uur
 zaterdag 10tot 5uur

U kunt ons vinden
 tussen de IJtunnel
 en de Coentunnel
 in amsterdam NOORD
 let op de reclame-
 borden. Vanaf het
 centraalstation
 bus 34 2^e Halte

PLL *KNALLER*

Een compleet pakket om de PLL oscillator in el-
 kaar te monteren gepubliceerd in deze maand.
 Alle onderdelen van de onderdelen lijst +
 de duimwielchakelaars, om het geheel mooi
 af te werken worden ook de printpenen erbij
 geleverd, compleet met natuurlijk het kristal.
 Bestel.nr. 3715

f 159,=

Nog steeds leverbaar de FRM oscillator
 uit het sept.82 nummer
 Alle onderdelen + potmeter + print.
 En natuurlijk het bouwschema
 Bestel.nr.2142

f 45,00

Kastje voor de oscillator
 bestel.nr.1840

f 6,40

Ook leverbaar is een compleet pakket van de PLL-
 oscillator maar dan met draaischakelaars en de
 diode's (dus zonder duimwielchakelaars want
 die heeft U dan niet nodig).

Bestel.nr. 3720

f 132,50

Ook de BUFFERTRAP uit het sept.82
 nummer is en blijft voorlopig lever-
 baar.
 ongeveer 20mW in geeft dik 5Watt uit.
 op de hele FM band afteregelen.
 Alle onderdelen + print + beschrijving
 Bestel nr.2143

f 72,50

De limiter/dynamiekcompressor uit het FRM
 februari 1983 is ook leverbaar als pakket.
 Een bijzonder mooi ontwerp wat ook snel zijn nut
 zal bewijzen indien dit in gebruik word genomen.
 Alle onderdelen worden er natuurlijk bijgeleverd
 compleet met print en potmeters.

Bestel.nr.3706

f 57,50

LINEAIR 30WATT VOOR DE FM BAND
 5watt input is dik voldoende voor 30à
 35Watt output.
 ook een compleet pakket maar zonder
 koelblok.
 Bestel.nr.2144

f 98,=

Koelblok voor de 35W lineair.
 Bestel.nr.1775

f 10,90

LINEAIR 50WATT bij 5 watt input,
 werkt met de overbekende SD1278
 alle ond. + print. maar zonder koeling.
 Bestel.nr.2850

f 124,50

Koelblok voor de 50W lineair.
 Bestel.nr.1776

f 16,50

Onderdelen pakket voor zelf een 10W
 lineairtje te bouwen met de BLY87a
 1 watt input is genoeg.
 Bestel.nr.1720

f 47,50

Dezelfde lineair als hiervoor genoemd
 maar nu met de BLY88a deze geeft
 ongeveer 20Watt bij 3Watt input
 Bestel.nr.1721

f 60,=

EEN BLIJVENDE KNALLER IS NATUURLIJK
 ONS LAAGDOORLAAT FILTER.
 Onderdrukt alle stoorsignalen boven
 de 108Mhz., maximaal 60Watt en geeft
 niet meer dan 0,5dB verlies.
 Gemonteerd in een kastje met pluggen
 U mag er zelf niets meer aan veranderen
 Bestel.nr.2153

f 47,50

De 2 tot 10WATT audio versterker ook gepubliceerd
 in februari 83 zeer gevoelig en het uitgangs-
 vermogen kunt U zelf bepalen. Uitermate eenvoudig
 in elkaar te monteren en voor een aantrekkelijke
 prijs.

Bestel.nr.3707

f 29,95

Ons meest verkochte pakket de STEREOCODER* blijft
 natuurlijk leverbaar. pfff.pfff. wat hebben wij
 daar een problemen mee gehad om aan alle onder-
 delen te komen om de pakketten compleet te maken.
 Bestelnr. 3569 ★ ★ ★ ★ ★ f 65,= ★ ★ ★ ★ ★

Een van onze mooiste pakketten de FREKWENTIE-
 TELLER tot 1000 MHZ.

Alle onderdelen om zelf een 1000Mhz teller in
 elkaar te monteren.
 Heeft 4 poorttijden en 13mm hoge display's
 werkt op 12volt.

Bestel.nr.1725

f 299,=

Voor de mensen die al een frekwentieteller hebben
 is er de PRESCALER die voor bijna alle tellers
 past deelt door 1000 en U kunt er mee tot
 1000Mhz meten.

werkt op 12V afm.van het printje 6,5x8cm

Bestel.nr.3500

f 89,=

Rondstraal-antenne voor 88 t/m 108Mhz met
 afstelling voor een goede staande golf
 swr beter dan 1:1.1 belastbaar tot 500Watt
 Gepiekt op de zendfrequentie dus harmonische
 stralingen worden ook onderdrukt.

Afhalen in amsterdam

een knaller van een prijs f 69,=

